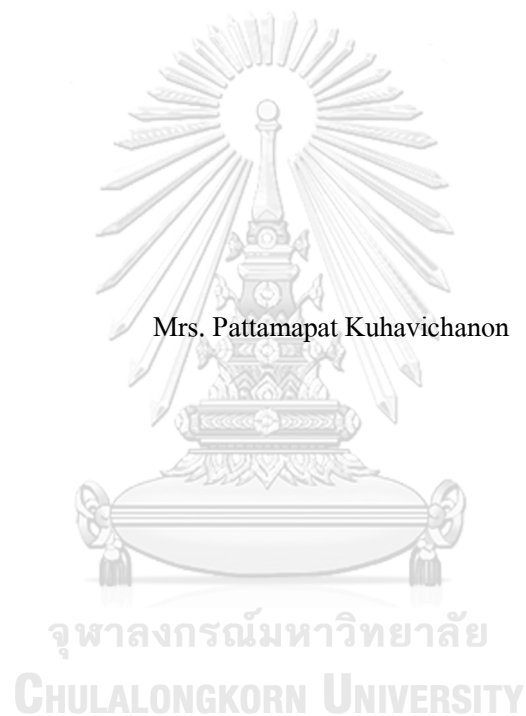

นโยบายการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบระหว่าง กิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน
ของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร ของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Comparative Analysis of BMA Community Development Activities between “Governor Meets the People” activity by Governor Aswin Kwanmuang and “Governor on the Go” activity by Governor Chadchart Sittipunt

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration in Public Administration

Department of Public Administration
FACULTY OF POLITICAL SCIENCE
Chulalongkorn University

Academic Year 2022

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อสารนิพนธ์

นโยบายการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร
เปรียบเทียบระหว่าง กิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน ของ
พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร ของ
นายรัชชาติ สิริพิพันธุ์

โดย

นางปัทมภัต คุหาวิชานันท์

สาขาวิชา

รัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. วงอร พัวพันสวัสดิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. กุลพัชร์ ตักศิวิทย์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทมกัส คุหาวิชานันท์ : น โบายการพัฒนารวมชนของกรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบระหว่าง กิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน ของ พล.ต.อ. อัศวิน ขวัญเมือง และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร ของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์. (A Comparative Analysis of BMA Community Development Activities between “Governor Meets the People” activity by Governor Aswin Kwanmuang and “Governor on the Go” activity by Governor Chadchart Sittipunt) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ศศ. คร. พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบายด้านการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร ภายใต้การบริหารราชการของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง กับผู้ว่าฯ สัญจรของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ข้าราชการประจำ จำนวน 12 คน ประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร จำนวน 12 คนรวมเป็น 24 คน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการนำเสนอเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า นโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง มีความสอดคล้องกับตัวแบบชนชั้นนำ ของ Dye (2007) เนื่องจากการกำหนดนโยบายการบริหารงานกรุงเทพมหานครของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง เข้าสู่ตำแหน่งโดยการแต่งตั้งจากคณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ก่อนได้รับแต่งตั้งไม่ได้มีการนำเสนอโยบายให้ประชาชนชาวกรุงเทพมหานครตัดสินใจเลือก และในการดำเนินโครงการที่สำคัญที่มีงบประมาณมาก หรือเมกะ โปรเจกต์ ก็มีการเตรียมการโดยคณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติมาตั้งแต่ก่อนได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งกลุ่มชนชั้นนำจะกำหนดนโยบายโดยอาศัยอำนาจของตนเองเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจนโยบาย ถือว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่สนใจกิจกรรมการพัฒนาเมือง และไม่ได้รับข้อมูลเพียงพอเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ชนชั้นนำจึงมีบทบาทในการกำหนดความคิดเห็นของประชาชนมากกว่าที่ประชาชนจะกำหนดความคิดเห็นของชนชั้นนำ โดยประชาชนไม่ได้กำหนดนโยบาย ข้าราชการทำหน้าที่เพียงนำนโยบายที่กำหนด โดยชนชั้นนำไปสู่ประชาชนเท่านั้น ในส่วนของการประเมินผลนโยบายของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมืองหลังจากดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมารอบ 1 ปี ที่ได้ประกาศแผนขับเคลื่อน กทม. ปี 2561 โดยใช้กรอบการทำงาน 100 วัน 200 วัน 300 วัน จนถึง 1 ปี ส่วนนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์มีความสอดคล้องกับตัวแบบระบบ ของ Dye (2007) เนื่องจากการกำหนดนโยบายการบริหารกรุงเทพมหานครของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ นั้น ได้จัดทำนโยบายในภาพใหญ่ และนโยบายรายเขตหรือพื้นที่ ไม่ได้ใช้นโยบายเดียวเหมาะสมรวมทุกท้องที่ มุ่งเน้นการแก้ปัญหาเล็ก ๆ ที่อยู่ใกล้บ้านใกล้ตัวของประชาชน หรือที่เรียกว่า “ปัญหาเส้นเลือดฝอย” มากกว่าคิดถึงโครงการลงทุนขนาดใหญ่หรือเมกะ โปรเจกต์ ในการกำหนดนโยบายของมาจากปัญหาจริงของชาวเมืองกรุงเทพมหานคร ผ่านอาสาสมัครและการเข้าพื้นที่พบกับคนที่อยู่อาศัยทั่วกรุงเทพฯ อยู่บนรากฐานของข้อมูลสถิติที่เป็นวิทยาศาสตร์ ร่วมกับนักวิชาการจากหลายสถาบันการศึกษาโดยนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ได้นำเสนอนโยบายมากถึง 216 ข้อ ภายใต้คำขวัญ “สร้างกรุงเทพฯ ให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับทุกคน” โดยจัดกลุ่มนโยบายไว้ 9 มิติ เพื่อสร้าง “กรุงเทพฯ 9 ดี” ประกอบด้วย ปลอดภัย สุขภาพดี สร้างสรรค์ดี สิ่งแวดล้อมดี บริหารจัดการดี เรียนดี โครงสร้างดี เศรษฐกิจดี และเดินทางดี ในการนำนโยบายไปปฏิบัติผ่านกระบวนการวางแผนและวิธีการงบประมาณ โดยการผลักดันนโยบาย “กรุงเทพฯ 9 ดี” ลงสู่แผนปฏิบัติการกรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2566 ที่มีการอนุมัติไปก่อนหน้าทีนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์จะดำรงตำแหน่ง จึงทำการปรับแผนปฏิบัติการโดยการประชุมทำความเข้าใจและจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนกรุงเทพฯ 9 ดี ให้หน่วยงาน ในสังกัดกรุงเทพมหานครทบทวนภารกิจของหน่วยงานที่สอดคล้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทั้งภารกิจที่เป็นหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน และจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยระบุเป้าหมายและผลที่ได้รับจากการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมในแต่ละช่วงเวลา เช่น ระยะเวลา 100 วัน ระยะเวลา 200 วัน และระยะเวลา 300 วัน และ 1 ปี เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการวัดผล ส่วนกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจรนั้น ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมิได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่อย่างใด ทั้งนี้ เนื่องมาจาก พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจึงไม่ได้รวบรวมข้อมูลจากประชาชนในการกำหนดนโยบายโดยอาศัยเวทีกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน ส่วนนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ แม้ว่าจะมีการรวบรวมข้อมูล ศึกษาปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนไว้เป็นจำนวนมากก็ตาม แต่ก็เป็นการรวบรวมข้อมูลและนำเสนอนโยบายต่อประชาชนชาวกรุงเทพมหานครก่อนที่จะมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ดังนั้น จึงไม่ได้มีการกำหนดนโยบายโดยอาศัยกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจรแต่อย่างใด

สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา 2565

ลายมือชื่อนิติศ .....
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6480079124 : MAJOR PUBLIC ADMINISTRATION

KEYWORD: Policies, Bangkok, Bangkok Governor, “Governor Meets the People” activity, “Governor on the Go” activity
 Pattamapat Kuhavichanon : A Comparative Analysis of BMA Community Development Activities between “Governor Meets the People” activity by Governor Aswin Kwanmuang and “Governor on the Go” activity by Governor Chadchart Sittipunt. Advisor: Asst. Prof. PITCH PONGSAWAT, Ph.D.

The purpose of this research were to compare the policy formulation policy implementation and policy evaluation of the BMA Community Development under the administration of Police General Aswin Kwanmuang and Mr. Chadchart Sittipunt and to comparative Analysis of activities between “Governor Meets the People” activity by Governor Aswin Kwanmuang and “Governor on the Go” activity by Governor Chadchart Sittipunt. This is a qualified research. The researcher studied and interviewed 12 officials and 12 Bangkokians. The researcher used content analysis with descriptive presentation. The result was shown that the policies of Police General Aswin Kwanmuang was consistent with Dye model (2007). Owing to the appointment as Bangkok governor by National Council for Peace and Order, he had handled a lot of projects with a large sum of budget or megaproject, but he had never submitted any policies to the people before the appointment. Therefore all the policies were prepared by National Council for Peace and Order. Most high society who assigned the policies always thought about their own personal value, while the officials had to lead these policies to other people. After 1 year administration, Police General Aswin Kwanmuang announced the action plan by using time working frame : 100, 200, 300 days or a year. For the administration by Mr. Chadchart Sittipunt also agreed with Dye model (2007). As his policy assignment was the whole and the local region, which were different. It focused on the solving of capillaries problems (micro issues) which were close to the people rather than the megaproject or any big investment projects. All the policies came from people’s real problems around Bangkok-based on the scientific data from academician from various institutes. He has proposed 216 proposals under the motto “Make Bangkok as a wonderful city for everybody” He divided his policies into 9 aspects to develop Bangkok in 9 parts. they consisted of Safety, Good Health, Creativity, Good environment, Good administration, Good Education, Good Construction, Good Economy and Good Travel. To lead these policies to planned process in order to drive the policies “Bangkok in 9 Aspects” in the year 2023, he would continue his position and adjust the schemes by making the understanding the mission and the practice for the organization in Bangkok as well as preparing the Action plan with the objective and the result after the management in each period : 100 , 200 and 300 days or a year in order to make clear evaluation. For the activities “Governor Meets the People” and “Governor on the Go”, the participants had never taken part in any assignment. Since Police General Aswin Kwanmuang who was appointed by National Council for Peace and Order as Bangkok governor, did not gather information from the people on the stage of this activity while Mr. Chadchart Sittipunt, though he had gathered the information, had studied problems and needs of the people furthermore he had proposed these for the people. He had done all these before the election, so it was the fact that he has not assigned any policies by the activity “Governor on the Go”

Field of Study: Public Administration

Student's Signature .....

Academic Year: 2022

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่า ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ และชี้แนะแนวทางการศึกษา ให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.วอกร พัวพันสวัสดิ์ และอาจารย์ ดร.กุลพฐ ศักดิ์วิทย์ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะพร้อมทั้งเป็นกำลังใจในการทำสารนิพนธ์จนลุล่วง รวมถึงคณะอาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้การอบรม สั่งสอน มอบความรู้และประสบการณ์ตลอดหลักสูตร

ขอขอบคุณประชาชนชาวกรุงเทพมหานครและข้าราชการกรุงเทพมหานคร ที่อนุญาตให้สัมภาษณ์ ให้ข้อมูล และคอยสนับสนุนในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณครอบครัวเหล่าเจริญและครอบครัวคูหาวิชานันท์ สำหรับความเชื่อมั่นในตัวผู้วิจัย สนับสนุน และให้กำลังใจตลอดมา

ทั้งนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสารนิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ และใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานด้านนโยบายแก่หน่วยงานต่าง ๆ และผู้ที่สนใจต่อไป

ปัทมภัต คูหาวิชานันท์

สารบัญ

	หน้า
.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	1
สารบัญภาพ	2
บทที่ 1 บทนำ	4
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	4
1.2 วัตถุประสงค์.....	5
1.3 คำถามการวิจัย.....	6
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.5 ขอบเขตในการวิจัย	7
1.6 นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ.....	9
2.1.1 ความหมายของนโยบายสาธารณะ	9
2.1.2 ความสำคัญของนโยบายสาธารณะ	11
2.1.3 ประเภทของนโยบายสาธารณะ	12
2.1.4 กระบวนการนโยบายสาธารณะ.....	13

2.1.4	ตัวแบบและทฤษฎีในการกำหนดนโยบายสาธารณะ (Policy formulation).....	14
2.1.5	ตัวแบบและทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy implementation).....	23
2.1.6	การประเมินผลนโยบาย (Policy evaluations)	37
2.2	แนวคิดเกี่ยวกับกรุงเทพมหานคร.....	42
2.2.1	ประวัติและพัฒนาการของกรุงเทพมหานคร.....	44
2.2.2	ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร.....	49
2.2.3	โครงสร้างของกรุงเทพมหานคร.....	51
2.2.4	การบริหารงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร.....	53
2.2.5	นโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร.....	57
2.3	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	61
2.4	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	64
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	66
3.1	รูปแบบของงานวิจัย.....	66
3.2	แหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	66
3.3	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	67
3.4	เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	67
3.5	ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	69
3.6	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	69
3.7	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
บทที่ 4	ผลการวิจัย.....	71
4.1	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในสมัยของ พล.ต.อ. อัสวิน ขวัญเมือง กับของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์.....	71
4.1.1	เปรียบเทียบการกำหนดนโยบาย (Policy formulation).....	76
4.1.2	เปรียบเทียบการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy implementations)	79

4.1.3	เปรียบเทียบการประเมินผลนโยบาย (Policy evaluations)	88
4.2	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง กับผู้ว่าฯ ๑ สัญจรของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์	98
4.2.1	การมีส่วนร่วมเสนอนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร....	100
4.2.2	การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบในนโยบายเกี่ยวกับการ พัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	101
4.2.3	การรับรู้การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร	102
4.2.4	การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลนโยบายการพัฒนาชุมชนในช่วงกิจกรรมผู้ว่า ฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร	103
4.2.5	ทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่า ราชการกรุงเทพมหานคร.....	104
4.2.6	ความคิดเห็นทั่วไปต่อนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	105
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	107
5.1	สรุปผล.....	107
5.1.1	เปรียบเทียบการกำหนดนโยบาย (Policy formulation).....	107
5.1.2	เปรียบเทียบการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy implementations)	109
5.1.3	เปรียบเทียบการประเมินผลนโยบาย (Policy evaluations)	113
5.1.4	กิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง กับผู้ว่าฯ สัญจรของนายชัช ชาติ สิทธิพันธุ์	121
5.2	อภิปรายผล.....	122
5.2.1	นโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง	122
5.2.2	นโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์.....	122
5.3	ข้อเสนอแนะ	124

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	124
5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	126
บรรณานุกรม.....	127
ประวัติผู้เขียน	132

สารบัญตาราง

ตารางที่ 2. 1 ผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร.....	49
ตารางที่ 4. 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	99
ตารางที่ 4. 2 การมีส่วนร่วมเสนอนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการ	101
ตารางที่ 4. 3 การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบในนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร	102
ตารางที่ 4. 4 การรับรู้การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร	103
ตารางที่ 4. 5 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร.....	104
ตารางที่ 4. 6 ทศนคติต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร	105
ตารางที่ 4. 7 ความคิดเห็นทั่วไปต่ออนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร.....	105

สารบัญภาพ

ภาพที่ 2. 1	ตัวแบบสถาบัน (Institutional Model)	15
ภาพที่ 2. 2	ตัวแบบกระบวนการ (Process Model)	16
ภาพที่ 2. 3	ตัวแบบดุลยภาพระหว่างกลุ่ม (Group Equilibrium Model)	17
ภาพที่ 2. 4	ตัวแบบชนชั้นนำ (Elite Model)	18
ภาพที่ 2. 5	ตัวแบบหลักเหตุผล (Rational Model)	19
ภาพที่ 2. 6	ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Model)	20
ภาพที่ 2. 7	ตัวแบบทฤษฎีเกม (Game theory Model)	21
ภาพที่ 2. 8	ตัวแบบทางเลือกสาธารณะ (Public Choice Model)	22
ภาพที่ 2. 9	ตัวแบบระบบ (Systems Model)	23
ภาพที่ 2. 10	ตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Van Meter and Van Horn	26
ภาพที่ 2. 11	ตัวแบบการวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (General Model of Implementation Process)	29
ภาพที่ 2. 12	ตัวแบบทางการเมือง (Political Model)	31
ภาพที่ 2. 13	การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการของ Lipsky	32
ภาพที่ 2. 14	ตัวแบบการวิเคราะห์หน่วยงานในระดับล่างและข้าราชการระดับพื้นฐาน	33
ภาพที่ 2. 15	ตัวแบบการวิเคราะห์โครงสร้าง (The Model of Structure)	34
ภาพที่ 2. 16	ตัวแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย (Interactions between Factor Models)	35
ภาพที่ 2. 17	ตัวแบบการกระจายอำนาจ (A Model of Decentralization Program Implementation Process)	36
ภาพที่ 2. 18	ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational Model)	37
ภาพที่ 2. 19	กรอบแนวคิดการวิจัย	65

ภาพที่ 4. 1 ตัวอย่างแผนที่นโยบายรายเขต (District Policies) ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นาย ชัชชาติ สิทธิพันธุ์.....	86
ภาพที่ 4. 2 ตัวอย่างการรายงานปัญหาเส้นเลือดฝอยให้สาธารณะทราบผ่านทางเว็บไซต์ในการ ดำเนินการตามนโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	96
ภาพที่ 4. 3 ปัญหาเส้นเลือดฝอยแยกตามประเภทปัญหาเส้นเลือดฝอย	97
ภาพที่ 4. 4 สรุปสถิติการแจ้งปัญหาเส้นเลือดฝอย	98

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นเมืองหลวงที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เป็นเมืองที่มีจุดเชื่อมต่อทางภูมิศาสตร์ในระดับโลก และยังเป็นเมืองท่องเที่ยวในอันดับต้นของโลก นอกจากนั้นแล้วยังเป็นเมืองที่มีประชากรอยู่อาศัยอย่างหนาแน่นมากที่สุดในประเทศ ทั้งประชากรที่อยู่อาศัยจริงและประชากรแฝงที่เข้ามาอยู่อาศัยโดยไม่ได้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในกรุงเทพมหานคร ซึ่งทั้งหมดต่างก็ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2565)

ชุมชนเป็นหน่วยงานทางสังคมระดับต้นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเมืองในฐานะฐานรากของสังคม ดังนั้น การพัฒนาชุมชนที่ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักของการกำหนดนโยบายสาธารณะของผู้นำในทุก ๆ ระดับ ในฐานะพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การต่อยอดเพื่อการพัฒนาในภาพรวมต่อไป สำนักพัฒนาสังคม เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานด้านการพัฒนาชุมชนในทุกมิติ ทั้งด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม อนามัย และจิตใจ ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ด้วยการประสานและสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และนโยบายที่กำหนด โดยกำหนดเป็นแนวทาง/แผนการดำเนินการให้กับสำนักงานเขตหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีสำนักงานการพัฒนาชุมชนเป็นหนึ่งในกลไกหลัก (พีรพัฒน์ พันศิริ, 2559)

เมื่อศึกษานโยบายในการบริหารราชการกรุงเทพมหานครย้อนหลังไปในระยะ 20 ปี จะพบว่าหนึ่งในนโยบายที่ถูกหยิบยกมาบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติราชการในระดับต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นแผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2579) แผนปฏิบัติราชการกรุงเทพมหานครประจำปี แผนปฏิบัติราชการสำนักพัฒนาสังคมประจำปี ตลอดจนแผนปฏิบัติราชการสำนักงานเขตประจำปี ก็คือนโยบายด้านการพัฒนาชุมชน ซึ่งแม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนนโยบายไปตามปัจจัยแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่เป้าหมายหลักของการดำเนินนโยบายด้านดังกล่าวในทุกยุคทุกสมัยก็คือ การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งในทุก ๆ มิติ โดยมีแนวโน้มการวัดผลตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินการตามนโยบายฯ ที่เข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ อย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนถึงข้อเท็จจริงที่ว่าชุมชนเป็นหน่วยทางสังคมระดับต้นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเมือง

ในฐานะฐานรากของสังคม และการพัฒนาชุมชนที่ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ถือเป็นหนึ่งในพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาเมืองในภาพรวมต่อไป (รพีพัทธ์ สุขสมเกษม, 2559)

พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ต่างเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่มีความโดดเด่นและน่าสนใจ ภายใต้ภูมิหลังและบริบททางสังคมและการเมืองที่มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง นอกจากวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่อยู่บนพื้นฐานอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันแล้ว ประวัติการทำงานที่แตกต่างกันยังส่งผลสำคัญต่อมุมมอง กระบวนการทางความคิด ความเชื่อ และแนวทางในการบริหารราชการของบุคคลทั้งสองอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาที่บทบาทและหน้าที่หลักของตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งคือการบริหารองค์การให้บรรลุเป้าหมายในการดูแลคนไปพร้อมๆ กับการพัฒนาเมือง เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงมีประเด็นที่น่าสนใจศึกษาและวิเคราะห์ว่า ภายใต้โครงสร้างหรือปัจจัยที่แตกต่างดังที่กล่าวมานั้น นโยบายของผู้บริหารทั้งสองท่านจะขับเคลื่อนกรุงเทพมหานครไปสู่เป้าหมายเดียวกันได้อย่างไร กระบวนการในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร แนวทางหรือวิธีการเช่นไรที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิผลเป็นคุณูปการต่อประชาชนและประเทศชาติมากกว่ากัน

กิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และ กิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร ล้วนเป็นหนึ่งในหลายๆ กิจกรรม/โครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อรองรับนโยบายการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานครภายใต้การบริหารราชการของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ โดยอาจกล่าวได้ว่าเป็นหนึ่งในการนำนโยบายด้านการพัฒนาชุมชนของผู้บริหารทั้งสองคนไปสู่การปฏิบัติ (Implementation) เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งมีระยะเวลาการดำเนินการตลอดจนผลผลิตและผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมสามารถหยิบยกมาศึกษา วิเคราะห์ และประเมินผลความสำเร็จเปรียบเทียบกันได้ ในทางกลับกัน การศึกษากิจกรรมทั้งสองดังกล่าว ยังทำให้สามารถทำความเข้าใจนโยบายพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร ภายใต้การบริหารราชการของผู้บริหารทั้งสองท่านได้อีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบายด้านการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร ภายใต้การบริหารราชการของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง กับผู้ว่าฯ สัญจรของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์

1.3 คำถามการวิจัย

1. ที่มาและภูมิหลังในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีผลต่อการออกแบบและการกำหนดนโยบายของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง กับผู้ว่าฯ สัญจรของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์หรือไม่ อย่างไร

2. กิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง กับผู้ว่าฯ สัญจรของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และมีความสัมพันธ์กับการนำนโยบายด้านการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติอย่างไร

3. ผลของกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร มีความสัมพันธ์กับการนำนโยบายสาธารณะของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติและสามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างไร

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงความแตกต่างของที่มาในการดำรงตำแหน่งของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ มีผลต่อการออกแบบและการกำหนดนโยบายสาธารณะ ตลอดจนการสนับสนุนและปัญหาอุปสรรคของการนำนโยบายการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานครไปสู่การปฏิบัติ

2. ทราบถึงความสัมพันธ์ของกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และผู้ว่าฯ สัญจรของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ กับการนำนโยบายด้านการพัฒนาชุมชนไปปฏิบัติว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

3. สามารถนำผลการศึกษาไปเป็นบทเรียนเทียบเคียง และต่อยอดในการดำเนินนโยบายเรื่องอื่นๆ ของกรุงเทพมหานคร และองค์กรต่างๆ ที่มีสภาพปัญหา ปัจจัยส่งเสริม ข้อจำกัด ตลอดจนบริบทอื่นๆ ใกล้เคียงกัน อันจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ทั้งต่อองค์กรและประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือได้รับผลกระทบจากนโยบายนั้นๆ ต่อไป

1.5 ขอบเขตในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงนโยบายของกรุงเทพมหานครทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย และทำการศึกษากิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน ภายใต้ การบริหารราชการของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง เปรียบเทียบกับกิจกรรมผู้ว่าฯ สัจจร ภายใต้การบริหารราชการของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ โดยศึกษาเขตประเวศและเขตบางแค

1.6 นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

1. การพัฒนาชุมชน หมายถึง การพัฒนาชุมชนเป็นการรวมกำลังระหว่างประชาชนในชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเพื่อซ่อมแซมสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ให้พัฒนาขึ้นและผสมผสานให้เข้ากับประเทศชาติ ทำให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมส่งเสริมความก้าวหน้าของประเทศได้อย่างเต็มที่โดยไม่มีข้อจำกัด นอกจากนั้น ยังรวมถึงการพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเอง เพื่อนบ้าน และชุมชน ให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการร่วมมือระหว่างประชาชนกับรัฐบาล เป็นวิธีการที่นำเอาบริการของรัฐบาลผนวกเข้ากับความต้องการของประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

2. กิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน หมายถึง กิจกรรมที่ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ริเริ่มให้จัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 1) เพื่อเป็นเวทีในการรับฟังปัญหาความคิดเห็น ตลอดจนความต้องการของประชาชนในชุมชนที่ไม่ใช่รูปแบบของการร้องเรียน แต่เป็นการพูดคุยหารือ และแลกเปลี่ยนความเห็นแบบซึ่งหน้า ระหว่างคณะผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานระดับ “keyman” ในเรื่องนั้นๆ กับประชาชน โดยคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายไปหาประชาชนถึงในชุมชน 2) เพื่อเป็นการให้บริการในด้านต่างๆ แก่ประชาชนถึงหน้าบ้าน อันเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และกระจายการบริการลงสู่ระดับฐานรากอย่างแท้จริง 3) เพื่อเป็นพื้นที่ขายสินค้าราคาประหยัด อันเป็นการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่าย และบรรเทาปัญหาปากท้องให้แก่ประชาชน

3. กิจกรรมผู้ว่าฯ สัจจร หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นในวาระการดำรงตำแหน่งของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดของกิจกรรมแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) การลงตรวจเยี่ยมสำนักงานเขต ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติในพื้นที่ เพื่อรับฟังปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในมุมมองของผู้ปฏิบัติ 2) การรับประทานอาหาร

กลางวันกับตัวแทนเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงาน เช่น พนักงานกวาด พนักงานเก็บขยะมูลฝอย ฯลฯ เพื่อลดช่องว่างระหว่างผู้นำกับผู้ปฏิบัติ และสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ทำงาน 3) การลงพื้นที่พบปะประชาชนเพื่อรับฟังปัญหาพร้อมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดขั้นตอนในการรับเรื่องร้องทุกข์และแก้ไขปัญหาให้ประชาชนได้อย่างฉับไว

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง นโยบายการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบระหว่างกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน ของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร ของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร บทความทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ
2. แนวคิดเกี่ยวกับกรุงเทพมหานคร
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะเป็นแนวทางปฏิบัติงานของรัฐที่ตัดสินใจให้มีการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม ทั้งยังต้องประกาศให้รับรู้โดยทั่วไปอีกด้วย ในขณะที่กระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย สิ่งเหล่านี้ล้วนเชื่อมโยงกันในลักษณะของวงจรนโยบาย อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมและพลังความร่วมมือทั้งจากชุมชน ท้องถิ่นและภาครัฐถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะสู่ความสำเร็จและยั่งยืน (อุทัย ปริญาสุทธินันท์, 2562)

2.1.1 ความหมายของนโยบายสาธารณะ

คำว่า “นโยบาย” หมายถึง หลักและวิธีการซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการ ในขณะที่คำว่า “สาธารณะ” หมายถึง เพื่อประชาชนทั่วไป (สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ดังนั้น “นโยบายสาธารณะ” ตามความหมายของสองคำนี้จึงหมายถึง หลักและวิธีการที่เป็นแนวดำเนินการเพื่อประชาชนหรือคนหมู่มาก (อุทัย ปริญาสุทธินันท์, 2562) โดยนโยบายสาธารณะเป็นทางการปฏิบัติของรัฐที่มีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง และติดตามด้วยผู้กระทำหรือการปฏิบัติ ซึ่งอาจจะปฏิบัติโดยคนคนเดียวหรือกลุ่มบุคคลก็ได้ ในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

ต้องมีวัตถุประสงค์ เป็นแนวทางปฏิบัติ การปฏิบัติจะต้องเกิดขึ้นจริง การปฏิบัติจะเป็นไปในเชิงบวกหรือลบก็ได้ (Anderson, 1994) เป็นสิ่งที่รัฐบาลเลือกจะทำหรือไม่กระทำในส่วนที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำจะครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดของรัฐบาล ทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบางโอกาส เช่น การควบคุมความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคม และความพยายามในการจัดความขัดแย้งในสังคมอื่น ๆ เป็นต้น และมีวัตถุประสงค์ให้กิจกรรมที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำบรรลุเป้าหมายด้วยดีในการให้บริการแก่สมาชิกในสังคม (Dye, 2007) ทั้งนี้นโยบายสาธารณะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อคนอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มในอดีตอาจเรียกว่า "กฎ ระเบียบ หรือกติกาของชุมชน" ซึ่งผู้นำชุมชนเป็นผู้กำหนดขึ้นมาเพื่อให้คนในชุมชนปฏิบัติตามและเชื่อฟัง ทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยของชุมชน หากไม่มีกฎระเบียบแล้วคนจะอยู่ร่วมกันอย่างไม่มีความสุข เพราะธรรมชาติของคนชอบที่จะทำสิ่งที่ทำให้ตนเองและพวกพ้องมีความสุข ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจไปละเมิดสิทธิหรือขัดแย้งกับผู้อื่นได้ จึงกล่าวได้ว่ากฎ ระเบียบ หรือกติกาของชุมชนข้างต้นก็คือเป็นนโยบายสาธารณะ ซึ่งคำว่านโยบายสาธารณะจะเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐหรือรัฐเป็นผู้กำหนด (พระครูปลัดประวิทย์ วรุโณ และคณะ, 2564)

ดังนั้น นโยบายสาธารณะจึงหมายถึง กิจกรรมของรัฐที่ทำให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ โดยมีกระบวนการที่เป็นขั้นตอนและมีความต่อเนื่อง อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อคนกลุ่มใหญ่หรือประชาชน (อุทัย ปริญาสุทธีรัตน์, 2562)

โดยปกตินโยบายสาธารณะจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการทั้งทางสังคมและการเมืองอย่างมาก เพราะนโยบายสาธารณะมีพื้นฐานมาจากสภาพปัญหาต่างๆ ของสังคม และเป็นปัญหาที่ประชาชนต้องการให้รัฐจะต้องรับผิดชอบในการแก้ไข ทำให้ปัญหาเหล่านี้ต้องเข้าสู่กระบวนการทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชน กลุ่มการเมือง ระบบราชการ ระบบบริหาร สภาการเมือง เป็นต้น โดยจะต้องพิจารณาคือ บุคคลหรือองค์การต่าง ๆ นั้นมีบทบาท หรือมีส่วนร่วมต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างไรและมากน้อยเพียงใด (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2552)

ตรงกันข้ามกัน นโยบายสาธารณะบางนโยบายอาจทำให้ประชาชนบางกลุ่มได้รับประโยชน์ แต่ประชาชนบางกลุ่มก็เกิดการเสียประโยชน์ เช่น นโยบายเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างทางด่วน เป็นต้น แต่ในบางกรณีประชาชนส่วนใหญ่จะได้รับประโยชน์อย่างมาก เช่น นโยบายด้านสาธารณสุขของรัฐที่มีการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง เป็นต้น ความแตกต่างของผลกระทบต่อประชาชนเช่นนี้ล้วนเป็นผลผลิตของระบบการเมืองทั้งนั้น (พระครูปลัดประวิทย์ วรุโณ และคณะ, 2564)

2.1.2 ความสำคัญของนโยบายสาธารณะ

ความสำคัญของนโยบายสาธารณะสามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะสำคัญ คือ ความสำคัญต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ดังนี้ (เสนห์ จุ้ยโต, 2558)

1) ความสำคัญต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

นโยบายสาธารณะมีความสำคัญต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง 4 ฝ่าย คือ

(1) ความสำคัญต่อประชาชน เนื่องจากนโยบายสาธารณะเป็นสิ่งที่เกิดจากระบบการเมืองที่สอดคล้องต่อความต้องการ หรือข้อเรียกร้องของประชาชน (Demands) และแรงสนับสนุนของประชาชน (supports) นโยบายสาธารณะต้องมีเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ที่มีความชัดเจนเพื่อแก้ไขปัญหาและข้อเรียกร้องของประชาชน

(2) ความสำคัญต่อนักการเมือง เพราะเป็นผู้กำหนดนโยบายสาธารณะ เพื่อจัดสรรคุณประโยชน์ทางสังคมให้สอดคล้องต่อข้อเรียกร้องของประชาชน

(3) ความสำคัญต่อนักบริหาร ซึ่งเป็นผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผล (effectiveness) และประสิทธิภาพ (efficiency) จึงต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการแปลงนโยบายไปสู่แผนต่างๆ รวมทั้งสร้างการยอมรับ ความร่วมมือ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(4) ความสำคัญต่อนักวิชาการ เนื่องจากบรรลุเป้าหมายของนโยบายสาธารณะขึ้นอยู่กับการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย ประเมินผลนโยบายสาธารณะของนักวิชาการ นโยบายสาธารณะจะสามารถสอดคล้องกับคุณค่าทางสังคมที่กำหนดไว้หรือไม่ขึ้นอยู่กับ การประเมินแผนงาน การประเมินโครงการ การประเมินนโยบายทำให้ทราบถึงความสำเร็จของนโยบาย ผู้ที่ทำหน้าที่วิเคราะห์และประเมินนโยบาย ต้องมีความเป็นกลางไม่ลำเอียง ใช้หลักวิจัยประเมินผลแบบวิทยาศาสตร์

2) ความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือในการพัฒนา

นโยบายสาธารณะเป็นเครื่องมือของรัฐในการพัฒนาในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาสังคม การเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากร

2.1.3 ประเภทของนโยบายสาธารณะ

ลักษณะของนโยบายสาธารณะโดยทั่วไปจะพิจารณาตามรูปแบบ ตามกระบวนการ และตามผลกระทบ โดยหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐไม่ว่าจะในระดับใดก็จะมีเครื่องมือกลไกต่าง ๆ ช่วยดำเนินการ มีเป้าหมายที่ต้องการให้สำเร็จ คือ ผลประโยชน์ของประเทศชาติ ส่วนลักษณะของนโยบายที่พิจารณาตามรูปแบบโดยปกตินโยบายจะมีลักษณะเป็นหลักเกณฑ์และแนวทางเกี่ยวกับการปฏิบัติ โดยจะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ส่วนลักษณะของนโยบายที่จะต้องพิจารณาเรื่องของผลกระทบ เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม กล่าวคือนโยบายสาธารณะที่กำหนดขึ้นนั้นอาจจะทำให้มีผลกระทบต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่นำไปสู่ความพึงพอใจ หรือความไม่พึงพอใจ ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเหล่านั้นได้รับผลกระทบแบบใด (สัญญา เคนาภูมิ, 2559)

ประเภทของนโยบายสาธารณะได้มีการจำแนกไว้หลากหลาย เพื่อวัตถุประสงค์ที่ต่างกันตามผลกระทบของนโยบาย หรือตามลักษณะของข้อมูลที่มีอยู่ แต่การจำแนกที่เป็นที่กว้างขวาง เช่น การจำแนกของ Theodore Lowi (1964) ได้จำแนกนโยบายออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) นโยบายที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ (Regulatory Policy) เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นมาเพื่อควบคุมพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เนื่องจากมีเรื่องของประโยชน์ และความต้องการที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดการขัดแย้งกันบ่อยครั้ง ดังนั้นการกำหนดนโยบายเช่นนี้ช่วยลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นและสามารถยุติลงได้

2) นโยบายที่เกี่ยวกับการกระจายทรัพยากร (Distribution Policy) เป็นนโยบายที่เกี่ยวกับการกระจาย แจกจ่ายสินค้าและบริการให้กับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ทั้งการแจกจ่ายในสถานการณ์ปกติและในบางครั้งอาจเป็นการจัดสรร หรือแจกจ่ายในสถานการณ์ฉุกเฉินได้ด้วย

3) นโยบายที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรใหม่ (Redistribution Policy) เป็นการจัดสรรทรัพยากรใหม่ในสังคม เพื่อให้เกิดการกระจายของทรัพยากรเพิ่มขึ้น โดยนอกจากทรัพยากรทางเศรษฐกิจแล้ว ยังถึงทรัพยากรทางสังคม และทางการเมืองด้วย

4) นโยบายต้นแบบ (Constituent Policy) เป็นนโยบายที่มีผลกระทบต่อประชาชนในฐานะเป็นตัวแสดงทางการเมือง (Political Actors) โดยตรง

2.1.4 กระบวนการนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะมีบทบาทในฐานะเป็นเครื่องมือในการบริหารงานภาครัฐในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การกำหนดทิศทางในการพัฒนา การตอบสนองความต้องการของประชาชน การแก้ไขปัญหาของประชาชน การเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคม การเสริมสร้างความเสมอภาค ด้านโอกาสแก่ประชาชน การกระจายรายได้ให้แก่ประชาชน เป็นต้น ดังนั้น นโยบายสาธารณะจึงถือว่าเป็นแนวทางในการดำเนินงานของภาครัฐ ในการศึกษานโยบายสาธารณะจึงจะอาศัยทฤษฎีและตัวแบบปัจจัยทางการบริหารต่าง ๆ (สัญญา เคนาภูมิ, 2559) การศึกษากระบวนการนโยบายสาธารณะจะช่วยให้เข้าใจถึงโครงสร้างการพัฒนานโยบายสาธารณะ โดยแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ (อุทัย ปริญาสุทรินทร์, 2562)

1) การกำหนดนโยบาย (Policy formulation) เป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการนโยบายสาธารณะ เมื่อกำหนดนโยบายได้แล้วก็จะนำไปสู่การนำนโยบายไปปฏิบัติจริงต่อไป ซึ่งต้องทำความเข้าใจกับผู้ที่กำหนดนโยบาย ผู้ที่เกี่ยวข้อง และประเภทของนโยบายด้วย อีกทั้งยังต้องตระหนักถึงความเปิดเผย ประชาชนมีส่วนร่วม ไม่ให้เกิดระเบียบวาระซ่อนเร้น ที่มีบุคคลบางกลุ่มได้ประโยชน์ ดังนั้นการกำหนดนโยบายที่ดีจึงควรเน้นการตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

2) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy implementations) เมื่อมีการกำหนดนโยบายแล้วจึงต้องแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยต้องมีการจัดทำ แผนงาน โครงการ งบประมาณ บุคลากร ทรัพยากร รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ตั้งเป้าไว้ ดังนั้นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติจึงต้องมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมถึงต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ

3) การประเมินผลนโยบาย (Policy evaluations) เมื่อมีการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติแล้ว การประเมินผลนโยบายเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการวัดความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบายนั้น ๆ จึงต้องมีการประเมินเพื่อทราบถึงข้อดี ข้อเสีย ปัญหา อุปสรรค ต่าง ๆ เพื่อนำมาหาข้อสรุปได้ว่านโยบายนั้นจะดีไปต่อหรือยุติ โดยหลักเกณฑ์ในการประเมินผลในแต่ละนโยบายก็จะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับแต่ละนโยบายในแต่ละพื้นที่ (พระครูปลัดประวิทย์ วรโม และคณะ, 2564)

2.1.4 ตัวแบบและทฤษฎีในการกำหนดนโยบายสาธารณะ (Policy formulation)

ในการศึกษาตัวแบบหรือทฤษฎีในการกำหนดนโยบายสาธารณะ (Public policy formation) นั้น Thomas R. Dye (2007) ได้นำเสนอตัวแบบการกำหนดนโยบายสาธารณะ ในลักษณะของการตอบคำถามว่าใครคือผู้กำหนดนโยบายสาธารณะ และได้ใช้หลักเกณฑ์อะไรในการกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยแบ่งออกเป็น 9 ตัวแบบ ดังนี้

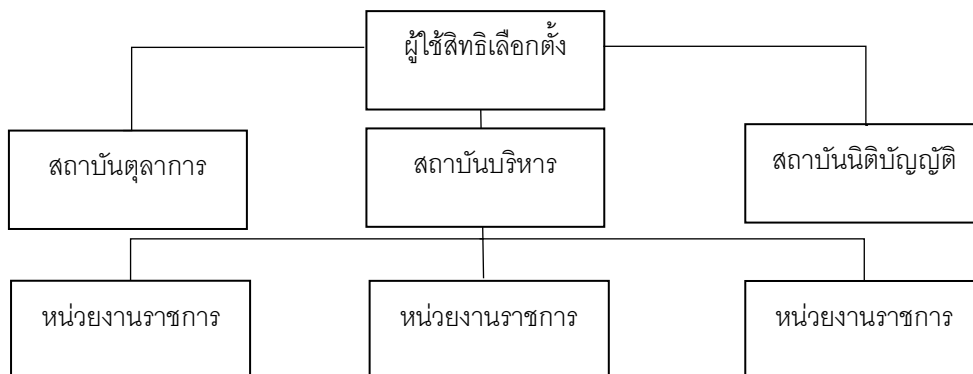
1) ตัวแบบสถาบัน (Institutional Model)

ตัวแบบสถาบันมีแนวคิดที่สำคัญคือ นโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตของสถาบันการเมือง ซึ่งได้แก่ สถาบันนิติบัญญัติ สถาบันบริหาร สถาบันตุลาการ สถาบันการปกครองท้องถิ่น และสถาบันพรรคการเมือง โดยนโยบายจะต้องได้รับการเห็นชอบก่อนถูกนำไปปฏิบัติ และใช้บังคับโดยสถาบันราชการที่รับผิดชอบ ซึ่งมีการกำหนดคุณลักษณะของนโยบายสาธารณะ 3 ประการ ได้แก่

- (1) สถาบันราชการเป็นผู้รับรองความชอบธรรมของนโยบาย
- (2) นโยบายสาธารณะมีลักษณะของความครอบคลุมทั้งสังคม
- (3) รัฐบาลเท่านั้นที่เป็นผู้ผูกขาดอำนาจการบังคับใช้ในสังคม

สถาบันทางการเมืองมีบทบาทในการกำหนดแบบแผน โครงสร้าง พฤติกรรมของปัจเจกบุคคล และกลุ่มบุคคล และแบบแผนดังกล่าวจะดำรงอยู่อย่างมั่นคง โครงสร้างของสถาบันการเมือง การจัดระเบียบในสถาบัน และขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ ของสถาบันทางการเมือง จะมีผลต่อเนื่องต่อการกำหนดนโยบายและเนื้อหาสาระของนโยบายสาธารณะ ตัวอย่างนโยบายที่เป็นผลผลิตของสถาบันบริหาร เช่น นโยบายการปรับลดบทบาทของรัฐจากการเป็นผู้ดำเนินการมาเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ กำกับ ดูแล นโยบายการปฏิรูประบบราชการ นโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น นโยบายการเงินการคลัง นโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรม นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น การกำหนดนโยบายของสถาบันต่างๆ นั้น ทุกสถาบันจะมีกรอบการปฏิบัติของตนเอง ดังนั้นในการวิเคราะห์นโยบาย จึงต้องให้ความสนใจต่อกระบวนการในการกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบของแต่ละสถาบันด้วย

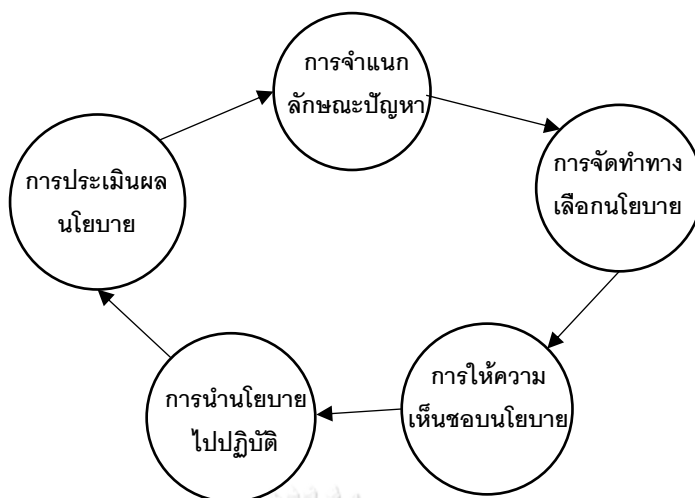
ภาพที่ 2. 1 ตัวแบบสถาบัน (Institutional Model)

ที่มา : Dye (1995) อ้างถึงใน กัญญาณัฐ เสียงใหญ่ (2564)

2) ตัวแบบกระบวนการ (Process Model)

ตัวแบบกระบวนการมีฐานแนวคิดที่สำคัญคือ นโยบายเป็นผลลัพธ์ของกิจกรรมทางการเมือง โดยถือว่า กระบวนการและพฤติกรรมทางการเมือง คือ ศูนย์กลางของการศึกษานโยบาย ซึ่งนโยบายสาธารณะส่วนใหญ่ถูกกำหนดและนำไปปฏิบัติภายใต้กรอบความคิดตัวแบบกระบวนการทั้งสิ้น แต่จะมีความครอบคลุมแค่ไหนนั้น ขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาของสังคม เช่น นายกรัฐมนตรีประเทศญี่ปุ่นประกาศยุบสภาจากการไม่ผ่านกฎหมายการแปรรูปการไปรษณีย์ เป็นต้น โดยชุดของกระบวนการนโยบายสาธารณะแบ่งเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

- (1) การจำแนกลักษณะปัญหา
- (2) การจัดทำทางเลือกนโยบาย
- (3) การให้ความเห็นชอบนโยบาย
- (4) การนำนโยบายไปปฏิบัติ
- (5) การประเมินผลนโยบาย

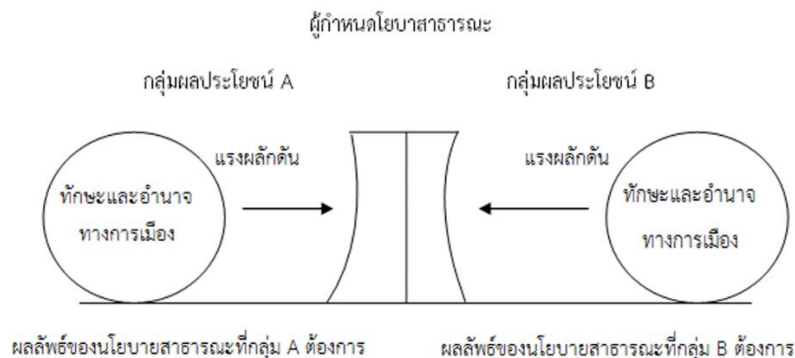

ภาพที่ 2. 2 ตัวแบบกระบวนการ (Process Model)

ที่มา : Dye (2007)

3) ตัวแบบดุลยภาพระหว่างกลุ่ม (Group Equilibrium Model)

ตัวแบบดุลยภาพระหว่างกลุ่ม เป็นนโยบายที่จะพิจารณาเพื่อเป็นผู้ที่ตอบสนองต่อกลุ่มที่สร้างความกดดัน ได้แก่ การต่อรอง (Bargaining) การประนีประนอม (Compromising) มีความต้องการที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่ม และความเกี่ยวข้องกับสถาบันบัญญัติ บัญญัติมากกว่าระบอบราชการ การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มผลประโยชน์ใดจะคาดได้ว่าจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อนโยบายที่เกี่ยวข้อง นโยบายจะถูกเปลี่ยนแปลงไปสู่กลุ่มที่มีอิทธิพลมากกว่า ส่วนกลุ่มที่มีอิทธิพลน้อยก็จะเป็นกลุ่มผู้สูญเสียผลประโยชน์ เช่น การออกบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่วนผลสะท้อนกลับ คือ มาตรการปราบปรามผู้ละเมิดกฎหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นดังแผนภาพต่อไปนี้

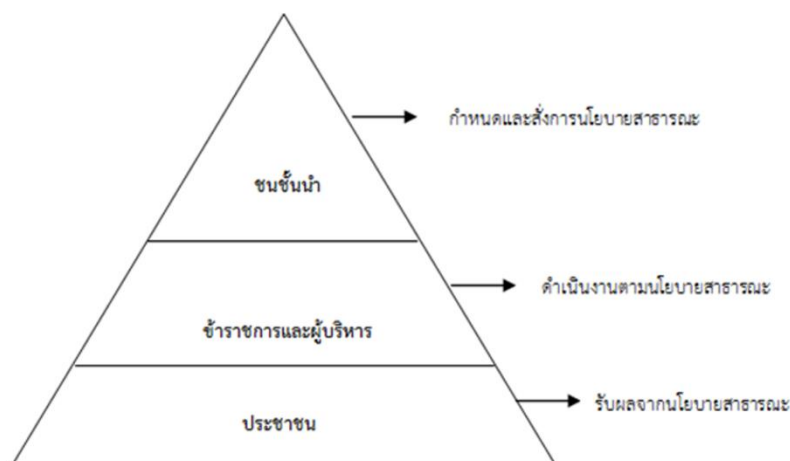

ภาพที่ 2.3 ตัวแบบดุลยภาพระหว่างกลุ่ม (Group Equilibrium Model)

ที่มา : Dye (2007) อ้างถึงใน กัญญาณัฐ เสียงใหญ่ (2564)

4) ตัวแบบชนชั้นนำ (Elite Model)

ตัวแบบผู้นำจะให้ความสำคัญกับบทบาท หรืออิทธิพลของชนชั้น หรือชนชั้นปกครองที่มีอำนาจการตัดสินใจนโยบายสาธารณะอย่างเด็ดขาด ชนชั้นปกครองจะยึดถือความพึงพอใจ (Preferences) หรือค่านิยม (Values) ของตนเองเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจนโยบาย ถือว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่สนใจกิจกรรมทางการเมืองและไม่ได้รับข้อมูลดีพอกเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ชนชั้นนำมีบทบาทในการกำหนดความคิดเห็นของประชาชนมากกว่าที่ประชาชนจะกำหนดความคิดเห็นของชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครอง โดยประชาชนไม่มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ข้าราชการทำหน้าที่เพียงนำนโยบายที่กำหนดโดยชนชั้นนำไปสู่ประชาชนเท่านั้น เช่น นโยบายการเปิดเสรีทางการเมือง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 ซึ่งแสดงให้เห็นดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2. 4 ตัวแบบชนชั้นนำ (Elite Model)

ที่มา : Dye (2007) อ้างถึงใน กัญญาณัฐ เสี่ยงใหญ่ (2564)

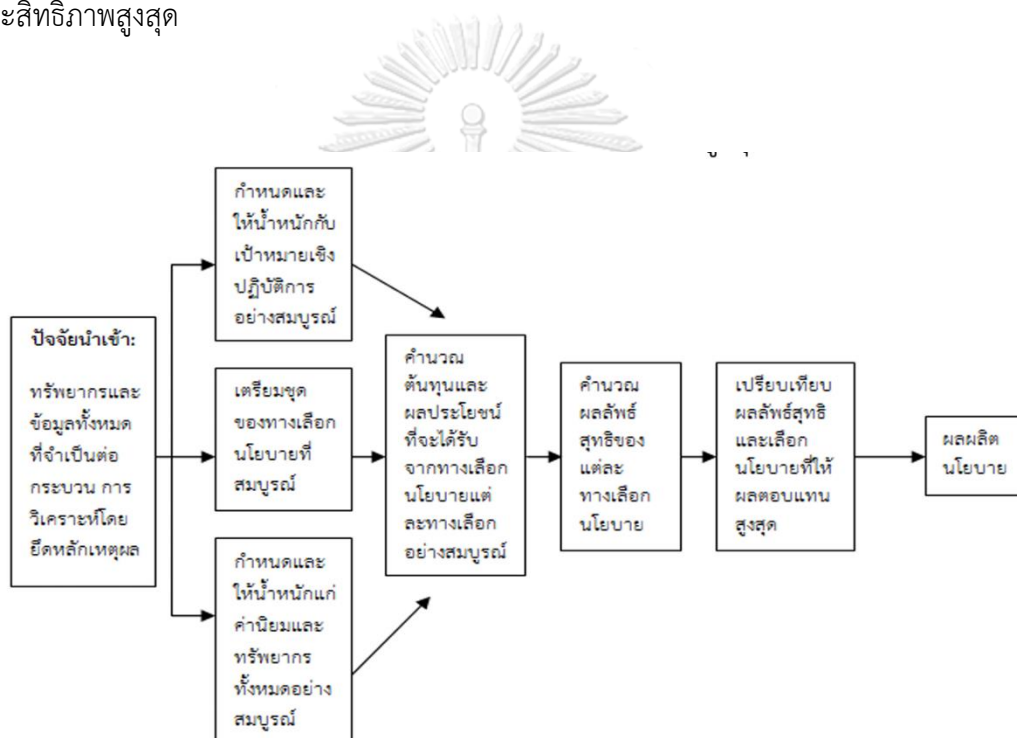
5) ตัวแบบหลักเหตุผล (Rational Model)

ตัวแบบเหตุผล คือ ตัวแบบในการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะในฐานะที่เป็นผลประโยชน์สูงสุดทางสังคม นโยบายที่ยึดหลักเหตุผล คือ นโยบายที่มุ่งผลประโยชน์สูงสุดทางสังคม ลักษณะการเลือกอย่างมีเหตุผล โดยการนำทฤษฎี องค์ความรู้จากแหล่งต่างๆ มาอธิบายการตัดสินใจ เพื่อให้ได้นโยบายตามอุดมการณ์ โดยทางเลือกนั้นจะต้องสะท้อนความต้องการของประชาชนมากกว่า และการนำเสนอทางเลือกที่มีคุณค่าแก่ประชาชน โดยทางทางเลือกอย่างมีเหตุผลจะคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของสังคม ดังนั้นรัฐบาลควรยกเลิกหรือ หลีกเลี่ยงการใช้นโยบายที่มีต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายสูงกว่าค่าตอบแทน ลักษณะสำคัญของผลประโยชน์สูงสุดทางสังคม ได้แก่

- (1) จะไม่มีการใช้นโยบายที่ต้นทุนสูงกว่าผลประโยชน์
- (2) ในระหว่างทางเลือกนโยบายทั้งหมดที่มีอยู่ ผู้ตัดสินใจนโยบายควรเลือกนโยบายที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนต่อต้นทุนสูงสุด

ภายใต้กรอบความคิดของตัวแบบหลักเหตุผล นโยบายสาธารณะจะมีลักษณะของหลักการเหตุผลก็ต่อเมื่อความแตกต่างระหว่างคุณค่าที่บรรลุและคุณค่าที่ต้องเสียไป มีค่าเป็นบวก และมีค่ามากกว่าทางเลือกนโยบายอื่น ในการเลือกนโยบายโดยยึดหลักเหตุผล ผู้กำหนดนโยบายจะต้องพิจารณาปัจจัยดังต่อไปนี้

- (1) จะต้องเข้าใจคุณค่าที่พึงปรารถนาของสังคมทั้งหมด
- (2) จะต้องเข้าใจทางเลือกนโยบายที่เป็นไปได้ทั้งหมด
- (3) จะต้องเข้าใจผลลัพธ์ทั้งหมดของทางเลือกนโยบาย แต่ละทางเลือก
- (4) สามารถคำนวณสัดส่วนระหว่างผลประโยชน์และต้นทุนของทางเลือกนโยบายแต่ละทางเลือกได้
- (5) ผู้ตัดสินใจนโยบายจะต้องพิจารณาเลือกทางเลือกนโยบายที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

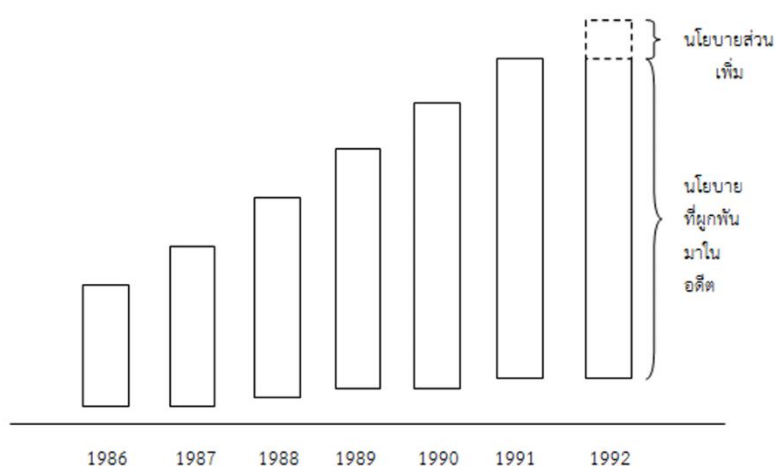
ภาพที่ 2.5 ตัวแบบหลักเหตุผล (Rational Model)

ที่มา : Dye (2007) อ้างถึงใน กัญญาณัฐ เสียงใหญ่ (2564)

6) ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Model)

ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Model) นโยบายมีลักษณะการกระทำที่ต่อเนื่องมาจากอดีต โดยการสานต่อหรือยอมรับนโยบายเดิม หากแต่มีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเพียงบางส่วน ตัวแบบนี้ให้ความสนใจนโยบายหรือโครงการใหม่เพียงเล็กน้อย ลักษณะ

สำคัญของตัวแบบเป็นลักษณะอนุรักษ์นิยม ยอมรับความชอบธรรมของนโยบายที่ดำเนินการมาก่อน มักจะไม่ยอมรับโครงการใหม่ที่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแต่เน้นสิ่งที่จะก่อให้เกิดความมั่นคงมากกว่า ถือว่ารัฐบาลโดยทั่วไปมักจะมีกิจวัตรประจำวันที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องเสียเวลาและงบประมาณในการวิเคราะห์นโยบายใหม่อีกครั้งหนึ่ง

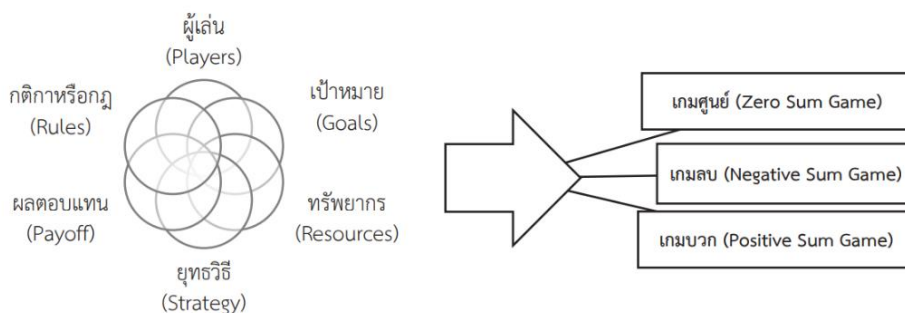
ภาพที่ 2. 6 ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Model)

ที่มา : Dye (2007) อ้างถึงใน กัญญาณัฐ เสียงใหญ่ (2564)

7) ตัวแบบทฤษฎีเกม (Game theory Model)

นโยบายสาธารณะตัวแบบทฤษฎีเกมที่ถูกกำหนดออกมาเป็นทางเลือกที่มีเหตุผลท่ามกลางสถานการณ์ที่มีการแข่งขัน อย่างไรก็ตามในการเล่นเกมนั้นต้องมีผู้เล่นสองฝ่ายขึ้นไป เราไม่อาจรู้ได้ว่าคู่แข่งของเราคิดอะไรและจะทำอะไร ได้แต่คาดเดาว่าเขาน่าจะทำอย่างนั้นน่าจะทำอย่างนี้แล้วเราก็ตัดสินใจกำหนดนโยบายตามการคาดเดา เป็นการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลแล้วแต่อาจทำให้เราแพ้หรือชนะก็ได้ เพราะเราไม่รู้ว่าคู่แข่งคิดอะไรอยู่ ถ้าแพ้ก็น่าเสียดายไม่มากนักเนื่องจากได้พิจารณาครอบครองแล้ว เช่น การขับรถยนต์บนถนนเลนเดียวที่วิ่งสวนทางกันไม่ได้ เมื่อมีรถสองคันขับเข้ามาเผชิญหน้ากัน ต่างฝ่ายต่างเดาใจกัน ถ้าเราลุยฝ่ายตรงข้ามหลบเราก็น่าเสียดายไม่มากนัก แต่ถ้าต่างฝ่ายต่างหลบลงข้างทางทั้งคู่ก็เสียดายน้อย แต่ถ้าต่างคนต่างลุยยอมเสียดายมากถึงขั้นบาดเจ็บล้มตายได้ โดยตัวแบบทฤษฎีเกมมักใช้ในนโยบายป้องกันประเทศ เช่น จะส่งทหารไปร่วมรบในอิรักดีหรือไม่ จะส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ

อย่างไร การวิเคราะห์ในกรอบนี้จะต้องมีผู้เกี่ยวข้องสองฝ่าย สถานการณ์ กลยุทธ์การตัดสินใจที่แต่ละกลยุทธ์จะให้ผลไม่เท่ากันเพราะไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้

ภาพที่ 2. 7 ตัวแบบทฤษฎีเกม (Game theory Model)
ที่มา : Dry (2007) อ้างถึงใน สัญญา เคนาภูมิ (2564)

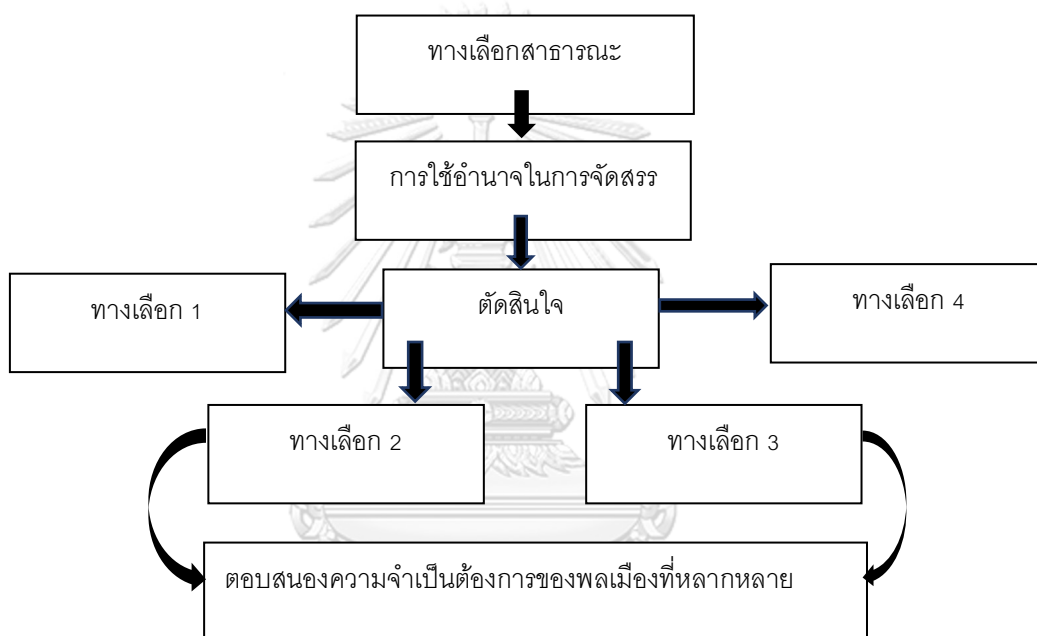
8) ตัวแบบทางเลือกสาธารณะ (Public Choice Model)

ตัวแบบทางเลือกสาธารณะ (Public Choice Model) คือ นโยบายสาธารณะเป็นผลมาจากการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดท่ามกลางทางเลือกหลายทางที่มีอยู่ผ่านการตัดสินใจของตัวแสดงทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ การเมืองมีความสัมพันธ์กับการกำหนดนโยบายสาธารณะ (Public Policy) การเมืองมักให้ความสำคัญกับค่านิยม (Values: ความชอบ/ไม่ชอบ, รัก/ไม่รัก ฯลฯ) และผลประโยชน์เป็นสำคัญ ส่วนการบริหารเป็นการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะที่เกิดจากค่านิยมทางการเมืองของตัวแสดงทางการเมืองนั้นไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างการเมือง (Politics) กับนโยบายสาธารณะ (Public Policy)

ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะมองว่าปัจเจกบุคคลแต่ละคนมีเหตุผล ในความมีเหตุผลทุกคนย่อมแสวงหาอรรถประโยชน์สูงสุดให้กับตนเอง นักการเมืองอยากได้ชัยชนะในการเลือกตั้ง ผู้บริโภคอยากได้สินค้าและบริการที่ถูกที่สุดดีที่สุดในราคาถูก ข้าราชการอยากได้ชื่อเสียงเกียรติยศตำแหน่ง ตัวแบบทางเลือกสาธารณะจึงมองว่านโยบายสาธารณะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจร่วมกันโดยคำนึงถึงความต้องการของปัจเจกบุคคล จึงต้องเปิดทางเลือกหลายๆ ทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ตรงความต้องการมากที่สุด ด้วยความเชื่อที่ว่าทุกคนย่อมเลือกสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง เช่น นโยบายถ่ายโอนภารกิจของรัฐบางภารกิจให้เอกชนดำเนินการ มีเอกชนหลายหน่วยงาน

เข้ามาดำเนินการในภารกิจนั้นในรูปแบบที่หลากหลาย ทำให้ประชาชนได้เลือกใช้บริการรูปแบบที่ตรงใจตนเองมากที่สุด

ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะถูกพัฒนาโดย Bish (1971) อ้างถึงใน สัญญา เคนาภูมิ (2564) ได้นำเอาความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตลาด (Market behavior) มาอธิบายถึงพฤติกรรม การตัดสินใจที่เกิดขึ้นในส่วนของภาครัฐ ตลอดจนมุ่งที่จะนำเอากลไกของตลาดมาปรับปรุงเพื่อ ให้ การตัดสินใจในส่วนของภาครัฐ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ภาพที่ 2. 8 ตัวแบบทางเลือกสาธารณะ (Public Choice Model)

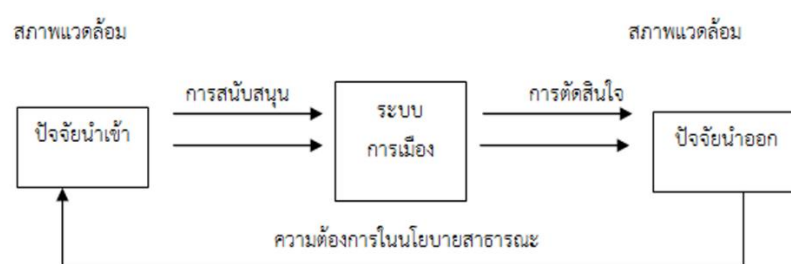
ที่มา : Bish (1971) อ้างถึงใน สัญญา เคนาภูมิ (2564)

9) ตัวแบบระบบ (Systems Model)

ตัวแบบเชิงระบบ (System Model) นโยบายเป็นผลจากกระบวนการทางการเมืองที่มีแรงกดดันมาจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในระบบสังคมและนอกระบบสังคม โดยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเมือง ผลผลิตของระบบการเมืองที่พยายามตอบสนองต่อข้อเรียกร้อง หรือแรงกดดันของกลุ่มจาก ภายนอกนอกระบบการเมือง ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะมีความสอดคล้องของระบบ แต่ทั้งนี้หากองค์ประกอบมีความบกพร่องหรือเสียหาย จะส่งผล

ต่อสมรรถนะของระบบเช่นกัน จะให้ความสำคัญกับระบบการเมืองที่ได้รับข้อมูลมาจากความต้องการ และการสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อม และปัจจัยนำเข้า (Input) ที่เป็นความต้องการที่หลากหลาย ชื่อเรียกหรือพลังสนับสนุน ที่ผ่านกระบวนการพิจารณาหรือตัดสินใจ (Process) สู่ปัจจัยนำออก (Output) คือ นโยบายสาธารณะ และกระบวนการป้อนกลับ (Feedback) เพื่อพิจารณาหรือเข้าสู่ระบบการเมืองอีกครั้ง นโยบายสาธารณะจึงเป็นผลผลิตจากระบบการเมือง

ภาพที่ 2. 9 ตัวแบบระบบ (Systems Model)

ที่มา : Dye (1995) อ้างถึงใน กัญญาณัฐ เสียงใหญ่ (2564)

2.1.5 ตัวแบบและทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy implementation)

ในการศึกษาเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ นั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาปัจจัยหรือตัวแปรที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จของการนำเอานโยบายไปปฏิบัติว่า ปัจจัยใดเป็นปัจจัยที่สร้างความสำเร็จ และปัจจัยใดเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นการวัดระดับความสามารถ (Level of performance) ในการนำนโยบายไปปฏิบัติหรือการวัดประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถทำได้หลาย (วรเดช จันทรศร, 2552)

การศึกษาการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถที่จะผลักดันให้กลไกทั้งหมดปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Pressman & Wildavsky, 1979) ครอบคลุมกิจกรรมของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคลทั้งที่อยู่ในระบบราชการหรือเอกชนเพื่อให้วัตถุประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้บรรลุผลสำเร็จ (Van Meter & Van Horn, 1975) เป็นความพยายามที่จะตัดสินใจความสามารถขององค์การในการรวบรวมคน และทรัพยากรในหน่วยงานหนึ่งๆ และพยายามกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ (Williams, 1975) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะขององค์การและทรัพยากรทางการบริหาร

ทั้งหมดเพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (Kerr, 1996) และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ (Rondinelli, 1983) ดังนั้นการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติจึงเป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ซึ่งครอบคลุมถึงองค์การและผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่มีความคาดหวังและเป้าหมายที่แตกต่างกันไปแต่จำเป็นต้องเข้ามาปฏิบัติงานร่วมกัน การนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติจึงมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้ (สัญญา เคนาภูมิ และบุรฉัตร จันทรแดง, 2562)

1) ฝ่ายการเมือง (Politics) หมายถึง ฝ่ายบริหาร ครอบคลุมถึงฝ่ายนิติบัญญัติโดยดำเนินการกระทำออกมามีลักษณะการบัญญัติเป็นกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติ โดยฝ่ายการเมืองมีบทบาทการใช้อำนาจในการควบคุม กำกับ ติดตาม พิจารณาปรับปรุงนโยบาย ยุติหรือถ่ายโอนนโยบายสาธารณะ เป็นต้น

2). ระบบราชการ (Bureaucracy) หมายถึง หน่วยงานของรัฐ โดยดำเนินการตามบทบาทหน้าที่เชื่อมประสานฝ่ายการเมืองกับบทบาทเป็นผู้ปฏิบัติการการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ซึ่งโดยประสิทธิภาพและประสิทธิผลการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น สมรรถนะขององค์การ โครงสร้างขององค์การ จำนวนและคุณภาพของบุคลากร งบประมาณ สนับสนุน ระบบการติดต่อสื่อสาร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และสถานที่ทำเลที่ตั้ง เป็นต้น

3. ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Bureaucrats) หมายถึง บุคลากรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐถือว่าเป็นผู้ปฏิบัติการมีความสำคัญต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยขึ้นอยู่กับสมรรถนะและพฤติกรรมของแต่ละบุคคล

4. ผู้ได้รับผลจากนโยบาย (People affected by policy) หมายถึง ประชาชนหรือผู้รับบริการ (Clients) ทั้งมีติบุคคล (Individual) กลุ่ม (Groups) ตลอดจนหน่วยงานภาคเอกชน (Private Sector) ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติทั้งในแง่เชิงบวกหรือเชิงลบ ซึ่งอาจเรียกว่าผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในนโยบายสาธารณะนั้น ๆ นอกจากนั้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) อาจดำเนินการคัดค้านหรือสนับสนุน ฝ่ายที่มีอำนาจในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น การนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จนั้นมีปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งการศึกษาการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติอย่างจริงจังจึงเพื่อไม่ให้นโยบายนั้นเกิดความล้มเหลวนั้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติ และแนวทาง

การปฏิบัติที่ระบุอย่างเฉพาะเจาะจง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงงานกิจวัตรขององค์การ ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลว การนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ ดังนั้น จึงต้องดำเนินการอย่างดีเป็นไปตามหลักวิชาการที่มีความสลับซับซ้อนเกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลรวมถึงองค์กรหลากหลาย ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของนโยบาย อย่างไรก็ตาม (ศุภชัย ยาวะประภา, 2550) ได้อธิบายถึงปัจจัยกำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีปัจจัยหลายประการที่กำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่

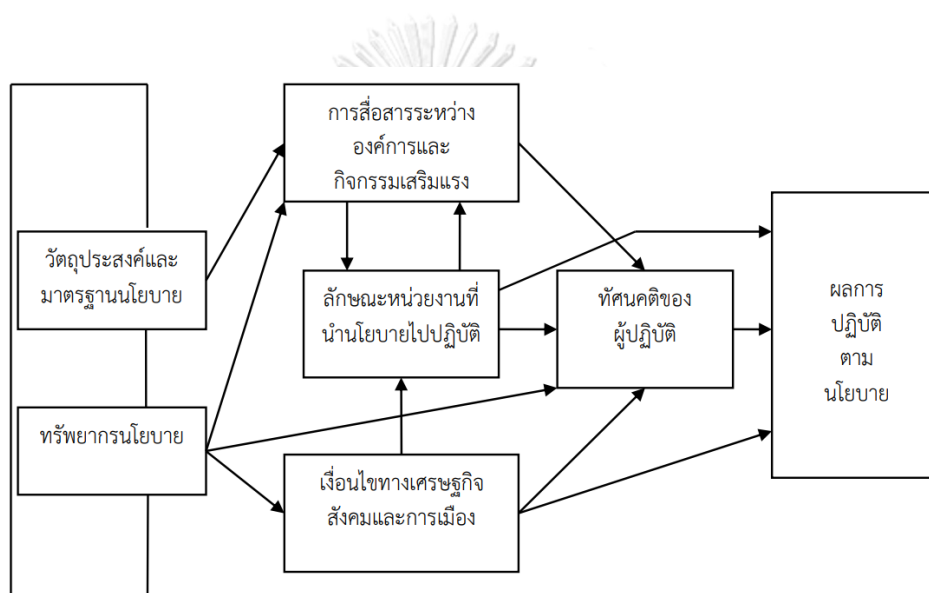
- (1) ลักษณะนโยบายนั้น ๆ
- (2) วัตถุประสงค์ของนโยบาย
- (3) ความเป็นไปได้ทางการเมือง
- (4) ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี
- (5) ความพอเพียงของทรัพยากร
- (6) ลักษณะของหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ
- (7) ทักษะคติดของผู้ดำเนินนโยบายไปปฏิบัติ
- (8) กลไกภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (Public Policy Implementation) ซึ่งให้เห็นถึงการกระทำที่อาศัยกระบวนการการบริหารมาทำให้นโยบายถูกปฏิบัติหรือดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมโดยองค์การที่รับผิดชอบให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งมีปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ เช่น ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ความสามารถขององค์การ ทรัพยากร สภาพแวดล้อม หรือ ปัจจัยอื่นๆ ซึ่งอาจมีผลต่อการปฏิบัติงานของนโยบายที่ระบุไว้ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (สัญญา เคนาภูมิ และบุรฉัตร จันทร์แดง, 2562)

ตัวแบบทางทฤษฎีของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติมีรายละเอียดดังนี้

1) **ตัวแบบสหองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Intergovernmental Policy Implementation Model)** พัฒนาโดย Van Horn and Van Meter (1976) ได้กล่าวถึงตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เมื่อปี ค.ศ. 1975 เรื่อง “The Policy Implementation Process A Conceptual Framework” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงกระบวนการของการ

นำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งได้ตั้งชื่อตัวแบบนี้ว่า “A Model of the Policy Implementation Process” ตัวแบบนี้ เป็นการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยใช้ตัวแบบทั่วไปที่พัฒนามาจากตัวแบบการวิเคราะห์ระบบการเมืองของ Easton ผนวกกับการนำผลการศึกษาด้านทฤษฎีองค์การที่ส่งผลหรือเกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติงานมาประยุกต์เข้าด้วยกัน ตัวแบบนี้ แม้จะไม่ใช้ความพยายามแปรโดยตรงที่จะประสานตัวแบบต่าง ๆ ตามห้าแนวทางข้างต้นก็ตาม แต่กรอบของตัวแบบก็ได้รวมตัวแปรบางส่วนของตัวแบบอื่น ๆ เข้าไว้ด้วยกันมากพอที่จะช่วยให้การศึกษาสภาพทั่วไปของปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติในลักษณะที่กว้างกว่าตัวแบบอื่น

ภาพที่ 2. 10 ตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Van Meter and Van Horn
ที่มา : Van Horn and Van Meter (1976)

องค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย (Policy Standards and Objectives) ทรัพยากรนโยบาย (Policy Resources) การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมการเสริมแรง (Inter-Organizational Communication and Enforcement Activities) ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (The Characteristics of Implementing Agencies) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (Economic, Social and Political Conditions) และความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ (The Disposition of Implementers)

Van Meter and Van Horn (1975) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยตัวแปรหลัก 6 ตัว ดังนี้

(1) วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย (Policy Standards and Objectives) เป็นส่วนสำคัญของการกำหนดการปฏิบัติตามนโยบาย เพราะเป้าหมายและมาตรฐานนโยบายเป็นปัจจัยที่กำหนดรายละเอียดของนโยบายในบางกรณี ในบางกรณี เป้าหมายและมาตรฐานนโยบายเป็นตัวช่วยในการวัดผลการปฏิบัติตามนโยบาย เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการวัดผลการกำหนดมาตรฐานนโยบายและเป้าหมายนโยบายที่ชัดเจนจะส่งผลให้การวัดผลการปฏิบัติตามนโยบายเป็นไปได้อย่างชัดเจน

(2) ทรัพยากรนโยบาย (Policy Resources) ทรัพยากรนโยบายคือ สิ่งอำนวยความสะดวกต่อการบริหารนโยบาย ทรัพยากรนโยบายอาจรวมถึงเงินและสิ่งเสริมที่งบประมาณที่กำหนดไว้ในแผนงาน ทรัพยากรเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริม หรือช่วยให้ความสะดวกต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

(3) การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมการเสริมแรง (Inter-Organizational Communication and Enforcement Activities) คือ การสื่อสารระหว่างองค์กร เพื่อเป็นการสื่อสารเกี่ยวกับมาตรฐานงานและวัตถุประสงค์นโยบาย เพื่อให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติตามแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบแผนงานโครงการ โดยมีความเข้าใจและเห็นชอบกันทั้งหมด

(4) ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (The Characteristics of Implementing Agencies) ความสามารถและขนาดของทีมงานในหน่วยงาน ระดับความเข้มข้นของการควบคุมบังคับ บัญชาของหน่วยงานย่อยในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติทรัพยากรทางการเมืองของหน่วยงานจะต้องเป็นไปตามการสนับสนุนจากนักกฎหมายและฝ่ายบริหาร ความมีชีวิตชีวาขององค์กร ระดับการสื่อสารระบบเปิดในองค์กร และความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ระหว่าง องค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติกับผู้กำหนดนโยบายหรือองค์กรที่ประกาศใช้นโยบาย โดยที่ไม่เปลี่ยนแปลงความหมายของข้อความเดิม

(5) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง (Economic, Social and Political Conditions) ต้องคำนึงถึงการจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจให้หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีความเพียงพอ ต่อการส่งเสริมให้แผนงานโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ ธรรมชาติของความเห็นสาธารณะเป็นอย่างไร จุดเด่นของนโยบายสัมพันธ์กับประเด็นนโยบายอย่างไรชนชั้นนำชอบ

หรือไม่ชอบ นโยบายที่นำไปปฏิบัตินั้น กลุ่มหลากหลายในสังคม รวมทั้งกลุ่มผลประโยชน์ภาคเอกชน คัดค้าน หรือสนับสนุนการนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติ

(6) ความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ (The Disposition of Implementers) ได้แก่

1) ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย 2) ทศนคติต่อนโยบาย และ 3) ความเข้มข้นของทัศนคติ

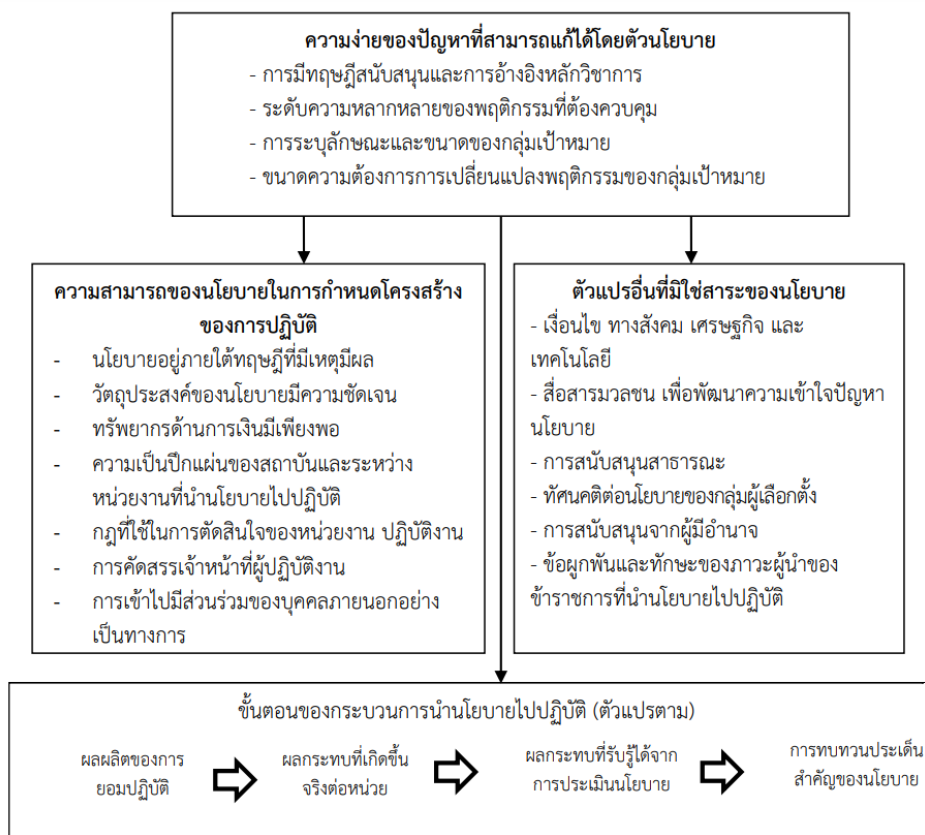
จุดเด่นของตัวแบบ Van Horn and Van Meter ได้ตั้งข้อสังเกตในการนำตัวแบบ ไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้ 3 ประการ คือ

(1) กระบวนการสื่อสาร ถือได้ว่าเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างมาตรฐานและ วัตถุประสงค์ของนโยบาย การสื่อสารระหว่างหน่วยงานและกิจกรรมการส่งเสริม ลักษณะของ หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และการยอมรับในตัวผู้ปฏิบัติ

(2) ปัญหาด้านความสามารถ Van Horn and Van Meter ได้กล่าวว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติเกี่ยวข้องกับความสามารถของหน่วยงานที่นำนโยบายไป ปฏิบัติว่าสามารถปฏิบัติตามนโยบายได้หรือไม่ ปัญหาด้านความสามารถนี้เกี่ยวข้องกับตัวแปร 4 ประการ ได้แก่ ทรัพยากรของนโยบาย การสื่อสารและกิจกรรมส่งเสริม ลักษณะของหน่วยงานที่นำ นโยบายไปปฏิบัติ และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง

(3) ความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน ปัญหาที่ผู้ปฏิบัติไม่ยอมรับปฏิบัติตาม คำสั่งหรือทำได้ไม่ถึงความคาดหวัง จะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา โดยมีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทรัพยากรของนโยบาย การสื่อสารและกิจกรรมส่งเสริม ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบาย ไปปฏิบัติ และสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

2) ตัวแบบการวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Sabatier and Mazmanian โดยแนวคิดพื้นฐานของตัวแบบของ Sabatier and Meter (1980) ได้แบ่งลักษณะของ นโยบายออกเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อสร้างให้เกิดความเข้าใจของการศึกษาโดยรวม และได้ ทำการศึกษาการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติโดยการมองจากตัวแบบที่เป็นเหตุเป็นผล โดยพิจารณาจากความซับซ้อนของนโยบายและความหลากหลายของปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดความ มั่นใจได้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลว

ภาพที่ 2. 11 ตัวแบบการวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (General Model of Implementation Process)

ที่มา : Sabatier and Meter (1980)

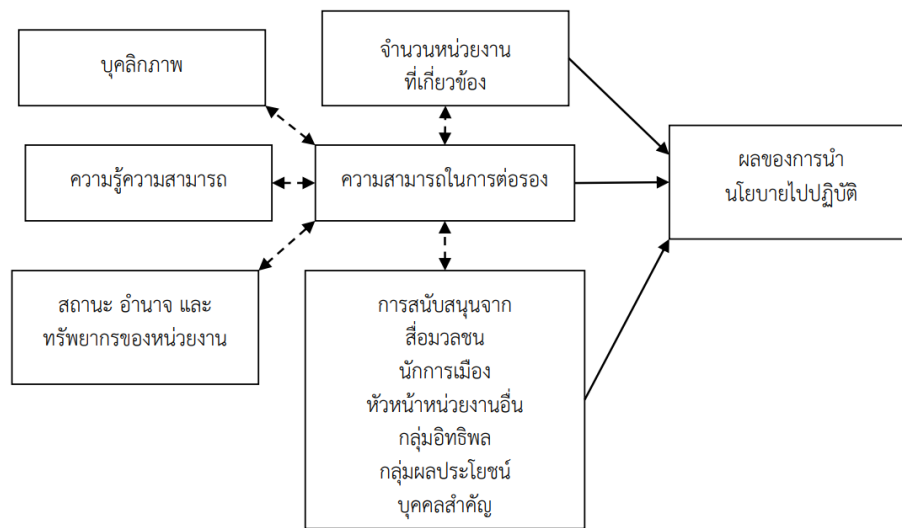
ตัวแบบของ Sabatier and Mazmanian มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการแก้ไขปัญหของนโยบาย ซึ่งถูกระบุไว้ในนโยบายแล้ว ความสามารถของนโยบายที่ช่วยกำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานให้เกิดการบรรลุผลสำเร็จตามนโยบายที่กำหนดไว้และผลกระทบโดยรวมของตัวแปรด้านอื่น ๆ ที่มีต่อการสนับสนุนในการดำเนินนโยบายให้บรรลุวัตถุประสงค์

จุดเด่นของตัวแบบคือ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ชัดเจนและมีความแน่นอน นโยบายจะต้องมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีที่เหมาะสม ต้องมีการให้อำนาจแก่หน่วยปฏิบัติอย่างเพียงพอในการดำเนินการ ผู้นำของหน่วยปฏิบัติมีความสามารถทางการบริหารและทักษะทางการเมือง นโยบายต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากประชาชนและผู้นำคนสำคัญทางฝ่ายนิติบัญญัติ และ

ฝ่ายบริหาร ตลอดทั้งกระบวนการในการนำนโยบายไปปฏิบัติส่งผลให้การนำตัวของ Sabatier and Mazmanian ไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จ

3) ตัวแบบทางการเมือง (Political Model) โดย Pressman and Wildavsky (1979) เชื่อว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเกิดจากความสามารถของผู้เล่น หรือ บุคคลที่เป็นตัวแทนขององค์กร กลุ่มหรือสถาบัน และความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกองค์กร โดยเห็นว่าการพ้องต้องกัน วิธีการมีส่วนร่วม เป็นสิ่งที่ยากที่จะเกิดขึ้นได้ ความขัดแย้งเป็น ปรากฏการณ์ธรรมดาที่เกิดขึ้นในองค์กร และในระบบสังคมทั่วไป การตั้งความคาดหวัง หรือการหวัง จะให้ทุกฝ่ายเห็นชอบและปฏิบัติตามนโยบายเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ทั้งนี้เพราะนโยบายก็คือ การเมืองซึ่งเป็นเรื่องของการจัดสรรแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม ซึ่งแน่นอนย่อมจะมีทั้งผู้ได้รับ ประโยชน์และเสียประโยชน์ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่ทุกฝ่ายจะต้องคอยปกป้องผลประโยชน์ของตน ตัวแบบทางการเมืองมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการเจรจา สถานะของอำนาจ และทรัพยากรที่มีอยู่ของหน่วยงานในฐานะที่จะใช้ป็นเครื่องมือต่อรองของบุคคลที่เป็นตัวแทนของ องค์กร (Players) จำนวนหน่วยงานที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง การสนับสนุนจากนักการเมือง สื่อมวลชน กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ บุคคลสำคัญต่าง ๆ รวมถึงสภาพความแตกต่างทางด้าน บุคลิกภาพความรู้ ความสามารถความชำนาญในการต่อรองของผู้เล่น จุดเด่นของตัวแบบนี้ คือ การบริหารความขัดแย้ง การแสวงหาผู้สนับสนุน หรือการยอมรับ การโฆษณาชวนเชื่อ การรู้จักสร้าง เงื่อนไขและหาข้อต่อรองในการจัดสรรทรัพยากรทั้งระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคลหน่วยงาน ตลอดจน องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 2. 12 ตัวแบบทางการเมือง (Political Model)

ที่มา : Pressman and Wildavsky (1979)

4) ตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic Process Model) ของ Lipsky (1980) แนวคิดนี้ เชื่อว่าอำนาจขององค์การไม่ได้อยู่ในตำแหน่งทางรูปนัยแต่ อำนาจที่แท้จริงจะอยู่กระจัดกระจายทั่วไปไปไปในองค์การ ซึ่งสมาชิกองค์การทุกคนมีอำนาจ ในการใช้วิจารณญาณของตนเองได้ ดังนั้นตัวแบบนี้จึงเชื่อว่าผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่ กับระดับความเข้าใจในนโยบายและระดับการยอมรับนโยบายเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ ตัวแบบนี้พัฒนามาจากนักสังคมวิทยาพยายามจะสร้างกรอบการมองหาสภาพความเป็นจริง (Social Reality)

องค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบนี้เชื่อว่า อำนาจขององค์การไม่ได้อยู่ที่ตำแหน่งทาง รูปนัย (Formal Positions) ซึ่งได้แก่ หัวหน้าองค์การหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยเฉพาะในทาง ตรงกันข้าม อำนาจที่แท้จริงอยู่กระจัดกระจายกันทั่วไปในองค์การซึ่งหมายความว่าสมาชิกของ องค์การทุกคน มีอำนาจในแง่ของการใช้วิจารณญาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการมีหน้าที่ต้อง ประสานกับประชาชนอย่างใกล้ชิด หรือที่ Lipsky เรียกว่า “Street-Level Bureaucrats” คือการที่ สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยที่ผู้บังคับบัญชาไม่อาจจะควบคุมได้ ดังนั้น การมีโครงการใหม่ ๆ ที่อาจทำให้มีผลกระทบต่อการทำงานเดิมของข้าราชการเหล่านี้ มักจะไม่ได้ผล นอกจาก ข้าราชการเหล่านี้จะมีความเข้าใจและยอมรับในความเปลี่ยนแปลงและปฏิบัติตาม ดังนั้นการที่จะนำ เทคนิคทางการบริหารหรือวิธีการพัฒนาใหม่ๆ มาใช้ การออกระเบียบแบบแผนเพื่อหวังจะให้

ข้าราชการที่รับผิดชอบในด้านการบริการประชาชนทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นก็มักจะได้ผลคุณค่าของตัวแบบนี้อยู่ที่การแสดงให้เห็นว่าในบางครั้งการกำหนดนโยบาย การออกแบบโครงการเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้ปฏิบัติ ซึ่งอาจจะเป็นข้าราชการหรือประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมด้วยก็จำเป็นที่จะต้องพัฒนามาจากเบื้องล่าง และการพัฒนาในลักษณะนี้ จำเป็นจะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) เพื่อให้เข้าใจสภาพความเป็นจริง วัตถุประสงค์ของนโยบาย และผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจริง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม

จุดเด่นของตัวแบบ ตัวแบบนี้ให้ความสำคัญกับอำนาจการใช้วิจารณญาณของผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวข้าราชการซึ่งเป็นฟันเฟืองสำคัญในการปฏิบัติกรนโยบาย

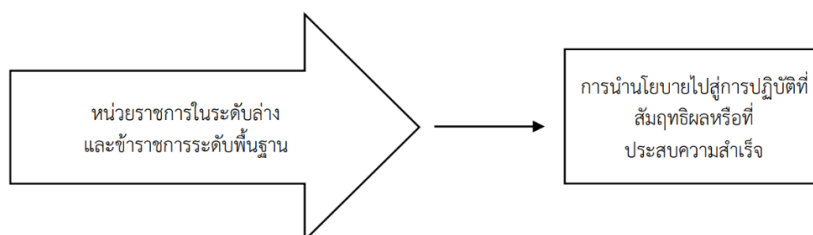
ภาพที่ 2. 13 การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการของ Lipsky
ที่มา : Lipsky (1980) อ้างถึงใน สัญญา เคนาภูมิ และบุรฉัตร จันทร์แดง (2562)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

5) ตัวแบบการวิเคราะห์หน่วยงานในระดับล่างและข้าราชการระดับพื้นฐาน (Backward Mapping or Bottom up Perspective Model) ในทรรศนะของ Elmore เห็นว่าการวิเคราะห์การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ผ่านมา มุ่งเน้นไปที่กลุ่มผู้มีตำแหน่งสูง ตามโครงสร้างอำนาจหน้าที่ในการวิเคราะห์การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติตามความเป็นจริงแล้วได้มีการเรียกร้องให้มุ่งความสนใจหรือความเอาใจใส่ไปที่กลุ่มบุคคลที่มีส่วนรับผิดชอบของการทำให้เกิดผลลัพธ์เกิดขึ้นมากกว่า เมื่อเป็น เช่นนี้ ตัวแบบการวิเคราะห์นี้จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะเสนอตัวแบบการวิเคราะห์การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับตัวแบบหรือแนวทางการวิเคราะห์จากบนลงล่าง มืองค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบการวิเคราะห์หน่วยงานในระดับล่างและข้าราชการระดับพื้นฐาน (Backward Mapping or Bottom up Perspective Model) คือ การกำหนดเป้าหมายของนโยบายจะเป็นเรื่องของผู้ที่มีหน้าที่ในการตัดสินใจ จุดเด่นของตัวแบบ จุดเด่นของตัวแบบการวิเคราะห์

หน่วยงานในระดับล่างและข้าราชการระดับพื้นฐาน (Backward Mapping or Bottom up Perspective Model) คือ เน้นให้ความสำคัญกับหน่วยงานในระดับล่างและข้าราชการระดับพื้นฐาน เป็นสำคัญ

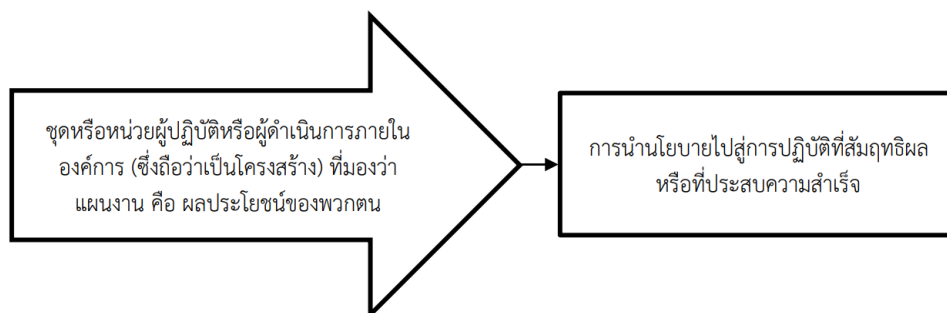

ภาพที่ 2. 14 ตัวแบบการวิเคราะห์หน่วยงานในระดับล่างและข้าราชการระดับพื้นฐาน
ที่มา : Elmore (1978)

6) ตัวแบบการวิเคราะห์โครงสร้าง (The Model of Structure) แนวคิดพื้นฐานของตัวแบบการวิเคราะห์โครงสร้าง คือ การเน้นไปที่โครงสร้างของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และตรงข้ามกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติแบบบนลงล่าง โดยตัวแบบนี้เชื่อว่าชุดหรือหน่วยปฏิบัติหรือผู้ดำเนินการภายในองค์การที่มองว่าแผนงานคือ ผลประโยชน์ของพวกเขาที่มีผลต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่สมฤทธิ์ผล

องค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบการวิเคราะห์โครงสร้าง (The Model of Structure) คือ ชุดหรือหน่วยของผู้ปฏิบัติหรือผู้ดำเนินการชุดต่าง ๆ ที่เป็นฝ่ายในการนำแผนหรือแผนงานไปปฏิบัติ

จุดเด่นของตัวแบบ เหมาะสำหรับการวิเคราะห์กระบวนการนโยบายโดยมุ่งเน้นไปที่ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากนโยบายสาธารณะว่า มีประโยชน์ต่อองค์การใดในโครงสร้างของรัฐ

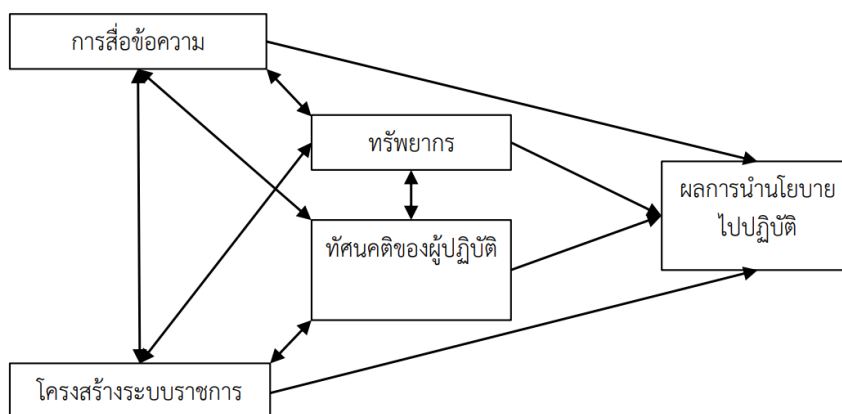

ภาพที่ 2. 15 ตัวแบบการวิเคราะห์โครงสร้าง (The Model of Structure)

ที่มา : Hjern (1982) อ้างถึงใน สัญญา เคนาภูมิ และบุรฉัตร จันทร์แดง (2562)

7) **ตัวแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย (Interactions between Factor Models)** เป็นตัวแบบที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Edwards, George C.1980) องค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย (Interactions Between Factor Models) คือ การสื่อสาร (Communication) ทรัพยากร (Resources) จุดยืนหรือทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน (Dispositions or Attitudes of Implementer) และโครงสร้างระบบราชการ (Bureaucratic Structure)

จุดเด่นของตัวแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย (Interactions Between Factor Models) มีจุดเด่น คือ เป็นตัวแบบที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในองค์การที่มีผลต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งมีปัจจัยคล้ายคลึงกับกับตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของ Van Meter and Van Horn แต่ตัวแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางตรงและทางอ้อมของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

ภาพที่ 2. 16 ตัวแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย (Interactions between Factor Models)

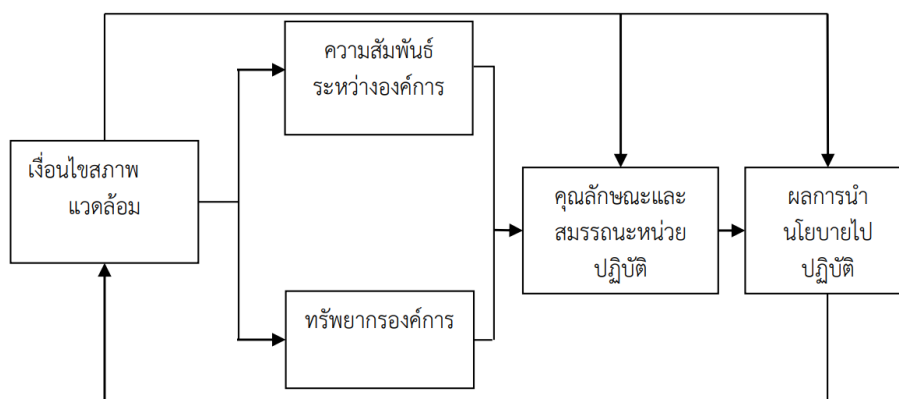
ที่มา : Edward (1980) อ้างถึงใน สัญญา เคนาภูมิ และบุรฉัตร จันทร์แดง (2562)

8) ตัวแบบการกระจายอำนาจ (A Model of Decentralization Program Implementation Process) แนวคิดพื้นฐานของตัวแบบจะมุ่งเน้นศึกษาสมรรถนะขององค์การท้องถิ่นในการพัฒนาชนบท

องค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบการกระจายอำนาจ คือ เงื่อนไขทางสภาพแวดล้อม (Environmental Conditions) โครงสร้างระบบราชการ (Bureaucratic Structure) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การ (Inter-Organizational Relationship) ทรัพยากรองค์กรสำหรับกรนำแผนงานไปปฏิบัติ (Organizational Resources for Program Implementation) และคุณลักษณะและสมรรถนะของหน่วยปฏิบัติ (Characteristics and Capabilities of Implementing Agencies) การให้ความสำคัญต่อการกระจายอำนาจโดยมีสมมติฐานว่าผล การปฏิบัติงาน และผลกระทบจากการนำแผนงานไปปฏิบัติในระดับท้องถิ่น เป็นผลจากอิทธิพลของกลุ่มตัวแปร 4 กลุ่ม ได้แก่ เงื่อนไขสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การ ทรัพยากรองค์กรสำหรับนำแผนงานไปปฏิบัติ คุณลักษณะและสมรรถนะของหน่วยงานปฏิบัติ

จุดเด่นของตัวแบบการกระจายอำนาจ (A Model of Decentralization Program Implementation Process) มีจุดเด่น คือ การประเมินความสำเร็จของแผนงานอาจทำได้ 2 วิธี วิธีแรกทำการประเมินโดยพิจารณาจากพื้นฐานของวัตถุประสงค์ตามที่ระบุไว้ในเอกสารนโยบายของรัฐบาล โดยตรวจสอบวัตถุประสงค์เหล่านี้ด้วยการสร้างเครื่องมือชี้วัดที่เหมาะสม วิธีที่สองทำการ

ประเมินผลงานจากผลกระทบทางสังคมและผลการพัฒนาที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาจากเป้าหมายของการพัฒนาซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป

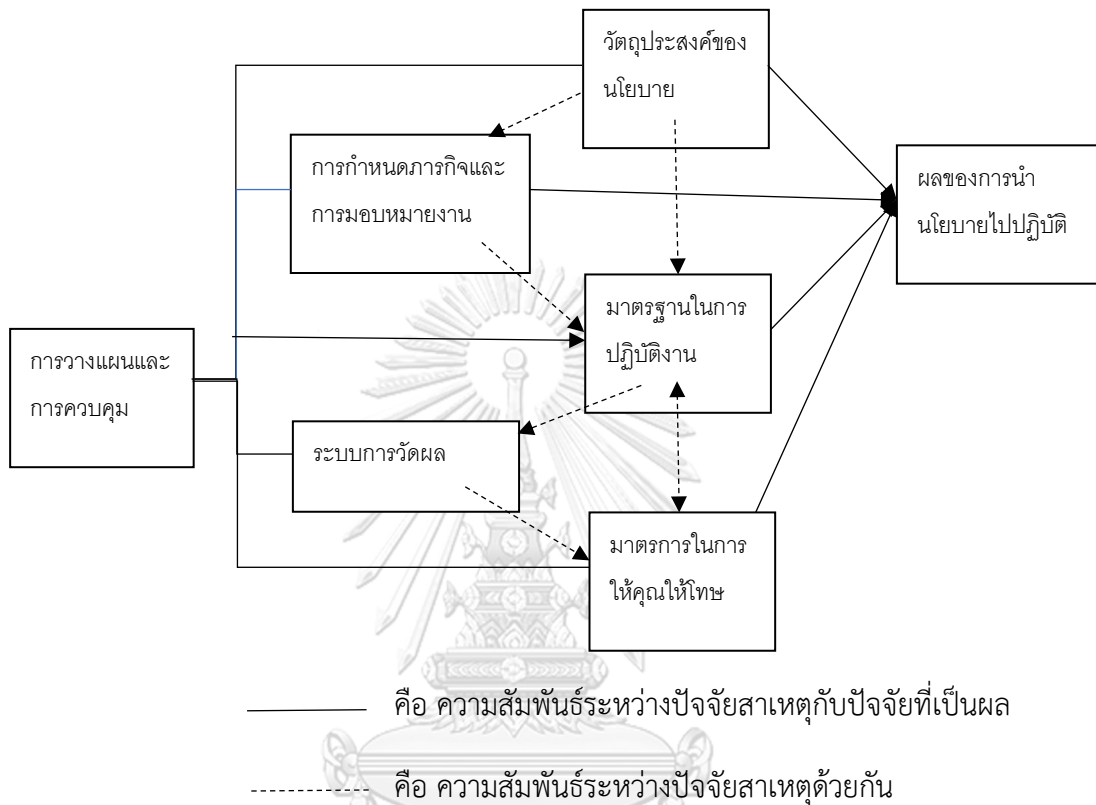
ภาพที่ 2. 17 ตัวแบบการกระจายอำนาจ (A Model of Decentralization Program Implementation Process)

ที่มา : Cheema and Dennis (1983) อ้างถึงใน สัญญา เคนาภูมิ และบุรฉัตร จันทร์แดง (2562)

9) **ตัวแบบยึดหลักเหตุผล (Rational Model)** แนวคิดพื้นฐานของตัวแบบนี้ถือว่า นโยบายที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และภารกิจที่ชัดเจน มีการมอบหมายงาน และกำหนดมาตรฐานการทำงานให้แก่หน่วยย่อยต่าง ๆ ขององค์การ มีระบบวัดผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนระบบการให้คุณให้โทษ

องค์ประกอบที่สำคัญคือ กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติเริ่มต้นมาจากการกำหนด วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจว่าอะไรคือเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ผู้กำหนดนโยบายต้องการ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติสามารถกำหนดภารกิจ มอบหมายงานหรือกำหนดความรับผิดชอบเฉพาะของแต่ละฝ่ายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบาย ซึ่งจะช่วยให้การประสานการปฏิบัติงานเป็นไป โดยราบรื่น การกำหนดมาตรฐานในการทำงานอำนวยความสะดวกให้เกิดระบบการประเมินผลที่สมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ เป็นการง่ายที่ผู้บริหารนโยบายสามารถควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายได้อย่างตลอดเวลาและต่อเนื่อง และระบบการประเมินผลที่สมบูรณ์และการมีมาตรฐานในการทำงานที่เด่นชัดย่อมส่งผลให้การใช้ระบบการให้คุณให้โทษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และการสร้างความเป็นธรรมในระบบจะช่วยเสริมสร้างให้มาตรฐานในการปฏิบัติงานสูงขึ้นอีกด้วย

จุดเด่นของตัวแบบคือ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจว่าอะไรเป็นเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ผู้กำหนดนโยบายต้องการ

ภาพที่ 2. 18 ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational Model)

ที่มา: วรเดช จันทรร (2552)

2.1.6 การประเมินผลนโยบาย (Policy evaluations)

การประเมินผลนโยบายสาธารณะ หมายถึง การประเมินผลนโยบาย/โครงการ เป็นกระบวนการทบทวนตรวจสอบ และวิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผล หรือสัมฤทธิ์ผล ของนโยบายที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด ตลอดจน หมายถึง การกำกับติดตามความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้น ๆ (ศุภชัย ยาวะประภาส, 2550)

ความสัมพันธ์ระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผลโครงการ เป็นองค์ประกอบสำคัญการประเมินผลโครงการสามารถประเมินได้ทั้งระดับมหภาค (Macro) และระดับจุลภาค (Micro) ในกระบวนการการนำนโยบายไปปฏิบัติ การนำนโยบายไปปฏิบัติระดับมหภาค ครอบคลุมองค์ประกอบระหว่างองค์การและผู้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุเป้าประสงค์ของนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติระดับมหภาคแสดงให้เห็นความยากลำบากในการเจรจาตกลงที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าประสงค์ของโครงการ ส่วนการประเมินผลโครงการระดับจุลภาคให้ความสนใจในการตีความการนำนโยบายไปปฏิบัติในด้านความเห็นร่วมกัน และการปฏิบัติร่วมกันการนำนโยบายไปปฏิบัติระดับจุลภาคเกี่ยวข้องกับการให้ความสนใจต่อหน่วย ปฏิบัติที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าประสงค์ของโครงการ (วรเดช จันทรศร, 2552) ซึ่งสาเหตุสำคัญต่อการนำโครงการสำคัญไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับภาพพจน์ของหน่วยงานรัฐที่ยึดติดกับกฎระเบียบ (Rule-bound) และชาตกลไกที่ยืดหยุ่น (Inflexible Bureaucratic Machine) โดยเฉพาะโครงการที่ต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขององค์การและข้าราชการ (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2552) ปัญหาการวัดในระดับจุลภาคเกี่ยวข้องข้อกับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความคลุมเครือของเป้าประสงค์ ข้อกำหนดของโครงการไม่ชัดเจน ผู้ร่วมรับผิดชอบโครงการมีจำนวนมาก และความขัดแย้งในสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (ขวัญใจ เปื่อยหนองเข้, 2565)

Anderson (2000) ได้จำแนกให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการประเมินผลผลิตนโยบาย ผลลัพธ์นโยบาย และผลกระทบของนโยบาย ดังนี้

1) ผลผลิตของนโยบาย (Policy outputs) คือ ผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานของหน่วยงานให้เป็นไปตามการตัดสินใจนโยบายและถ้อยแถลงนโยบาย แนวความคิดเกี่ยวกับผลผลิตนโยบายจะมุ่งเน้นในประเด็นเหล่านี้ เช่น จำนวนภาษีที่เก็บได้ ความยาวของถนนที่สร้างได้ จำนวนเงินสวัสดิการที่จ่ายไป การสร้างที่เรือเสร็จเรียบร้อยตามงบประมาณที่ได้รับ เป็นต้น

2) ผลลัพธ์ของนโยบาย (Policy outcomes) คือ ผลที่เกิดขึ้นต่อสังคมทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ซึ่งเกิดจากการกระทำหรือไม่กระทำของรัฐ เช่น นโยบายสวัสดิการสังคม หากพิจารณาในด้านผลผลิตนโยบายอาจพิจารณาว่า ประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ในด้านผลลัพธ์ของนโยบาย อาจพบว่า ประชาชนกลุ่มเป้าหมายขาดความกระตือรือร้นที่จะหางานทำ เพื่อให้มีรายได้เพียงพอโดยไม่ต้องพึ่งเงินสวัสดิการ เป็นต้น

3) ผลกระทบของนโยบาย (Policy impacts) นอกจากผลผลิตและผลลัพธ์แล้ว นโยบายยังก่อให้เกิดผลกระทบอีกด้วย เช่น ผลกระทบต่อปัญหาสาธารณสุขตามเป้าหมายของนโยบาย จะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าประชาชนกลุ่มเป้าหมายใดจะได้รับผลกระทบ เช่น กลุ่มคนจน กลุ่มธุรกิจขนาดเล็ก หรือผู้ที่ผลของนโยบายที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นกับประชาชนกลุ่มใดต้องระบุให้ชัดเจน นอกจากนี้ยังรวมถึงผลกระทบต่อกลุ่มบุคคลที่ไม่คาดหมาย เรียกว่า ผลกระทบที่ไม่คาดหมาย (Spillover effects) หรือผลกระทบภายนอก (Externalities)

แนวทางการประเมินผลนโยบายนั้น เนื่องจากในการประเมินผลนโยบาย แผน และโครงการ ผู้ประเมินไม่ควรจะเลือกใช้แนวทางหรือตัวแบบใดตัวแบบหนึ่ง เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าแนวทางและตัวแบบแต่ละชนิดต่างมีจุดอ่อนและจุดแข็งด้วยกันทั้งสิ้น ผู้ประเมินจึงควรประยุกต์แนวทาง ระเบียบวิธีการ และตัวแบบให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา คุณลักษณะ และวัตถุประสงค์ของแต่ละโครงการ แนวทางและรูปแบบการประเมินผลสำคัญ ๆ เช่น (สัญญา เคนาภูมิ, 2560)

1) การประเมินผลแบบดั้งเดิม (The Traditional evaluation model) ส่วนใหญ่ ผู้ประเมินผลจะเป็นคนในองค์กร จึงมีแนวโน้มที่จะนำเสนอผลในด้านดี เพื่อให้เกิดความประทับใจแก่หัวหน้างาน และผู้ร่วมงาน อาจเป็นลักษณะการวิเคราะห์แบบไม่เป็นทางการ ไม่ได้ใช้ระเบียบวิธีการวิเคราะห์วิจัยที่เป็นระบบ ผู้ประเมินผลภายในส่วนใหญ่มิใช่ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินผลโครงการโดยตรง นอกจากนี้อาจแฝงด้วยอคตินำเสนอเฉพาะผลด้านดี เพื่อวัตถุประสงค์ในการของบประมาณสนับสนุนต่อไป ลักษณะของการประเมินแบบนี้จึงไม่ค่อยได้รับความเชื่อถือ และยังมีปัญหาจากผู้มีส่วนได้เสียหลายประการที่ไม่สามารถให้ความกระจ่างชัดได้

2) ตัวแบบการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social science research model) เป็นรูปแบบที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผลเป็นผู้ประเมินด้วยตนเอง ผู้ประเมินผลจะเคร่งครัดกับการใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อกำหนดกรอบความคิดการประเมินผล กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติที่ก้าวหน้า ทำให้ผลการวิเคราะห์มีความเที่ยงตรง และเชื่อถือได้

3) การประเมินผลงบประมาณประจำปี (Fiscal evaluation) การประเมินผลตามแนวทางที่จะพิจารณาจากการตัดสินใจของรัฐในการจัดสรรงบประมาณประจำปีในโครงการสาธารณะต่าง ๆ ว่าสอดคล้องกับการใช้เงินงบประมาณหรือไม่ โดยเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับ

จำนวนเงินที่ได้ลงทุนไป รูปแบบการประเมินผลนี้ คล้ายกับการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ของโครงการ ซึ่งเป็นการวัดในรูปของเงิน

4) การประเมินผลโดยมุ่งเน้นการตรวจสอบประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ (Accountability or Audit model) จะไม่เน้นการตรวจสอบเกี่ยวกับต้นทุนและผลประโยชน์ของโครงการทั่วไปในทางเศรษฐกิจ แต่จะให้ความสนใจว่าประชาชนได้รับประโยชน์จากโครงการดังกล่าว คุ่มค่าหรือไม่ การบริหารโครงการมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพเพียงใด การลงทุนของรัฐบรรลุมูลค่าประสงคื์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนตามที่กำหนดไว้เพียงใด

5) การประเมินผลเชิงคุณภาพ (Qualitative or Naturalistic evaluation) มุ่งใช้การประเมินแบบธรรมชาติวิทยา หรือการประเมินเชิงคุณภาพ ผู้ประเมินจะมุ่งสำรวจข้อมูลจากโครงการที่เกิดขึ้นจริง โดยมีได้กำหนดฐานคติในการประเมินผลไว้ล่วงหน้า และมุ่งสำรวจสภาพของโครงการที่เป็นอยู่ว่ามีตัวแปรที่เกี่ยวข้องอะไรบ้าง มีลักษณะอย่างไร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นหรือไม่อย่างไร เพื่อทำความเข้าใจกับสภาพที่เป็นจริงของโครงการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ชัดเจน การรายงานผลการประเมินจะครอบคลุมรายละเอียดอย่างครบถ้วน

6) การวิจัยประเมินผล (Evaluation research) ให้ความสนใจค่านิยมพื้นฐานและคุณลักษณะของการกระจายผลประโยชน์ของโครงการมากกว่าการประเมินผลประโยชน์สุทธิของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง โดยการอธิบายผลกระทบ การจำแนกสาเหตุและผลการประมวลผลโดยใช้ข้อมูลการวิเคราะห์ที่เป็นระบบ และระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์เป็นเกณฑ์เพื่อแสวงหาข้อสรุปที่สามารถใช้เป็นหลักการทั่วไป

7) การประเมินผลโดยมุ่งอรรถประโยชน์ (Utilization oriented evaluation) เป็นการประเมินผลที่มุ่งอรรถประโยชน์จากข้อค้นพบให้มากที่สุด ทั้งโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ใช้ เริ่มจากการจำแนกสิ่งที่คุณใช้ตั้งใจจะให้ผลจากการประเมินกำหนดเป้าหมายของการประเมินผลกำหนดเกณฑ์สำหรับการสังเกตการณ์ จุดมุ่งหมายของการประเมินผล คือ การตอบคำถามของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่าเขาจะได้รับผลประโยชน์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด

เครื่องชี้วัดประสิทธิผลในการนำนโยบายไปปฏิบัติ นั้นจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะมีความแตกต่างอย่างน้อย 3 แนวทาง ได้แก่ (วรเดช จันทรศร, 2552)

1) ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถวัดได้จากระดับของความร่วมมือที่ผู้รับนโยบายไปปฏิบัติมีต่อผู้ออกคำสั่งหรือผู้กำหนดนโยบาย ถ้าระดับของความร่วมมือมีสูงระดับของความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติก็จะมีสูงตามไปด้วยและในทางกลับกัน ถ้าระดับของความร่วมมือมีต่ำก็ย่อมหมายความว่า ระดับความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีสูง

2) ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถพิจารณาได้จากเงื่อนไขที่ว่า ได้มีการบรรลุผลการปฏิบัติตามนโยบายนั้นตามภาระหน้าที่ขององค์กรที่รับผิดชอบด้วยความราบรื่นและปราศจากปัญหา ถ้าการปฏิบัติตามนโยบายใดเต็มไปด้วยความขัดแย้งหรือมีอุปสรรค ข้อขัดข้องเกิดมากขึ้นเท่าใดระดับของความล้มเหลวก็น่าจะมีสูงขึ้นเท่านั้น

3) ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถพิจารณาได้จากการที่นโยบายนั้นได้ก่อให้เกิดผลการปฏิบัติในระยะสั้น (Short-Run Performance) และหรือก่อให้เกิดผลกระทบ (Impact) ตามที่พึงปรารถนาหรือไม่

นอกจากนั้น Donsire (1990) เห็นว่า ความล้มเหลวจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ อาจเกิดจาก

- 1) การเลือกกลยุทธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
- 2) กลยุทธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติเหมาะสมแต่การเลือกหน่วย ปฏิบัติและกลไกในการปฏิบัติไม่เหมาะสม
- 3) ถึงแม้ว่าสิ่งที่กล่าวมาแล้วจะมีความเหมาะสมทั้งหมดแต่การเลือก เครื่องมือและวิธีปฏิบัติไม่เหมาะสม ก็จะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ยังอาจเกิดความล้มเหลวได้อีก ถ้าเกิดกรณีดังต่อไปนี้

- (1) แผนงานในระบบราชการผิด
- (2) นิยามปฏิบัติการของนโยบายถูกนำไปปฏิบัติอย่างไรประสิทธิภาพมากกว่าหนึ่งหรือสองจุด
- (3) เกิดความคลาด เคลื่อนในการสื่อสารข้อมูลและการถ่ายทอดข้อมูลสื่อสารที่ผิด

(4) ถึงแม้ว่าสิ่งที่กล่าวข้างต้นจะได้รับการแก้ไขแล้วแต่ถ้าบางสิ่งบางอย่างไม่ถูกต้องในระดับการปฏิบัติ (Operation Level) อาทิเช่น ความบกพร่องของระบบราชการและการปฏิบัติประสกับปัญหาอุปสรรคก็อาจจะนำไปสู่ความล้มเหลวในที่สุด

(5) ถึงแม้ว่าสิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดจะอยู่ในสภาพสมบูรณ์ แต่ถ้าการตอบสนองหรือปฏิบัติกริยาจากผู้ได้รับผลกระทบทางลบมีมากกว่าที่ประเมินไว้ ก็อาจจะเกิดความล้มเหลวได้

ดังนั้น กระบวนการประเมินผลนโยบายจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ทราบว่ากระบวนการนโยบายสาธารณะแต่ละชั้น การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติว่าเป็นไปตามเป้าประสงค์หรือไม่ เพื่อนำไปสู่การยุติหรือสานต่อนโยบาย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกรุงเทพมหานคร

คำว่า กรุงเทพมหานคร แปลว่า "เมืองแห่งเทวดา" มาจากชื่อเต็มว่า กรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยา มหาดิลกภพ นพรัตนราชธานีบูรีรมย์ อุดมราชนิเวศน์มหาสถาน อมรพิมานอวตารสถิต สักกะทัตติยวิษณุกรรมประสิทธิ์ มีความหมายว่า "เมืองของเทวดา มหานครอันเป็นอมตะ สว่างงามด้วยแก้ว 9 ประการ และเป็นประทับของพระเจ้าแผ่นดิน เมืองที่มีพระราชวังหลายแห่ง คุ้งเป็นวิมานของเทวดา ซึ่งมีพระวิษณุกรรมสร้างขึ้นตามบัญชาของพระอินทร์ (ท้าวสักกะเทวราช)" โดยนามเดิมที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) โปรดเกล้าฯ พระราชทานในตอนแรกนั้น ใช้สร้อยว่า บวรรัตนโกสินทร์ จนถึงรัชสมัยพระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) จึงโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนเป็น อมรรัตนโกสินทร์ ต่อมามักเรียกกันว่า กรุงเทพมหานคร (Teawtour, 2551)

ชื่อทางการของกรุงเทพมหานครเมื่อแปลเป็นอักษรโรมันคือ Krung Thep Maha Nakhon แต่จะนิยมทับศัพท์ว่า Bangkok ซึ่งมาจากชื่อเดิมของกรุงเทพฯ คือ บางกอก พื้นที่ในปัจจุบันเดิมเป็นที่ตั้งของเมืองธนบุรีศรีสมุทร คนต่างชาติเรียกว่า "บางกอก" ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยเป็นเส้นทางออกสู่ทะเลและติดต่อค้าขายกับเมืองอื่นๆ โดยเป็นเมืองหน้าด่านขนอน ที่จะเก็บภาษีกับเรือสินค้าทุกลำที่ผ่านเข้าออก ส่วนบริเวณปากอ่าวไทย เรียกกันว่า "นิวมัสเตอร์ดัม" มีชุมชนและโกดังของชาวต่างชาติในการพักสินค้า ซึ่งปัจจุบันคือบริเวณอำเภอพระประแดง

ที่มาของคำว่า "บางกอก" นั้น มีข้อสันนิษฐานว่ามาจากแม่น้ำเจ้าพระยาตกเคี้ยวไปมา บางจุดเป็นเกาะ จึงเรียกว่า "บางเกาะ" หรือ "บางโคก" หรือก็อาจจะเป็นเพราะบริเวณนี้มีต้นมะกอกอยู่มาก จึงเรียกว่า "บางมะกอก" ต่อมาเมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ. 2310 หลังการกอบกู้อิสรภาพจากพม่า สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงสถาปนาเมืองธนบุรีศรีมหาสมุทรให้เป็นกรุงธนบุรี เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2313 แต่กรุงธนบุรีมีสภาพเป็นเมืองอกแตก มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านตรงกลาง ทำให้สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก (ทองด้วง) ต้องการจะย้ายเมืองไปบริเวณฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อให้ป้องกันเมืองจากศัตรูได้ง่าย

เมื่อสิ้นรัชกาลสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2325 สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก (ทองด้วง) ได้ขึ้นเสวยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์ ทรงพระนามว่า พระบาท สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี (รัชกาลที่ 1) มีพระราชดำริว่า ฝั่งตะวันออกของกรุงธนบุรีมีพื้นที่ดีกว่าตะวันตก เพราะมีแม่น้ำอยู่เกือบครึ่ง ถ้ามีข้าศึกก็จะสู้และป้องกันได้ง่ายกว่าอยู่ฝั่งตะวันตก จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างกรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นบริเวณฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาให้เป็นเมืองแห่งใหม่ มีการพระนครใหม่ในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2325 ทรงประกอบพิธียกเสาหลักเมือง เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2325 เวลา 6.54 น. และทรงประกอบพระราชพิธีปราบดาภิเษกในวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2325 (Teawtour, 2551)

กรุงเทพมหานครมีบทบาทและความสำคัญทั้งในฐานะเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยและเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 นอกจากนี้รูปแบบการบริหารกรุงเทพมหานครเป็นแบบชั้นเดียว คือ กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรเดียวที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมด แต่พื้นที่จังหวัดอื่น ๆ มีระบบการปกครองท้องถิ่นเป็นแบบสองชั้น คือ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดในระดับบน ส่วนเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับล่าง (อรทัย ก๊กผล, 2551)

กรุงเทพมหานครได้รับการสถาปนาเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2325 เป็นมหานครที่มีพื้นที่ 1,568.74 ตารางกิโลเมตร มีประชากรตามทะเบียนราษฎรประมาณ 6 ล้านคน และมีลักษณะเป็นเมืองเอกนคร หรือเมืองโตเดี่ยว (Primate City) คือ เมืองที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนาจนทำให้มีการเติบโตมากกว่าเมืองอื่น ๆ คาดการณ์ว่ามีประชากรแฝงของกรุงเทพมหานครประมาณ 10 ล้านคน การขยายตัวอย่างรวดเร็วและกรุงเทพมหานครที่เป็นเมืองหลวงทำให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารกรุงเทพมหานครอยู่ตลอดเวลา จากเดิมการบริหารกรุงเทพมหานครอยู่ในความรับผิดชอบของกรมเวียง ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นกระทรวงเมืองและกระทรวงนครบาล ตามลำดับ

และต่อมามีการจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพในสมัยรัชกาลที่ 5 ในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ทำให้มีการจัดตั้งเทศบาลนครกรุงเทพขึ้น และได้พัฒนาเป็นเทศบาลนครหลวงกรุงเทพธนบุรี และสุดท้ายจัดตั้งเป็นกรุงเทพมหานครในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

2.2.1 ประวัติและพัฒนาการของกรุงเทพมหานคร

ประวัติและพัฒนาการของกรุงเทพมหานครในฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ สามารถจำแนกตามช่วงเวลา ดังนี้ (อรทัย ก๊กผล, 2551)

1) กรุงเทพมหานครช่วง พ.ศ. 2325 - 2514

กรุงเทพมหานครเดิมเรียกว่า “เมืองบางกอก” ต่อมาได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นเมืองหลวง เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2325 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ซึ่งพระองค์ได้ทรงมีพระราชดำริว่ากรุงธนบุรีตั้งอยู่ในที่คับแคบ ต่างกับกรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะพื้นที่อันเป็นที่เหมาะสมด้วยจตุตศศาสตร์ จึงทรงตัดสินพระทัยโปรดเกล้าฯ สถาปนากรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงของประเทศ พระราชทานนามว่า “กรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยา มหาดิลก ภพนพรัตน์ราชธานีบุรีรมย์ อุดมราชนิเวศน์ มหาสถาน อมรพิมาน อวตารสถิต สักกะทัตติยะ วิษณุกรรมประสิทธิ์” เพื่อเป็นมงคลนามนับแต่นั้นเป็นต้นมา ซึ่งแต่เดิมนั้น ใช้คำว่า “บวรรัตนโกสินทร์” แต่มาเปลี่ยนนามพระนครในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็น “อมรรัตนโกสินทร์” แทน

รูปแบบการปกครองในสมัยแรกนั้น กรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นเมืองหลวง อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของกรมเวียง มีเสนาบดีกรมเวียงเป็นหัวหน้า พอมาถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อารยธรรมฝั่งตะวันตกเริ่มแพร่เข้ามาในราชอาณาจักรมากขึ้น จึงมีพระราชดำริให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครอง โดยทดลองนำเอาระบบคณะกรรมการมาใช้กับรูปแบบการปกครองเมืองหลวงอยู่สักพักหนึ่ง แต่ขณะนั้นประชาชนยังไม่พร้อมและสุดท้ายไม่ประสบความสำเร็จ จึงโปรดให้ยกเลิกและเปลี่ยนฐานะของกรมเวียงมาเป็นกระทรวงเมืองแทน ต่อมาได้เปลี่ยนจากกระทรวงเมืองมาเป็นกระทรวงนครบาล

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงนครบาลมารวมกับกระทรวงมหาดไทย และมีการแต่งตั้งตำแหน่งสมุหพระนครบาล โดยมีหน้าที่ปกครองดูแลรับผิดชอบมณฑลกรุงเทพโดยเฉพาะ และมณฑลกรุงเทพขณะนั้นประกอบด้วย

จังหวัดพระนคร ธนบุรี สมุทรปราการ และนนทบุรี ซึ่งต่อมาพระองค์ได้ทรงให้มีการรวมมณฑลหลายๆ มณฑลเข้าเป็นภาค มีอุปราชทำหน้าที่ตรวจตราเหนือสมุทรเทศาภิบาล เป็นตำแหน่งที่ขึ้นตรงกับ กษัตริย์ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศยกเลิกตำแหน่งอุปราช เมื่อปี พ.ศ. 2468 ทำให้มีผลยกเลิกการแบ่งภาคไปโดยอัตโนมัติ และได้ทรงประกาศยุบและรวมการปกครองมณฑลต่างๆ

ระบบการปกครองของจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี เป็นหน่วยการปกครอง ส่วนภูมิภาค นับตั้งแต่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2476 และการจัดรูปแบบการปกครองภายในจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ได้จัดขึ้นตามความใน พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2476 กล่าวคือ มีอำเภอเป็นหน่วยการปกครองย่อยของจังหวัด

หลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ต่อมาได้มีการ จัดตั้งเทศบาลนครกรุงเทพมหานครในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2480 และเปิดดำเนินงานในวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2480 เช่นเดียวกับจังหวัดธนบุรีก็มีการจัดตั้งเทศบาลนครธนบุรี เทศบาลนคร กรุงเทพฯ ขณะนั้นมีฐานะเป็นนิติบุคคล หลังจากมีการขยายพื้นที่ในปี พ.ศ. 2497 และในปี พ.ศ. 2514 ก่อนที่จะมีการรวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเข้าด้วยกัน

สิ่งที่เป็นลักษณะเด่นให้จังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีแตกต่างจากจังหวัดอื่น คือ เป็นที่ตั้งของราชการส่วนกลาง และประชาชนทั้งสองจังหวัดมีความผูกพันต่อการใช้ชีวิตประจำวัน เหมือนอยู่ในจังหวัดเดียวกันตลอดมา จึงทำให้มีผลต่อการรวมทั้งสองจังหวัดในเวลาต่อมา

2) กรุงเทพมหานครช่วงประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 (พ.ศ. 2514 - 2515)

เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2514 ในระหว่างที่คณะปฏิวัติบริหารประเทศ ได้มี ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 24 และ 25 ให้ปรับปรุงระบบการปกครองจังหวัดพระนครและจังหวัด ธนบุรี โดยสาระสำคัญ คือ มีการรวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเข้าเป็นจังหวัดเดียวกัน เรียกว่า “จังหวัดนครหลวงกรุงเทพธนบุรี” และเมื่อรวมกันแล้วสภาพของนครหลวงกรุงเทพธนบุรียังคงมี รูปแบบการปกครองและการบริหารราชการส่วนภูมิภาคอยู่เช่นเดิม มีผู้ว่าราชการจังหวัด เรียกว่า “ผู้ว่าราชการจังหวัดนครหลวงกรุงเทพธนบุรี” มีรองผู้ว่าราชการจังหวัด 2 คน และรวมองค์การ บริหารส่วนจังหวัด 2 องค์การเข้าด้วยกันเป็น “องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี” มีสภา จังหวัดเรียกว่า “สภานครหลวงกรุงเทพธนบุรี” และรวมเทศบาลทั้งสองเข้าด้วยกัน เป็น “เทศบาล

นครหลวง” ประกอบด้วย “สภาเทศบาลนครหลวง” และ “เทศมนตรี” ซึ่งรัฐธรรมนูญว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง มีจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลนครหลวงไม่เกิน 36 คน และมีเทศมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 8 คน โดยมีผู้ว่าราชการนครหลวงกรุงเทพธนบุรีเป็นนายกเทศมนตรีนครหลวงโดยตำแหน่ง และเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารงาน

อีก 1 ปีต่อมา คือปี พ.ศ. 2515 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ปรับปรุงการบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรีและเทศบาลนครหลวงใหม่ กลายเป็นรูปแบบการบริหารและการปกครองที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ ในประเทศไทย จากเทศบาลเป็นองค์การบริหารใหม่เรียกว่า “กรุงเทพมหานคร” โดยให้เป็นชื่อเดียวกันกับนครหลวง และให้สามารถบริหารจัดการภายในพื้นที่ทั้งจังหวัดได้ด้วยตนเอง มีผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากการแต่งตั้ง อีกทั้งให้มีสภากรุงเทพมหานคร สภาเขต มาจากการแต่งตั้งเช่นเดียวกัน เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจระหว่างกัน

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวถือเป็นการรวมราชการบริหารส่วนภูมิภาค ดังนั้น ตามผลของประกาศคณะปฏิวัติที่ 335 จึงมีผลให้กรุงเทพมหานครมีความชัดเจนของการเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ที่มีลักษณะเป็นสากลมากยิ่งขึ้นในการบริหารเมืองหลวง และมีการกระจายอำนาจการบริหารออกไปยังระดับต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร อย่างกรณีของสำนักงานเขต รวมทั้งการมีสภากรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ มีหน้าที่ตรวจสอบและทำงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครพร้อมกันไปด้วย อย่างไรก็ตามยังคงปฏิบัติหน้าที่ภายใต้การควบคุมดูแลของราชการส่วนกลาง

3) กรุงเทพมหานครช่วงพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518

หลังจากที่มีการรวมเป็นเขตการบริหารราชการรูปแบบเดียว คือ กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2515 แล้ว รูปแบบการบริหารกรุงเทพมหานครยังมีการปรับเปลี่ยนอีกครั้ง ด้วยเหตุการณ์ที่ไม่สงบเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ส่งผลให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 ประกาศขึ้นใช้ โดยมี มาตรา 16 บัญญัติว่า การปกครองท้องถิ่นทุกระดับ รวมทั้งนครหลวง ให้มีสภาท้องถิ่น และผู้บริหาร หรือคณะผู้บริหารปกครองท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ทำให้กรุงเทพมหานครจะต้องเปลี่ยนแปลงตามคำสั่งข้างต้นด้วย

การตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ได้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานครขึ้นมาครั้งแรกเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2518 ทำให้ได้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่มาจากกาเลือกตั้งคนแรก คือนายธรรมนุญ เทียนเงิน แต่การเลือกตั้งครั้งนั้น ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและคณะไม่ได้อยู่ในตำแหน่งจนครบวาระ 4 ปี ทั้งนี้เพราะเกิดการขัดแย้งกัน จึงทำให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสภากรุงเทพมหานคร ต้องพ้นจากตำแหน่ง และต่อมาได้มีการแบ่งส่วนราชการตามพื้นที่ออกเป็น 24 เขต

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ฉบับนี้ได้กำหนดฐานะและรูปการปกครองการบริหารของกรุงเทพมหานครแตกต่างไปจากประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 หลายประการ คือ กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นทรวงการเมือง มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนครหลวง ฉะนั้น กรุงเทพมหานครจึงมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

หลังจากกรุงเทพมหานครมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครโดยตรงจากประชาชนตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 และบริหารงานได้เพียงปีเศษ ได้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงทั้งในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ราชการกรุงเทพมหานคร นายกรัฐมนตรี นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้มีคำสั่งตามมาตรา 21 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2519 ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครพ้นจากตำแหน่งและให้ยุบสภากรุงเทพมหานคร และแต่งตั้งบุคคลภายนอกเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานครแทนเรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2528

4) กรุงเทพมหานครช่วงพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2528 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยยกเลิกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ซึ่งทำให้กรุงเทพมหานครมีอิสระในการบริหารมากขึ้น และสาระสำคัญที่มีการเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติฉบับใหม่ที่แตกต่างไปจากฉบับเดิมที่สำคัญ คือ ให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไปพิจารณาแต่งตั้งรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้ 4 คน แทนการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นคณะ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในคณะ

ผู้บริหารดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว ไม่มีการลงประชามติให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครพ้นจากตำแหน่ง การยุบสภากรุงเทพมหานคร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจยุบสภากรุงเทพมหานครได้ เมื่อผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครยื่นข้อเสนอพร้อมเหตุผลให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยยุบสภา ถ้ามีการยุบสภากรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องพ้นจากตำแหน่งด้วย มีสภาเขตทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาผู้อำนวยการเขต กรุงเทพมหานครมีอำนาจออกข้อบัญญัติเกี่ยวกับการคลังและการรักษาทรัพย์สินของกรุงเทพมหานครแทนการใช้ระเบียบของกระทรวงมหาดไทย รวมถึงการมีอำนาจสั่งยึดและสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ที่ค้างชำระภาษี ไม่ต้องขอให้ศาลออกหมายยึดหรือสั่ง เป็นต้น ให้ข้าราชการกรุงเทพมหานครบางตำแหน่ง และข้าราชการที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่สำหรับปฏิบัติหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีกิจการในอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้น เช่น การทะเบียนตามที่กฎหมายกำหนด การผังเมือง การขนส่ง การควบคุมอาคาร การควบคุมความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและอนามัยในสาธารณสุขสถานอื่น ๆ เป็นต้น สามารถตั้งสหการ เพื่อดำเนินกิจการในอำนาจหน้าที่ได้ ในเนื้อหาสาระของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 กับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มีส่วนที่คล้ายคลึงกัน แต่ได้ปรับปรุงถ้อยคำและเพิ่มแนวความคิดใหม่ ๆ ในสาระสำคัญหลายประการ เพื่อให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นสากลมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเพื่อแก้ไขอุปสรรคข้อขัดข้องในการบริหารราชการกรุงเทพมหานครในขณะนั้น

เนื่องด้วยสภาพการณ์ในแต่ละช่วงเวลานั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงจึงทำให้ต้องปรับเปลี่ยนข้อกฎหมายบางประการให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของเหตุการณ์ ณ ช่วงเวลานั้น ๆ ด้วยสภาพการเป็นศูนย์กลางและศูนย์รวมของความเจริญในด้านต่าง ๆ และทำให้การมองภาพของประเทศไทยนั้นคือ กรุงเทพมหานคร ที่ทำให้เกิดการหลั่งไหลความเจริญต่าง ๆ ให้เข้ามาสู่กรุงเทพมหานคร รวมถึงทางด้านการเมืองที่ให้ความสำคัญกับพื้นที่การเลือกตั้งในกรุงเทพมหานครก็ระดับประเทศ รวมถึงการบริหารงานของรัฐบาลเป็นอย่างมาก จึงทำให้กรุงเทพมหานครมีลักษณะโดดเด่นกว่าการบริหารงานในรูปแบบอื่นของประเทศ

2.2.2 ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมี “ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร” เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร ซึ่งประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ลงคะแนนเลือกตั้งโดยตรงและลับ มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี ตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ซึ่งกรุงเทพมหานครมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครโดยตรง จนถึงปัจจุบันดังนี้

ตารางที่ 2. 1 ผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

วันที่มีการเลือกตั้ง	ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จากการเลือกตั้ง	พรรค	คะแนนที่ได้รับ
10 สิงหาคม พ.ศ. 2518	นายธรรมนูญ เทียนเงิน	ประชาธิปัตย์	99,247
14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528	พลตรี จำลอง ศรีเมือง	พลังธรรม	480,233
7 มกราคม พ.ศ. 2533	พลตรี จำลอง ศรีเมือง	พลังธรรม	703,671
19 เมษายน พ.ศ. 2535	ร.อ.กฤษฎา อรุณวงศ์ ณ อยุธยา	อิสระ	363,668
2 มิถุนายน พ.ศ. 2539	นายพิจิตต รัตนกุล	กลุ่มมตงาน	768,944
23 กรกฎาคม พ.ศ. 2543	นายสมัคร สุนทรเวช	ประชากรไทย	1,016,096
29 สิงหาคม พ.ศ. 2547	นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน	ประชาธิปัตย์	911,411
11 มกราคม พ.ศ. 2552	ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร	ประชาธิปัตย์	934,602
18 ตุลาคม 2559	พลตำรวจเอกอัศวิน ขวัญเมือง	แต่งตั้งตามคำสั่ง คสช. ที่ 64/2559	
1 มิถุนายน 2565	นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์	กลุ่มมตงาน	1,386,215

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ทั่วไปตามมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ดังนี้ (อรรถัย ก๊กผล, 2558)

- 1) กำหนดนโยบาย และบริหารราชการเขตกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามกฎหมาย
- 2) สั่ง อนุญาต อนุมัติเกี่ยวกับราชการของกรุงเทพมหานคร
- 3) แต่งตั้งและถอดถอนรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และแต่งตั้งและถอดถอนผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษาหรือคณะที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือเป็นคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติราชการใด ๆ
- 4) บริหารราชการตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย
- 5) วางระเบียบเพื่อปรับปรุงงานของกรุงเทพมหานคร ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
- 6) รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติของกรุงเทพมหานคร
- 7) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และกฎหมายอื่น ๆ
- 8) เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างกรุงเทพมหานคร และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกรุงเทพมหานคร และมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายอื่นได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรีหรือคณะเทศมนตรี แล้วแต่กรณีโดยอนุโลม ทั้งนี้ เว้นแต่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครจะได้บัญญัติไว้เป็น อย่างอื่น

นอกจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสภากรุงเทพมหานครยังมีความสัมพันธ์กันในเรื่องการปฏิบัติราชการอื่น ๆ อีก คือ

- 1) มีสิทธิเสนอร่างข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครได้เหมือนกัน ยกเว้นร่างข้อบัญญัติงบประมาณ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องเป็นผู้เสนอ และร่างข้อบัญญัติเกี่ยวกับการเงินที่สมาชิกสภากรุงเทพมหานครเป็นผู้เสนอจะต้องได้คำรับรองของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

2) สมาชิกสภากรุงเทพมหานครมีสิทธิตั้งกระทู้ถามผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครก็มีสิทธิที่จะไม่ตอบกระทู้ของสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เมื่อเห็นว่าเรื่องนั้น ๆ ยังไม่สมควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของกรุงเทพมหานคร

3) สมาชิกสภากรุงเทพมหานครจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมดมีสิทธิเข้าชื่อเสนอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแถลงข้อเท็จจริงในปัญหาการบริหารราชการ ภายใน 15 วัน โดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไม่มีสิทธิยับยั้งการอภิปราย

4) สภากรุงเทพมหานครมีอำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการสามัญของสภากรุงเทพมหานคร ให้เลือกจากสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และแต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญของสภากรุงเทพมหานคร โดยเลือกจากสมาชิกสภากรุงเทพมหานครหรือผู้มิได้เป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

5) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีสิทธิเสนอชื่อสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร หรือบุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครให้สภากรุงเทพมหานครตั้งเป็น กรรมการในคณะกรรมการวิสามัญได้ตามจำนวนที่สภากำหนด

6) สภากรุงเทพมหานครมีอำนาจให้ความเห็นชอบในการดำเนินการของกรุงเทพมหานครในเรื่องต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

2.2.3 โครงสร้างของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร (กทม.) มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น มีระเบียบการบริหารตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และมีการแบ่งพื้นที่การบริหารกรุงเทพมหานครเป็นเขต แต่ละเขตแบ่งออกเป็นแขวง ซึ่งในปัจจุบันกรุงเทพมหานครมี 50 เขต 180 แขวง โดยตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โครงสร้างการบริหารกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย สภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ส่วนการจัดระเบียบราชการของกรุงเทพมหานคร มีการแบ่งส่วนราชการของกรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานต่างๆ โดยให้จัดระเบียบราชการกรุงเทพมหานครออกเป็นสำนักงานเลขานุการสภากรุงเทพมหานคร สำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร สำนักหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งมีฐานะเป็นสำนัก (ปัจจุบันมี 15 สำนัก ได้แก่ สำนัก

ยุทธศาสตร์และประเมินผล สำนักการแพทย์ สำนักอนามัย สำนักการศึกษา สำนักการโยธา สำนักการระบายน้ำ สำนักสิ่งแวดล้อม สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว สำนักการคลัง สำนักเทศกิจ สำนักพัฒนาสังคม สำนักการจราจรและขนส่ง สำนักการวางผังและพัฒนาเมือง สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และสำนักงบประมาณ กรุงเทพมหานคร และสำนักงานเขต (มี 50 สำนักงานเขต) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 กำหนดให้ในเขตหนึ่งๆ มีสภาเขตซึ่งสมาชิกมาจากการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม หลังรัฐประหาร พ.ศ. 2557 ก็ไม่ได้มีการแต่งตั้งสมาชิกสภาเขตขึ้นมาทำหน้าที่ต่อจากสมาชิกสภาเขตที่มาจากการเลือกตั้งที่หมดวาระลง อีกทั้งในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2562 กำหนดให้มีให้นำบทบัญญัติที่ว่าด้วยสภาเขต (มาตรา 71-80) มาใช้ และให้รื้อปรับปรุงกฎหมาย (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2565)

ความแตกต่างของกรุงเทพมหานครกับรูปแบบการปกครองท้องถิ่นอื่นๆ ในประเทศไทย โดยเฉพาะกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีชั้นการปกครองเดียว (unitary local authority) ครอบคลุมระบบการปกครองทุกระดับ ขณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระบบสองชั้น มีการแบ่งหน้าที่กัน นอกจากนี้กรุงเทพมหานครยังเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ครอบคลุมพื้นที่เมืองเต็มพื้นที่กรุงเทพมหานคร คือ มีสถานะเป็นจังหวัดในแง่ของพื้นที่การบริหาร แต่ไม่มีโครงสร้างการบริหารแบบจังหวัด ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ทั้งนี้ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครยังได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ว่าราชการจังหวัดในหลายเรื่อง แต่ไม่มีอำนาจเหนือหน่วยราชการอื่นในระดับเดียวกับผู้ว่าราชการจังหวัดในโครงสร้างการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลกรุงเทพมหานคร และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยมติคณะรัฐมนตรีสามารถสั่งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครออกจากตำแหน่งได้ (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2565)

นอกจากนั้น กรุงเทพมหานครยังมีระบบชุมชนของกรุงเทพมหานคร ซึ่งถือเป็นระบบการบริหารจัดการในระดับล่างของกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันระบบชุมชนในกรุงเทพมหานครเป็นไปตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. 2564 ซึ่งแบ่งชุมชนออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) ชุมชนแออัด 2) ชุมชนเมือง 3) ชุมชนชานเมือง 4) ชุมชนอาคารสูง และ 5) ชุมชนรูปแบบพิเศษ การได้มาซึ่งสถานะชุมชนจะต้องเกิดจากการรวมกันไปจดทะเบียนกับกรุงเทพมหานคร โดยจำนวนบ้านที่ประชาชนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่น้อยกว่า 100 หลัง เว้นแต่เป็นการจัดตั้งชุมชนรูปแบบพิเศษ เจ้าบ้านหรือผู้อาศัยที่เจ้าของบ้านมอบหมายที่มีชื่ออยู่ในทะเบียน

บ้านในชุมชนจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนบ้านในชุมชนเข้าชื่อเสนอต่อผู้อำนวยการเขตแจ้งความประสงค์ขอจัดตั้งชุมชน เมื่อผู้อำนวยการเขตพิจารณาเห็นสมควรก็ดำเนินการจัดตั้งชุมชนได้ และจะมีการจัดทำเป็นประกาศกรุงเทพมหานครโดยปลัดกรุงเทพมหานครลงนามเมื่อกรุงเทพมหานครได้ประกาศให้ชุมชนใดเป็นชุมชนตามระเบียบนี้แล้ว ชุมชนนั้นก็จะมีโครงสร้างการบริหารที่มีตัวแทนของชุมชนคือ คณะกรรมการชุมชน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งที่จัดโดยสำนักงานเขต นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากเขตในเรื่องงบประมาณ ตามข้อมูลจากสำนักพัฒนาสังคมของกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีจำนวนชุมชนที่ได้รับการขึ้นทะเบียนกับกรุงเทพมหานครแล้ว 2,017 ชุมชน แบ่งเป็นชุมชนแออัด 641 ชุมชน ชุมชนชานเมือง 351 ชุมชนชุมชนอาคารสูง 85 ชุมชน และชุมชนเมือง 940 ชุมชน (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2565)

2.2.4 การบริหารงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร

เดิมนั้น การบริหารงานของกรุงเทพมหานครยังไม่มีแผนพัฒนาเป็นของตนเองนั้น กรุงเทพมหานครบริหารงานภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 และ แผนแม่บทกระทรวงมหาดไทย แต่เนื่องจากกรุงเทพฯ เป็น “เมืองหลวง” บริหารจัดการภายใต้ พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มีสถานะเป็น “องค์กรปกครองท้องถิ่นพิเศษ” คือ เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ครอบคลุมพื้นที่เมืองเต็มพื้นที่ มีสถานะเป็น “จังหวัด” ในแง่ของพื้นที่การบริหาร แต่ไม่มีโครงสร้างแบบจังหวัดตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ทำให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไม่มีอำนาจเหนือหน่วยงานราชการอื่นในระดับเดียวกับผู้ว่าราชการจังหวัด และมีกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลกรุงเทพมหานคร แต่พื้นที่ซึ่งกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวง และเป็นพื้นที่ศูนย์กลางอำนาจรัฐทำให้มีปัญหาหลายด้านที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น จึงมีแนวคิดให้มีแผนพัฒนากรุงเทพมหานครขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหา เริ่มจากแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2520-2524) และฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2525-2529) ซึ่งใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 เป็นแนวทาง ร่วมกับ แผนแม่บทมหาดไทย จนกระทั่งแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 เป็นต้นมา จึงได้เริ่มนำนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่มาจากการเลือกตั้งมาใช้เป็นแนวทางกำหนดแผนด้วย โดยมี ‘สำนักนโยบายและแผน (ปัจจุบันคือ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดทำ (The Active, 2565)

เมื่อพิจารณาแผนพัฒนากรุงเทพมหานครที่ผ่านมาหลายฉบับ สามารถจำแนกตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาได้เป็น 3 รูปแบบ คือ (The Active, 2565)

1) จัดทำโดยข้าราชการกรุงเทพมหานครโดยทำให้แผนพัฒนามีความสอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในช่วง 20 ปีแรก แผนพัฒนาฉบับที่ 1-4 (พ.ศ. 2520-2539) การออกแบบการพัฒนากรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองที่มีประชากรไม่ต่ำกว่า 4.7 ล้านคน ถูกกำหนดโดยคณะกรรมการพัฒนากรุงเทพมหานคร ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นกลุ่มคนที่มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายและอนุมัติทิศทางของการพัฒนา โดยมี คณะอนุกรรมการจัดทำแผนแต่ละสาขา ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ ในแต่ละแผนพัฒนาจะประกอบด้วย แผนงานย่อย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายย่อย โดยแต่ละแผนพัฒนากรุงเทพมหานครจะมีลักษณะเด่น เช่น

ฉบับที่ 1 เน้นไปที่การพัฒนาชุมชนบริเวณชานเมืองและรอบนอกกรุงเทพฯ

ฉบับที่ 2 เน้นการวางโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของเมือง

ฉบับที่ 3 ให้ความสำคัญกับปัญหามลพิษ น้ำท่วม รวมถึงสุขอนามัยของประชาชน โดยมีประเด็นสุขภาพอาหารและน้ำ ปรากฏขึ้นมาโดยเฉพาะในระดับแผนงาน จากที่ฉบับก่อน ๆ เป็นเพียงโครงการย่อย

ฉบับที่ 4 เริ่มพูดถึงเป้าหมายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส และเรื่องมลพิษทางอากาศและเสียงปรากฏอยู่ในระดับแผนงาน

2) จัดทำโดยข้าราชการ กทม. ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเริ่มต้นในแผนพัฒนาฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540-2544) ด้วยบริบทกระแสการตื่นตัวทางการเมืองของภาคประชาชนกับการมีส่วนร่วมร่างรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 คือ เดิมทีภาคราชการเป็นผู้จัดทำ แต่ฉบับนี้ เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมครั้งแรกในการแสดงความคิดเห็น และกำหนดทิศทางผ่านการระดมความคิดเห็นจากประชาชนทั่วไป ด้วยการออกแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากรุงเทพฯ ในด้านต่าง ๆ เริ่มจากการจัดสัมมนาเพื่อประมวลความคิดเห็นของประชาชนทุกเขต ต่อด้วยการสัมมนาประชาพิจารณ์ให้ตัวแทนประชาชนวิจารย์ร่างแผนพัฒนาที่กรุงเทพมหานคร จัดทำขึ้น แต่บทบาทของประชาชนก็ยังถูกจำกัดอยู่เพียงแค่ว่าเป็น “ผู้ให้ความเห็น” ต่อแผนที่หน่วยงานรัฐร่างไว้ก่อนเท่านั้น ยิ่งหากพิจารณาเนื้อหาในแผนฉบับที่ 5 นั้น จะพบว่าไม่มีแผนงานในประเด็นต่าง ๆ ที่แทบไม่แตกต่างจากแผนฉบับที่ 4

บทบาทของประชาชนเริ่มมีขึ้นในขั้นตอนการจัดทำแผนฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2545-2549) โดยผู้จัดทำเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งภาคประชาชน เอกชน และราชการ มีส่วนร่วมใน

การระดมความคิดเห็นและจัดทำแผนทุกชั้นตอน นับตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ตลอดจนการร่วมตรวจร่างแผน ก่อนนำเสนอคณะกรรมการพัฒนากรุงเทพฯ พิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศใช้ แผนพัฒนาฉบับนี้มีลักษณะที่เป็นแผนยุทธศาสตร์มากขึ้นกว่าก่อนหน้านี้นี้ และเริ่มมีประเด็นเรื่องการท่องเที่ยว การกีฬาและเทคโนโลยีสารสนเทศปรากฏขึ้นมาในระดับแผนงานเป็นครั้งแรกในแผนฉบับนี้อีกด้วย

3) จัดทำโดยคณะผู้เชี่ยวชาญและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน แผนพัฒนากรุงเทพมหานครในระยะหลัง ถูกขยายกรอบเวลาให้นานขึ้น จากเดิมที่กำหนดไว้ 5 ปี ทั้งแผนยุทธศาสตร์กรุงเทพฯ ระยะยาว 12 ปี (พ.ศ. 2552-2563) ที่อยู่ภายใต้เป้าหมาย ‘มหานครน่าอยู่อย่างยั่งยืน’ แบ่งช่วงการพัฒนาเป็น 3 ระยะ ระยะละ 4 ปี ตามวาระของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในกระบวนการจัดทำแผน คณะกรรมการกำกับนโยบายการจัดทำแผนบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2552-2555 ได้มอบนโยบายแก่ผู้บริหารของกรุงเทพมหานครให้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนารุงเทพฯ ในระยะยาว 12 ปี จากนั้น จึงนำแผนฉบับร่างไปเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และพัฒนาเป็นแผนฉบับสมบูรณ์ระยะยาว 12 ปี

แต่ต่อมาไม่นานก็มีแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร 20 ปี (พ.ศ. 2556-2575) ซ้อนขึ้นมาด้วยเป้าหมายเป็น ‘มหานครของเอเชีย’ ซึ่งจัดทำโดยคณะที่ปรึกษาจากสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีการทำงานร่วมกับข้าราชการกรุงเทพมหานครและรับฟังความคิดเห็นจากตัวแทนภาคประชาชน หลังการประกาศใช้แผนได้ไม่นาน กรุงเทพมหานครได้ปรับปรุงแนวทางเป็น แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) หรือ ฉบับปรับปรุง ด้วยเหตุผลว่า เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในทุกด้าน ภายใต้กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และ สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนการปฏิรูปประเทศ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติเข้าไว้ด้วยตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 แต่การจัดทำแผนฉบับนี้จำกัดอยู่เฉพาะผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร ทั้งการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องและการรับฟังความเห็นจากข้าราชการ แต่ระบุว่ามีการฟังความเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยก็ตาม (The Active, 2565)

ดังนั้น ทิศทางการจัดทำแผนพัฒนากรุงเทพฯ ที่เคยจำกัดอยู่เฉพาะหน่วยงานของกรุงเทพมหานครได้เปิดให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น แต่ก็ยังมีข้อจำกัด ทั้งขั้นตอนการมีส่วน

ร่วมของประชาชน ยังเป็นเพียงขั้นตอนรับฟังความคิดเห็นมากกว่าการร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็น รายละเอียด รวมทั้งเรื่องระยะเวลาที่สั้นมาก

บทบาทของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในการกำหนดทิศทางผ่านแผนพัฒนา กรุงเทพมหานครนั้น พบว่า จนถึงปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาแล้ว 17 คน และมีแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร 8 ฉบับ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่มีโอกาสได้ใช้ แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร คนแรก คือ ชลอ ธรรมศิริ จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าจากแผนพัฒนา กรุงเทพมหานครแต่ละฉบับมีทั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่เป็นเพียงแค่ผู้ปฏิบัติตามแผน บางคน ได้มีส่วนร่วมและใช้แผนพัฒนาในช่วงเวลาที่ตนเองดำรงตำแหน่งอยู่ ในขณะที่ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครบางคนดำรงตำแหน่งในช่วงที่มีการร่างแผนที่จะใช้ดำเนินการในระยะต่อไป แต่หมด วาระก่อนที่จะได้หันใช้แผนพัฒนาดังกล่าว อีกทั้งพบว่า ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่ได้ใช้ แผนพัฒนากรุงเทพมหานครฉบับที่ตนเองลงนาม มีเพียงแค่ 4 คน คือ (The Active, 2565)

1) ชลอ ธรรมศิริ ดำรงตำแหน่งระหว่าง พ.ศ. 2520-2522 ในช่วงที่แผนพัฒนาฉบับ ที่ 1 (พ.ศ. 2520-2524) ประกาศใช้

2) พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ดำรงตำแหน่งระหว่าง พ.ศ. 2528-2532 และ 2533-2535 ในช่วงที่แผนพัฒนาฉบับที่ 2 (พ.ศ.2525-2539) และ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2530-2534) ประกาศใช้

3) พิจิตต รัตตกุล ดำรงตำแหน่งระหว่าง พ.ศ. 2539-2543 ในช่วงที่แผนพัฒนาฉบับ ที่ 5 (พ.ศ.2540-2544) ประกาศใช้

4) ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ดำรงตำแหน่งระหว่าง พ.ศ.2552-2556 ในช่วงที่ แผนพัฒนา 20 ปี ประกาศใช้

จากข้อมูลดังกล่าวเห็นได้ว่า แผนพัฒนากรุงเทพมหานครที่ครอบคลุมระยะเวลา 5 ปี บางฉบับเช่น ฉบับที่ 1 มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร 2 คนคือ ชลอ ธรรมศิริ และ เซาว์นัวัศ สุตอาภา บริหารภายใต้แผนเดียวกัน ส่วนฉบับที่ 4 มี ร.อ.กฤษฎา อรุณวงศ์ ณ ออยุธยา เป็นผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครคนเดียวของแผนฉบับนี้ ขณะที่การบริหารงานกรุงเทพมหานครภายใต้ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร อภิรักษ์ โกษะโยธิน ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2551 ไม่มีแผนพัฒนากรุงเทพมหานครใช้เป็นแนวทางในการบริหาร เนื่องจากมีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมือง ที่ดี พ.ศ. 2546 ที่กำหนดให้ส่วนราชการทำแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับแผนการบริหารราชการแผ่นดิน จากนั้น จึงเริ่มมีการจัดทำแผนพัฒนากรุงเทพระยะยาว 12 ปี ต่อมาในสมัยของ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์

บริพัตร มีการจัดทำและประกาศใช้แผนพัฒนาระยะ 20 ปี ในช่วงเวลาซ้อนกับแผนระยะ 12 ปีด้วย ซึ่งแผน 20 ปีใช้มาจนถึงปัจจุบัน (The Active, 2565)

ในสมัยของพล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง ได้มีการปรับแผนพัฒนากรุงเทพมหานครในปี พ.ศ.2561 เปิดเป็นแผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ 20 ปี ระยะที่ 2 (พ.ศ.2561-2565) เพื่อปรับตัวชีวิตให้ไปถึงเป้าหมายให้ได้ และมีการประกาศวาระแผนพัฒนาประจำปี 2561 หรือนโยบาย NOW ภายใต้แนวคิด “ทำจริง เห็นผลจริง” ออกมา ซึ่งเป็นการหยิบเอาประเด็นต่าง ๆ ของแผนพัฒนา กรุงเทพมหานคร แผนปฏิบัติราชการประจำปีของกรุงเทพมหานคร และแนวนโยบายของ พล.ต.อ. อัศวิน ขวัญเมือง เองมาปรับใช้ จึงเห็นได้ว่า มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครน้อยคนที่จะมีโอกาสได้ใช้ แผนพัฒนาที่ตนเองมีส่วนร่วมในการร่างแผน โดยส่วนใหญ่ก็นั่งมักจะอยู่ภายใต้แผนพัฒนาที่มีอยู่แล้ว (The Active, 2565)

2.2.5 นโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ในการวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน คือ พลตำรวจเอกอัศวิน ขวัญเมือง และนายชัชชาติ สุทธิพันธ์ โดยนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่ละสมัยมีดังนี้

พลตำรวจเอกอัศวิน ขวัญเมือง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและคณะผู้บริหาร ได้ร่วมกันจัดทำนโยบายเพื่อให้การบริหารราชการ การพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของ กรุงเทพมหานครดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยประกาศ 1 ภารกิจพิเศษ 5 นโยบายทันใจ 19 ภารกิจผลักดันทันทีที่พร้อมดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมทันที ดังนี้ (PostToday, 2559)

1) ภารกิจพิเศษ : การบริหารจัดการมณฑลพิธีท้องสนามหลวง กรุงเทพมหานคร แสดงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ด้วยการดูแลจัดการพื้นที่ ท้องสนามหลวง นับตั้งแต่วันที่ 14 ตุลาคม 2559 จนถึงงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ อำนวยความสะดวกให้กับประชาชนผู้มาแสดงความอาลัยและถวายบังคมพระบรมศพ ด้านการ เดินทาง อาหาร ที่พัก ความปลอดภัย น้ำสะอาด การแพทย์และสาธารณสุข รวมทั้งดูแลรักษาพื้นที่ไม่ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสมพระเกียรติ ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุคติได้

5 นโยบายตั้งใจ ได้แก่

1) สะอาด (CLEAN) : บ้านเมืองสะอาด การบริหารราชการใสะอาด ประกอบด้วยภารกิจที่ดำเนินการทันที ดังนี้

(1) จัดตั้งศูนย์บริหารราชการฉับไวใสะอาด Bangkok Fast & Clear หรือ BFC รับคำร้องขอด้านทะเบียนราษฎร์และการอนุญาตต่าง ๆ โดยแบ่งพื้นที่รับคำร้องและพื้นที่พิจารณาออกจากกันเพื่อลดขั้นตอน ลดระยะเวลา และสร้างกระบวนการที่ใสะอาด ตามมาตรฐาน พ.ร.บ.อำนวยความสะดวกฯ

(2) รวมพลังชาวกรุงเทพฯ ร่วม Big Cleaning Day เมืองกรุงเทพฯ สะอาด ทั้งผู้ประกอบการ เจ้าของบ้าน ร้านค้า และจิตอาสา ร่วมกันทำความสะอาดย่านชุมชน ย่านการค้า คู คลอง ทั่วกรุงเทพฯ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และปลูกจิตสำนึกร่วมกันดูแลรักษาพื้นที่ให้สวยงาม เป็นระเบียบ

(3) คลองปลอดผักตบชวา ลดปัญหาน้ำท่วม รณรงค์เก็บผักตบชวา ทั้งในแม่น้ำเจ้าพระยา และในคลองทั่วกรุงเทพฯ และนำไปใช้ประโยชน์ เช่น แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่ายในการกำจัด

2) สะดวก (CONVENIENT) : เดินทางสะดวก ใช้ชีวิตสะดวก ข้อมูลสะดวก ประกอบด้วยภารกิจที่ดำเนินการทันที ดังนี้

(1) Bangkok2U รู้ทันเหตุการณ์ เปิด Application ให้บริการข้อมูลประชาชน เกี่ยวกับสภาพฝน สภาพน้ำท่วม สภาพการจราจรบนท้องถนน ที่เป็นปัจจุบัน (Real Time) เพื่อให้ประชาชนสามารถตัดสินใจเลือกเส้นทางในการเดินทาง

(2) น้ำเร่งระบาย สั่งการได้ทันที 24 ชั่วโมง เร่งระบายน้ำ ลดการท่วมขัง ด้วยการสั่งการระยะไกลแบบรวมศูนย์ควบคุมการทำงานของเครื่องสูบน้ำอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์เพื่อเร่งการระบายน้ำลงสู่คลองหรืออุโมงค์ระบายน้ำ เพื่อลดการท่วมขัง และสามารถระบายน้ำในพื้นที่จุดอ่อนน้ำท่วมให้พ้นวิกฤตได้ในเวลาอันสั้น

(3) ชวนเอกชนทำแก้มลิง ingsastrพระราชา ในพื้นที่จุดอ่อนน้ำท่วม นำร่องในหมู่บ้านจัดสรรพื้นที่ลาดพร้าว โดยประสานความร่วมมือขอใช้บึงรับน้ำเป็นแก้มลิงพักน้ำ พร้อมติดตั้งเครื่องสูบน้ำเพื่อเร่งระบายน้ำออกจากพื้นที่ลงสู่ระบบระบายน้ำหลัก ลดเวลาน้ำท่วมขัง

(4) ทางแยกห่วงใย ใส่ใจทุกคน ผลักดันพัฒนาทางแยกสำคัญร่วมกับภาคเอกชนในพื้นที่ ให้เป็น "ทางแยกสะดวกปลอดภัย" ด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกในการสัญจรและการใช้ชีวิตของผู้พิการ ผู้สูงอายุ และประชาชนทั่วไป ตามหลักสากลของการออกแบบเพื่อทุกคน พร้อมขยายการดำเนินงานสู่พื้นที่อื่น ๆ ในอนาคต

3) ปลอดภัย (COMMUNITY) : ชีวิตปลอดภัย ทรัพย์สินปลอดภัย ชุมชนและสังคมปลอดภัย ประกอบด้วยภารกิจที่ดำเนินการทันที ดังนี้

(1) ปรับจริง จับจริง รวดจอดและวิ่งบนทางเท้า กวดขัน 6 เส้นทางที่มีปัญหาสูงสุด ได้แก่ถนนสุขุมวิท ถนนพระรามที่ 4 ถนนเพชรบุรีถนนพหลโยธิน ถนนรัชดาภิเษก และถนนจรัลสนิทวงศ์ พบผู้ฝ่าฝืนกฎ จับทันทีปรับสูงสุด 5,000 บาท

(2) สั่งปิดสถานบริการฝ่าฝืนกฎหมาย ดำเนินการทันที บูรณาการหน่วยงานร่วมกวดขัน จัดระเบียบ สถานบริการเปิดเกินเวลา จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปีปล่อยละเลยให้มีการนำอาวุธหรือยาเสพติดเข้าสถานบริการ ส่งเสียงดังก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ

(3) Public Eyes เครือข่ายเฝ้าระวังความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 24 ชั่วโมง รวมศูนย์ข้อมูลและเชื่อมโยงเทคโนโลยีการเฝ้าระวัง พร้อมบริหารจัดการและแก้ไขเหตุการณ์ทันที 24 ชั่วโมง นำร่องในพื้นที่ชั้นใน ย่านธุรกิจ และจุดเชื่อมต่อคมนาคม

(4) เปลี่ยนพื้นที่เปลี่ยวเป็นพื้นที่โปร่ง ตัดวงจรอาชญากรรม ลดปัญหามลพิษและอัคคีภัยโดยบังคับกฎหมายให้เจ้าของที่ดินรกร้างมีความเสี่ยงด้านความปลอดภัยรับผิดชอบจัดการปรับปรุงพื้นที่ ฝ่าฝืน ดำเนินคดีทันที

4) คุณภาพชีวิตดี (CARE) : ดูแลคุณภาพชีวิตประชาชน สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ ประกอบด้วยภารกิจที่ดำเนินการทันที ดังนี้

(1) ปลุกป่าในใจคน ตามศาสตร์พระราชารวมพลังภาคีเครือข่ายปลูกป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียน เพื่อป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง พื้นที่ระบบนิเวศ รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกจิตสำนึกรักษัธรรมชาติดีให้กับประชาชน เป้าหมาย 3,000 ไร่

(2) ปลูกต้นรวงผึ้งเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร จำนวน 110 ต้น ในสวนวชิรเบญจทัศ และในพื้นที่ 50 เขต เพื่อสร้างร่มเงาให้ความร่มเย็นแก่ประชาชน ใต้ร่มพระบารมี

(3) Bangkok Special Care ดูแลผู้สูงอายุเป็นพิเศษ ด้วยการเพิ่มความสะดวกรวดเร็ว และความใส่ใจเป็นพิเศษ ในการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข สันตนาการบริการที่สำนักงานเขตการเพิ่มพูนความรู้และทักษะอาชีพและการเดินทางด้วยรถตู้วีลแชร์

(4) เร่งรัดโครงการ "พระปกเกล้า สกายปาร์ค" ปรับปรุงเส้นทางสัญจรบริเวณช่องกลางสะพานพระปกเกล้า ระยะทาง 280 เมตร ให้เป็นสวนลอยฟ้า พร้อมทางเดินและมุมพักผ่อน ชมวิวที่สวยงามของแม่น้ำเจ้าพระยา

(5) เปลี่ยนพื้นที่เสื่อมโทรมให้เป็น "พื้นที่ชุมชนสามัคคีสร้างสุขภาวะดีเพื่อชีวิต" 1 เขต 1 ชุมชน มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ชุมชนให้เป็นศูนย์กลางพบปะสังสรรค์ออกกำลังกายและจัดกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมความปลอดภัย สร้างความสัมพันธ์ และความเข้มแข็งให้กับชุมชน

(6) สร้างชื่อเสียงด้านการศึกษาและมาตรฐานวิชาการอย่างเท่าเทียมกันในทุกกระดับและทุกสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร ให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล รวมทั้งขยายความเท่าเทียมทางการศึกษาให้กับโรงเรียนในทุกพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะชุมชนด้อยโอกาส

5) วิธีพอเพียง (COMMON WAYS OF LIVING) : ภูมิใจในรากฐานไทย พอใจในความเป็นอยู่ ประกอบด้วยภารกิจที่ดำเนินการทันที ดังนี้

(1) เปิดแหล่งเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ณ หอสมุดเมืองกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ประชาชนเรียนรู้แนวพระราชดำริ หลักการทรงงาน ตลอดจนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งเป็นหลักคิดและแรงบันดาลใจให้เหล่าพสกนิกรได้ปฏิบัติตาม และร่วมกันสานต่อพระราชปณิธานให้เกิดความสุข ความเจริญมั่นคงต่อตนเอง ชุมชน และสังคม

(2) จัด "ย่านเดินเพลินกรุงรัตนโกสินทร์" ริมคลองโอ่งอ่าง และบริเวณถนนข้าวสาร ถนนตานี ถนนมหาธาตุ ซอยพระยาเพชร และถนนหน้าพระลาน ด้วยการจัดระเบียบเมืองบริหารจัดการจราจร จัดจำหน่ายสินค้า Bangkok Brand และ Street Food พร้อมจัดมหกรรมและกิจกรรมพื้นจิตวิญญาณของเมืองและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบนวิถีแห่งความพอเพียง

ส่วนนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้แถลงนโยบาย กรุงเทพฯ 9 มิติ รวม 216 นโยบาย ดังนี้ (ชัชชาติ สิทธิพันธุ์, 2565)

- 1) ปลอดภัยดี : ลดจุดเสี่ยงด้านอาชญากรรม อุบัติเหตุ และสาธารณสุข มีจำนวน 33 นโยบาย
- 2) สุขภาพดี : ดูแลสุขภาพเชิงรุกถึงย่านที่อยู่อาศัย มีจำนวน 34 นโยบาย
- 3) สร้างสรรค์ดี : กระจายพื้นที่แสดงออกและพื้นที่สร้างสรรค์ทั่วทั้งเมือง มีจำนวน 19 นโยบาย
- 4) สิ่งแวดล้อมดี : ตรวจสอบและกำจัดมลพิษจากต้นตอ เพิ่มและพัฒนาพื้นที่สีเขียวใกล้บ้าน มีจำนวน 34 นโยบาย
- 5) บริหารจัดการดี : หันหน้าให้ประชาชน ปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการ เพิ่มความโปร่งใส ใช้เทคโนโลยีช่วย มีจำนวน 32 นโยบาย
- 6) เรียนดี : เพิ่มหลักสูตร เพิ่มคุณภาพในการดูแลนักเรียน ลดภาระงานคุณครู ลดภาระผู้ปกครอง มีจำนวน 31 นโยบาย
- 7) โครงสร้างดี : มีย่านสะดวก มีบ้านน่าอยู่ มีจำนวน 35 นโยบาย
- 8) เศรษฐกิจดี : สร้างโอกาส สร้างงาน สร้างรายได้ มีจำนวน 30 นโยบาย
- 9) เดินทางดี : เพิ่มความคล่องตัวในการเดินทาง สร้างเมืองเดินดี รถสาธารณะถูกและเข้าถึงครอบคลุม มีจำนวน 42 นโยบาย

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุชาติ เดชทองจันทร์ ลิ้มปนนาคทอง (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุมชนเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเมือง กรณีศึกษา เคหะชุมชนท่าทราย เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร จากผลการศึกษาพบว่า 1) การพัฒนาเคหะชุมชนท่าทราย ที่สามารถนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้ ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการที่คณะกรรมการเคหะชุมชนท่าทราย มีการดำเนินงานที่ครบถ้วนตามระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555 ข้อ 64 ได้กำหนดให้คณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่ 10 ประการ ซึ่งเป็นแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับ

ชุมชน 2) การบริหารจัดการและการพัฒนาของเคหะชุมชนท่าทราย พบว่า เมืองค์ประกอบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน คือ การมีโครงสร้างกรรมการชุมชนที่ชัดเจนและความเป็นเอกภาพของคณะกรรมการ ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ การมีสถานที่สิ่งปลูกสร้างที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน มีกิจกรรมที่ส่งเสริมความใกล้ชิดของคนในชุมชน มีการส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ รวมทั้งการส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

อมรรัตน์ มารูปหมอก (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2 จากผลการศึกษาพบว่า 1. ปัจจัยด้านบริบท นำเข้ากระบวนการ ผลผลิต ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล มีแนวโน้มไปในทางที่ดี 2. คุณสมบัติส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินแตกต่างกันในด้านบริบท นำเข้ากระบวนการ ผลผลิต ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล 3. เจ้าหน้าที่ของสถานพินิจ ที่ปรึกษากฎหมาย และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านบริบทนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประเมินผลการนำแผนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2560 – 2564 ไปสู่การปฏิบัติ ระยะต้นแผน จากการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงาน การประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อมในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงาน การประเมินปัจจัยนำเข้าในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยระดับมาก และผลสัมฤทธิ์การดำเนินงาน การประเมินผลผลิตในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวชี้วัดของโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้นโยบายและแผนปฏิบัติราชการของกรมการพัฒนาชุมชน มีความชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมายที่ถูกกำหนดเอาไว้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมายในการดำเนินโครงการกิจกรรม ตามนโยบายและแผนฯ เนื่องด้วยต้องปฏิบัติให้สำเร็จตามตัวชี้วัดที่กำหนด นอกจากนี้โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามนโยบายและแผนการปฏิบัติราชการของกรมการพัฒนาชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายและผู้มีส่วนได้เสียของโครงการเกิดประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้และมีแหล่งจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชน ทำให้คนในชุมชนเกิดความร่วมมือและความสามัคคีกัน สร้างสัมพันธภาพที่ดีในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน สร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการอยู่ร่วมกัน

สำหรับผลกระทบในแง่ลบต่อกลุ่มเป้าหมายและผู้มีส่วนได้เสียของโครงการ พบว่า ยังไม่ครอบคลุม ประชากรทั้งหมดบ้านในการเข้าร่วมกิจกรรม นอกนั้นผลกระทบจากการจัดเก็บข้อมูล จปฐ. เกิดผลกระทบหลากหลาย โดยเฉพาะการเข้าถึงระบบในการจัดเก็บข้อมูลและการใช้ประโยชน์จากการเก็บข้อมูล ทั้งนี้ การกำหนดนโยบายควรคำนึงถึงเป้าหมายเชิงบูรณาการทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และนวัตกรรมบนพื้นฐานของภูมิปัญญาไทย ในขณะเดียวกันก็ไม่ละทิ้งที่จะเปิดใจรับ กระแสแห่งความเป็นสากลอย่างชาญฉลาดและรู้เท่าทัน และการตระหนักให้มีความสำคัญกับการใช้ประโยชน์เพื่อการขับเคลื่อนองค์กรให้สามารถไปได้ไกลกว่าเดิม สามารถพลิกวิกฤตจาก Digital Disruption ให้กลายมาเป็นโอกาสที่จะสร้างสิ่งใหม่ ๆ ในงานพัฒนาชุมชน

อนุรักษ์ อนันทนารถ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลการนำนโยบายการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนเพื่อให้เกิดการปฏิบัติจริง จากผลการศึกษาพบว่าระดับความคิดเห็นของบุคลากร สำนักงานพัฒนาชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อผลของความสำเร็จของการนำนโยบายการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนไปสู่การปฏิบัติ อยู่ในระดับสูงมากที่สุดที่ 3.89 และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติประกอบด้วย ปัจจัยภายใน 4 ปัจจัย ได้แก่ ทศนคติของผู้ปฏิบัติต่อ นโยบาย ความยากง่ายของกระบวนการในการปฏิบัติ ความเข้าใจในนโยบายและแผน และด้าน ศักยภาพของบุคลากร ตามลำดับ และสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อภายนอกมีอยู่ทั้งหมด 6 ปัจจัย ได้แก่ ความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับความชัดเจนของนโยบายและแผนการตรวจสอบ การ ได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา สถานการณ์เศรษฐกิจ และการรับรู้และสนับสนุนจากชุมชน/ สังคม ตามลำดับ

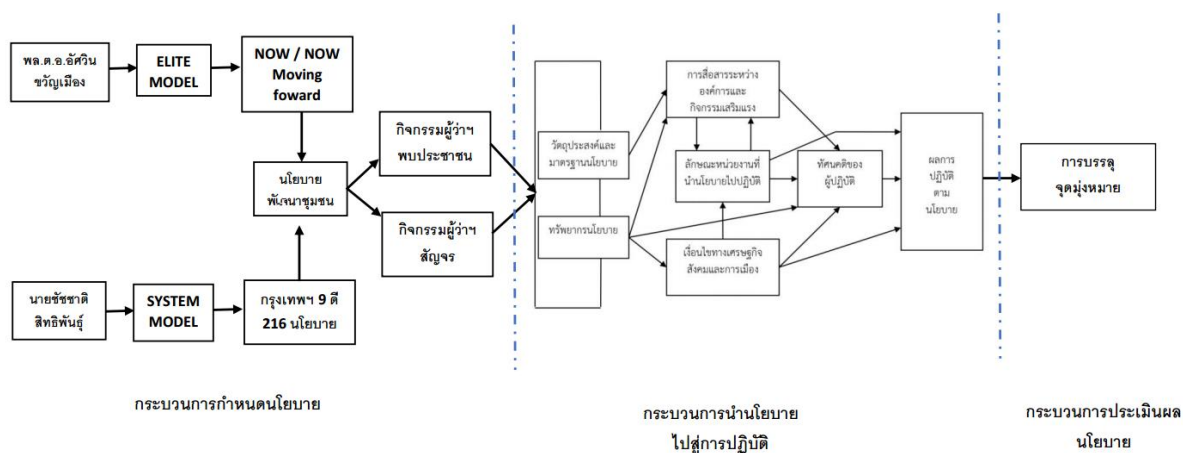
วิชญ์ ปัญญาสงค์ และสถาพร วิชัยรัมย์ (2560) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อ นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่มีการปฏิบัติโดยเทศบาลตำบลในจังหวัดบุรีรัมย์พบว่า ปัจจัยที่มี ผลต่อนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่มีการปฏิบัติโดยเทศบาลตำบลในจังหวัดบุรีรัมย์มี ความสำคัญอย่างมาก โดยมีความสำคัญในทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ เช่นกัน ดังนี้ ปัจจัยด้านการจัดสรรทรัพยากร ปัจจัยด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านภาวะ ผู้นำ ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ปัจจัยด้านลักษณะโครงการของนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ปัจจัยในด้านการควบคุม ประเมินผลและการกระตุ้นส่งเสริม ตามลำดับ

2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม เมื่อทำการเปรียบเทียบลักษณะของนโยบายของพลตำรวจเอก อัครวิน ขวัญเมือง และนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ในการบริหารงานกรุงเทพมหานคร พบว่า พลตำรวจเอก อัครวิน ขวัญเมือง เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่มาจากการแต่งตั้งโดยคำสั่งคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้ประกาศใช้นโยบาย 1 ภารกิจพิเศษ 5 นโยบายทันที นั้น มีภารกิจพิเศษที่สำคัญ คือ การบริหารจัดการมณฑลพิธีท้องสนามหลวง กรุงเทพมหานครเพื่อแสดงความจงรักภักดีเป็นนโยบายที่ให้สำคัญกับอิทธิพลของชนชั้นนำ เพื่อสร้างความพึงพอใจ หรือรองรับค่านิยม เป็นการกำหนดนโยบายสาธารณะตามตัวแบบชนชั้นนำ (Elite Model) นอกจากนั้นแล้ว 5 นโยบายทันทีมีลักษณะของการมุ่งเน้นลักษณะการกระทำที่ต่อเนื่องมาจากอดีต โดยการสานต่อหรือยอมรับนโยบายเดิม แต่มีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงบางส่วน ซึ่งมีลักษณะอนุรักษ์นิยม เน้นความมั่นคงมากกว่าการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ตามลักษณะของตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Model) ในส่วนของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ใช้นโยบาย 9 มิติ 216 นโยบาย โดยในแต่ละนโยบายจะมีการแถลงในรายละเอียด หลักการและเหตุผลในการดำเนินนโยบายแต่ละข้ออย่างละเอียด ซึ่งมีลักษณะยึดตามผลประโยชน์ของประชาชน อันเป็นผลมาจากกระบวนการทางการเมือง ผลผลิตของระบบการเมืองที่พยายามตอบสนองต่อข้อเรียกร้อง รับข้อมูลมาจากความต้องการและการสนับสนุนจากประชาชน อันเป็นลักษณะของการกำหนดนโยบายตามตัวแบบระบบ (Systems Model)

ในการศึกษาเปรียบเทียบนโยบายของ 2 ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาระบวนการกำหนดนโยบาย โดยพิจารณาตามตัวแบบของการกำหนดนโยบาย ได้แก่ ตัวแบบชนชั้นนำ (Elite Model) และตัวแบบระบบ (Systems Model) การศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยทำการศึกษากับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ข้าราชการในสังกัด กรุงเทพมหานคร และประชาชนผู้ได้รับผลจากนโยบาย และใช้การศึกษาจากเอกสารคือ แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2561 ในสมัยของพลตำรวจเอกอัครวิน ขวัญเมือง และแผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2566 ในสมัยของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ เพื่อเปรียบเทียบจำนวน และงบประมาณของโครงการเฉพาะที่สอดคล้องกับนโยบายที่ได้แถลงไว้ โดยนำกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Van Meter and Van Horn ตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic Process Model) ของ Lipsky และการศึกษาประเมินผลนโยบาย โดยศึกษาจากระดับของความร่วมมือที่ผู้รับนโยบายไปปฏิบัติ

นอกจากนั้นแล้ว ผู้วิจัยยังทำการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการสื่อสารของนโยบายสาธารณะผ่านกิจกรรมพบกับประชาชน ได้แก่ กิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนของพล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง กับกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจรของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ และมีความสัมพันธ์กับการนำนโยบายด้านการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานครอย่างไร สามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างไร ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2. 19 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง นโยบายการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานครเปรียบเทียบระหว่าง
กิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน ของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และ กิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร ของ นายชัชชาติ
สิทธิพันธุ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 รูปแบบของงานวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้วิธีการศึกษาเอกสาร
(Documentary Study) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นหลัก ซึ่งเป็นการ
สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษามากที่สุด (สุมิตร สุวรรณ,
2554) เป็นข้อมูลเชิงลึกที่มีความละเอียดอ่อน การสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นทักษะหรือ
ความรู้สึกได้อย่างอิสระ (ประวิต เอรารวรรณ, 2555) โดยจะใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์
ซึ่งจะนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ต่อไปจากการทบทวนทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

3.2 แหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแหล่งข้อมูลในการศึกษา ประกอบด้วย
แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)
จากบุคคล โดยมีช่วงการสัมภาษณ์ คือ ช่วงการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลมีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลไป
วิเคราะห์ต่อไป โดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาที่มาและภูมิหลังในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้ว่าราชการ
กรุงเทพมหานครมีผลต่อการออกแบบและการกำหนดนโยบายของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง กับ
ผู้ว่าฯ สัญจรของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ หรือไม่ อย่างไร เพื่อศึกษากิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนของ
พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง กับผู้ว่าฯ สัญจรของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ มีความเหมือนหรือแตกต่างกัน
อย่างไร และมีความสัมพันธ์กับการนำนโยบายด้านการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ
อย่างไร และเพื่อศึกษาผลของกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร มีความแตกต่าง
กันหรือไม่อย่างไร มีความสัมพันธ์กับการนำนโยบายสาธารณะของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติและ
สามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างไร

3.3 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการดำเนินการวิจัยนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในเรื่องของนโยบายการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานครเปรียบเทียบระหว่าง กิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน ของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัจจร ของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ มีวิธีการเลือกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยจึงเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 24 คน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเป็นผู้ที่มีความสมัครใจและมีความยินยอมในการให้สัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) ผู้แทนฝ่ายข้าราชการประจำ จำนวน 12 คน ดังนี้

(1) ทีมงานหน้าห้องผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำนักงานเลขาธิการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน

(2) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในสำนักพัฒนาสังคม จำนวน 4 คน

(3) หัวหน้าที่กำกับดูแลฝ่ายพัฒนาชุมชนและเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนระดับสำนักงานเขต จำนวน 6 คน

2) ผู้แทนฝ่ายประชาชน จำนวน 12 คน ดังนี้

(1) ผู้นำชุมชนในเขตของกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 คน

(2) ประชาชนในเขตของกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 คน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

1. พลตำรวจเอกอัศวิน ขวัญเมือง

1) ในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนสมัยของพลตำรวจเอกอัศวิน ขวัญเมือง ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานครหรือไม่ อย่างไร

2) ท่านได้มีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ ได้รับประโยชน์หรือได้รับผลกระทบเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสมัยของพลตำรวจเอก อัศวิน ขวัญเมืองหรือไม่ อย่างไร

3) ในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนสมัยของพลตำรวจเอกอัศวิน ขวัญเมือง ท่านได้มีโอกาสรับทราบความเคลื่อนไหว ความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาชุมชนหรือไม่ อย่างไร

4) ในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนสมัยของพลตำรวจเอกอัศวิน ขวัญเมือง ท่านได้มีส่วนร่วมในการติดตาม การประเมินผลนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนหรือไม่ อย่างไร

5) ท่านคิดว่าการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสมัยของพลตำรวจเอกอัศวิน ขวัญเมือง ได้ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนหรือไม่ อย่างไร

6) ท่านมีความคิดเห็นต่อนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสมัยของพลตำรวจเอกอัศวิน ขวัญเมืองอย่างไรบ้าง

2. นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์

1) ในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ สัณจรสมัยของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานครหรือไม่ อย่างไร

2) ท่านได้มีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ ได้รับประโยชน์ หรือได้รับผลกระทบเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสมัยของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์หรือไม่ อย่างไร

3) ในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ สัณจรสมัยของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ท่านได้มีโอกาสรับทราบความเคลื่อนไหว ความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาชุมชนหรือไม่ อย่างไร

4) ในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจรสมัยของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ท่านได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือไม่ อย่างไร

5) ท่านคิดว่าการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสมัยของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ได้ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนหรือไม่ อย่างไร

6) ท่านมีความคิดเห็นต่อนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสมัยของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ อย่างไรบ้าง

3. ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ

การตรวจสอบเครื่องมือ หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบสัมภาษณ์เสร็จแล้ว ได้นำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา ว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และมีความครอบคลุมเพียงพอหรือไม่ และเมื่อแก้ไขตามความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว จึงนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 จนถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร กิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน ของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร ของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อการเตรียมสัมภาษณ์ โดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ให้สามารถกำหนดทิศทางในการเก็บข้อมูล และได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและตรงตามเป้าหมาย โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้แทนฝ่ายข้าราชการประจำ และผู้แทนฝ่ายประชาชน

ในขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการชี้แจงวัตถุประสงค์และติดต่อนัดหมายเวลาในการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวก โดยในวันสัมภาษณ์เริ่มต้นการสัมภาษณ์ด้วยการชี้แจงวัตถุประสงค์ และวิธีขั้นตอน ซึ่งจะมีการพูดคุยเพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศให้เกิดความเข้าใจในประเด็นของงานวิจัย และยินดีที่จะตอบคำถาม ซึ่งใช้เวลาประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมงต่อคน โดยผู้วิจัยทำการบันทึกเทป และจดบันทึกประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์ ในระหว่างการสัมภาษณ์ด้วย โดยสถานที่ในการสัมภาษณ์ จะใช้ห้องประชุมหรือห้องทำงานส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลหลักหรือสถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีความประสงค์จะให้สัมภาษณ์ หรือ อาจจะมีการสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ หรือสื่อออนไลน์ ได้แก่ Zoom, Google Meet, MS Team เป็นต้น

2. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ

ผู้วิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ การนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับที่มาและภูมิหลังในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีผลต่อการออกแบบและการกำหนดนโยบายของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง กับผู้ว่าฯ สัญจรของนายซัชชาติ สิทธิพันธุ์ หรือไม่ อย่างไร ศึกษากิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง กับผู้ว่าฯ สัญจรของนายซัชชาติ สิทธิพันธุ์ มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และมีความสัมพันธ์กับการนำนโยบายด้านการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติอย่างไร และศึกษาผลของกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร มีความสัมพันธ์กับการนำนโยบายสาธารณะของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติและสามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างไร โดยศึกษาจากเอกสารการแถลงนโยบาย แผนปฏิบัติการประจำปีของกรุงเทพมหานคร แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร การแถลงผลการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบกับการวิเคราะห์จากเอกสารนโยบายและแผนปฏิบัติราชการประจำปี แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร การแถลงผลการดำเนินงานตามนโยบาย รายงานการประชุม รายงานผลการดำเนินงานเพื่อเปรียบเทียบกระบวนการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบายตามตัวแบบและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนาต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง นโยบายการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานครเปรียบเทียบระหว่างกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน ของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และ กิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร ของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary Study) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในสมัยของ พล.ต.อ. อัศวิน ขวัญเมือง กับของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์

ในการวิเคราะห์นโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในสมัยของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง เปรียบเทียบกับของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์นี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) โดยแนวทางการศึกษาจะให้ความสำคัญต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือในการพัฒนา (เสนห์ จุ้ยโต, 2558) และทำการศึกษาระบบการกำหนดนโยบายว่ามีบทบาทในฐานะเป็นเครื่องมือในการบริหารราชการกรุงเทพมหานครในด้านต่าง ๆ ทั้งการกำหนดทิศทางในการพัฒนา การตอบสนองความต้องการของประชาชน การแก้ไขปัญหาของประชาชน การเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคม การเสริมสร้างความสะดวกแก่ประชาชน โดยอาศัยตัวแบบปัจจัยทางการบริหารต่าง ๆ (สัญญา เคนาภูมิ, 2559) โดยแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ (อุทัย ปริญาสุทินันท์, 2562) การกำหนดนโยบาย (Policy formulation) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy implementations) การประเมินผลนโยบาย (Policy evaluations) ดังนี้

กรุงเทพมหานครเป็นมหานครที่มีปัญหาที่สะสมมานาน ทั้งการจราจรติดขัด ฝนตก น้ำท่วม ช้างในย่านต่าง ๆ การจัดการขยะที่ไม่เป็นระบบ ฝุ่น PM 2.5 ไปจนถึงระบบขนส่งสาธารณะ และสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่ไม่ตอบสนองความต้องการของอาศัยได้ ในการบริหารเมือง กรุงเทพมหานครนั้น เป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ที่มีผู้บริหารคือ ตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง โดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจะทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการแก้ปัญหาของเมือง มีหน้าที่

กำหนดนโยบาย ทิศทางการพัฒนาเมือง และการบริหารราชการของเมือง โดยปกติแล้วจะมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทุก 4 ปี เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครเข้าไปพัฒนาเมืองและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนรอบด้าน (อนรรชพร สายวิเศษกุล และอาภาภัทร สังข์สมุทร, 2565)

ภายหลังจากที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ คสช. (National Council for Peace and Order: NCPO) ได้ทำรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ต่อมา พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ลงนามในคำสั่งหัวหน้า คสช. ฉบับที่ 64/2559 เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2559 แต่งตั้ง พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เนื่องจาก ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครถูกสั่งให้ระงับการปฏิบัติราชการหรือหน้าที่ในกรุงเทพมหานครเป็นการชั่วคราว เนื่องจากการตรวจสอบหรือการสอบข้อเท็จจริงตามข้อกล่าวหาต่าง ๆ หลังจากนั้นประมาณ 2 เดือนต่อมา คือ วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2559 พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง จึงได้แถลงนโยบายการบริหารกรุงเทพมหานครออกมาให้ประชาชนทราบ (VOICE Online, 2564)

ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง ได้ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การดูแลความเรียบร้อยและอำนวยความสะดวกให้ประชาชนที่เดินทางมากราบถวายบังคมพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 นอกเหนือจากภารกิจพิเศษที่สำคัญนี้แล้ว พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง ยังได้แถลงนโยบายที่ว่า “ผลักดัน ทันใจ แก้ไขทันที” คือ แผนนโยบายการขับเคลื่อนและเดินทางพัฒนาเมืองหลวงเพื่อคนกรุงเทพมหานคร ควบคู่ไปกับ 1 ภารกิจพิเศษ 5 นโยบายทันใจ และ 19 ภารกิจผลักดันทันที โดย "1 ภารกิจพิเศษ" นั้นคือ การดูแลประชาชนที่เดินทางมาเข้ากราบถวายบังคมพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ให้ได้รับความสะดวกสบายมากที่สุด ส่วน "5 นโยบายทันใจ" ประกอบด้วย สะอาด สะดวก ปลอดภัย คุณภาพชีวิตดี วิถีพอเพียง มุ่งเน้นบริหารงานราชการแบบใสสะอาด (Thai PBS, 2559) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงการเข้าสู่ตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ พล.ต.อ. อัศวิน ขวัญเมือง เป็นการขึ้นสู่ตำแหน่งโดยไม่ได้ผ่านการเลือกตั้งของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครแต่เป็นการเข้าสู่ตำแหน่งโดยการแต่งตั้งจากชนชั้นนำ

เป็นเวลาหลายปี คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 กรุงเทพมหานครไม่ได้มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่มาจาก การเลือกตั้ง จนในปี พ.ศ. 2565 หรือประมาณ 6 ปี จึงได้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคือนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ (กรุงเทพมหานคร, 2565) ซึ่งมีรูปแบบการบริหาร การดำเนินนโยบายที่

แตกต่างกันออกไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการเปรียบเทียบนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในสมัยของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง เปรียบเทียบกับของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์

สำหรับ พล.ต.อ. อัศวิน ขวัญเมืองนั้น หลังเข้ารับตำแหน่งก็แถลงนโยบายให้ประชาชนรับทราบ โดยประกาศ ‘1 ภารกิจพิเศษ’ ‘5 นโยบายทันใจ’ และ ‘19 ภารกิจผลักดันทันที’ ที่พร้อมดำเนินการให้เป็นรูปธรรมภายใน 6 เดือนถึง 1 ปี ภายใต้แนวคิด ‘ผลักดันทันใจ แก้ไขทันที’ และ ‘NOW ทำจริง เห็นผลจริง’ ดังนี้ (อนรรฆพร สายวิเศษกุล และอาภาภัทร สังข์สมุทร, 2565)

1 ภารกิจพิเศษ คือ การบริหารจัดการมลพิษที่ท้องสนามหลวงและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่เดินทางมากราบพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทั้งด้านการเดินทาง อาหาร ที่พัก ความปลอดภัย ความสะอาด รวมไปถึงการแพทย์และสาธารณสุข

5 นโยบายทันใจ ประกอบด้วย 1) สะอาด: บ้านเมืองสะอาด การบริหารราชการใใสสะอาด 2) สะดวก: เดินทางสะดวก ใช้ชีวิตสะดวก ข้อมูลสะดวก 3) ปลอดภัย: ชีวิตปลอดภัย ทรัพย์สินปลอดภัย ชุมชนและสังคมปลอดภัย 4) คุณภาพชีวิต: ดูแลคุณภาพชีวิตประชาชนสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ 5) วิถีพอเพียง: ภูมิใจในรากฐานไทย พอใจในความเป็นอยู่

ส่วน 19 ภารกิจผลักดันทันที มีตั้งแต่การจัดตั้งศูนย์บริหารราชการฉับไวใใสสะอาด, Big Cleaning Day ของชาวกรุงเทพฯ, รณรงค์เก็บผักตบชวาลดปัญหาน้ำท่วม, ชวนเอกชนทำแก้มลิงในพื้นที่จุดอ่อนน้ำท่วม, พัฒนาทางแยกปลอดภัยร่วมกับภาคเอกชนให้กับผู้พิการ ผู้สูงอายุ และประชาชนทั่วไป, ปรับรถจอดและวิ่งบนทางเท้า และเครือข่ายเฝ้าระวังความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 24 ชั่วโมง เป็นต้น

สำหรับนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์นั้น ได้นำเสนอนโยบาย จำนวน 216 ข้อ ภายใต้คำขวัญ "สร้างกรุงเทพฯ ให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับทุกคน" โดยจัดกลุ่มนโยบายไว้ 9 มิติ เพื่อสร้าง "กรุงเทพฯ 9 ดี" ประกอบด้วย ปลอดภัยดี สุขภาพดี สร้างสรรค์ดี สิ่งแวดล้อมดี บริหารจัดการดี เรียนดี โครงสร้างดี เศรษฐกิจดี และเดินทางดี สาเหตุที่นโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์มีมากถึง 216 ข้อ เนื่องจากได้จัดทำนโยบายในภาพใหญ่ และนโยบายรายละเอียด/พื้นที่ ไม่ได้ใช้นโยบายเดียวเหมารวมทุกท้องที่ และมุ่งเน้นการแก้ปัญหาเล็กๆ ที่อยู่ใกล้บ้านใกล้ตัวของประชาชน หรือที่นายชัชชาติเรียกว่า "ปัญหาเส้นเลือดฝอย" มากกว่าโครงการลงทุนขนาดใหญ่ (เมกะโปรเจกต์) ในการกำหนดนโยบายนั้น นโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์มาจากการคัดสรรกลั่นกรองจากปัญหาจริงของชาวเมืองกรุงเทพมหานคร ผ่านอาสาสมัครและการเข้าพื้นที่พบกับคนที่อยู่อาศัยทั่วกรุงเทพฯ อยู่บนรากฐานของข้อมูลสถิติที่เป็น

วิทยาศาสตร์ ร่วมกับนักวิชาการจากหลายสถาบันการศึกษา และพร้อมที่จะลงมือดำเนินการได้ทันที (ชัชชาติ สิทธิพันธุ์, 2565)

โดยในการดำเนินการตามนโยบายนั้น นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ได้เปิดเผยต่อสื่อมวลชนเกี่ยวกับเรื่องไหนต้องทำทันที หรือจะเห็นดอกผลภายใน 100 วันแรกหลังเข้ารับตำแหน่ง คำตอบที่เขาบอกเสมอคือ ไม่มีเรื่องไหนต้องทำก่อน-หลัง เพราะทุกเรื่องสำคัญ และต้องทำไปพร้อม ๆ กัน สิ่งแรกที่จะทำคือ สิ่งที่สำคัญกับประชาชนเอาไว้ พร้อมกันนั้น นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ได้กล่าวแก่ข้าราชการกรุงเทพมหานครซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือที่จะต้องนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมว่า ข้าราชการ กทม. ทั้งหมดให้ไปอ่านนโยบายในเว็บไซต์ และนโยบายรายเขต 50 เขต อ่านให้ละเอียด เพราะคือสิ่งที่ประชาชนเขาต้องการผ่านการเลือกตั้ง ไม่เข้าใจ ไม่เห็นด้วยก็สอบถามได้ ซึ่งจะเป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ต่อไป

การแก้ไขปัญหาซึ่งเป็น 3 ภารกิจเร่งด่วน ตามที่นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ได้ประกาศเอาไว้ ได้แก่

ปัญหาน้ำท่วม มีนโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้มีอย่างน้อย 14 ข้อ กระจายอยู่ในหมวดโครงสร้างดี และสิ่งแวดล้อมดี ได้แก่ ลดจุดเสี่ยง จุดเฝ้าระวังน้ำท่วมทันที (โครงสร้างดี) แก้ปัญหาพื้นที่ต่ำ 50 เขต (โครงสร้างดี) ขุดลอกและทำความสะอาดท่อระบายน้ำ 3,000 กม. (โครงสร้างดี) กวดขันจับ/ปรับ การทิ้งขยะลงแหล่งน้ำอย่างจริงจัง (โครงสร้างดี) ติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน (สิ่งแวดล้อมดี, โครงสร้างดี) มุ่งเป้าติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียต้นทาง (สิ่งแวดล้อมดี, โครงสร้างดี) เพิ่มการขุดลอกคลองรองรับฝนทันที (โครงสร้างดี) เพิ่มแก้มลิงธรรมชาติ พื้นที่รับน้ำให้กรุงเทพฯ (โครงสร้างดี) ปรับปรุงซ่อมแซมแก้พื้นหลอกล่อนก้นน้ำริมแม่น้ำ และคลองสายหลัก (โครงสร้างดี) ทบทวนแผนการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลบางขุนเทียน (โครงสร้างดี) เซนเซอร์สูบน้ำ ไม่ต้องรอขอกุญแจ (โครงสร้างดี) ทบทวนแผนการก่อสร้างอุโมงค์ยักษ์ ความคุ้มค่าการลงทุน และประสิทธิภาพการแก้ปัญหาน้ำท่วม (โครงสร้างดี) ทบทวนแผนก่อสร้างโรงบำบัดน้ำเสียรวม และเชื่อมต่อท่อรวบรวมน้ำเสียที่มีอยู่เดิม (สิ่งแวดล้อมดี, โครงสร้างดี) แจ้งเตือนฝนตกล่วงหน้าแม่นยำ (โครงสร้างดี)

ปัญหาความปลอดภัยทางถนน นโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้มีอย่างน้อย 26 ข้อ กระจายอยู่ใน หมวดปลอดภัยดี, เดินทางดี, บริหารจัดการดี และสิ่งแวดล้อมดี กรุงเทพฯ ต้องสว่าง (ปลอดภัยดี) พัฒนาระบบข้อมูลดิจิทัลพื้นที่จุดเสี่ยงความปลอดภัย (BKK Risk Map) (ปลอดภัยดี) ป้ายรถเมล์มีข้อมูลและสว่างปลอดภัยทุกป้าย (ปลอดภัยดี, เดินทางดี) ขอดูภาพจากกล้อง CCTV ออนไลน์ได้ สะดวกรวดเร็ว (ปลอดภัยดี, บริหารจัดการดี) ยกระดับคุณภาพกล้องวงจรปิด ป้องกันอาชญากรรม

เชิงรุก (ปลอดภัยดี) ใช้ CCTV กวดขันวินัยจราจร (ปลอดภัยดี, เดินทางดี) ตรวจสอบและปรับปรุงทางข้ามทั้งกรุงเทพฯ ให้ได้มาตรฐานความปลอดภัย (ปลอดภัยดี, เดินทางดี) ปลุกฝังจิตสำนึก ส่งเสริมการสร้างระเบียบ กวดขันวินัยจราจรอย่างเข้มงวด (ปลอดภัยดี, เดินทางดี) ลดความเร็ว ลดความเสี่ยงในย่านชุมชนและถนนสายรอง (ปลอดภัยดี, เดินทางดี) พนักงาน กทม. ตรวจสอบความพร้อมใช้สาธารณูปโภคเมืองเชิงรุก (ปลอดภัยดี, เดินทางดี) กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบโครงสร้างพื้นฐานด้านความปลอดภัยให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ (ปลอดภัยดี, เดินทางดี) รณรงค์สิทธิและระเบียบวินัยพลเมืองในเรื่องจราจร ความสะอาด คอร์รัปชัน (ปลอดภัยดี, สิ่งแวดล้อมดี, บริหารจัดการดี, เดินทางดี) กรุงเทพฯ เดินได้ พัฒนาทางเดินเท้าคุณภาพ 1,000 กม. (เดินทางดี) ทุกถนน ซอย มีทางเดิน-ปั่นสะดวก เชื่อมขนส่งสบาย ลดการใช้รถ (เดินทางดี) เลียบคลองเดินได้ ปั่นปลอดภัย ทางเลียบคลองคุณภาพ (เดินทางดี) สร้างข่อมติ เพื่อทางเท้าคุณภาพและคงทน (เดินทางดี) ทางตัดผ่านใหม่ต้องเรียบเสมอทางเท้า (เดินทางดี) ทางเท้าเดิมโล่ง สะอาด เป็นระเบียบ (เดินทางดี) จัดหารุกขกรมืออาชีพดูแลต้นไม้ประจำเขต (สิ่งแวดล้อมดี, เดินทางดี) สายสื่อสารลงดินไม่ซ้ำซ้อน สะท้อนต้นทุน ไม่กระทบประชาชน ทางเท้า เศรษฐกิจ (เดินทางดี) จุดจอดจักรยานคุณภาพ ปลอดภัย ทุกจุดเชื่อมต่อขนส่ง (สิ่งแวดล้อมดี, เดินทางดี) แก้ปัญหาวินัยฯ ผ่านแพลตฟอร์มพองดูว์ (เดินทางดี) สะพานลอยปลอดภัย มั่นคงแข็งแรง (เดินทางดี) BBKK Trail เส้นทางวิ่งดี ออกกำลังกายดี = เดินได้ดี (สุขภาพดี, เดินทางดี) เปิดข้อมูลการเดินทางในกรุงเทพฯ ให้เป็นสาธารณะ (เดินทางดี) กำกับดูแลและเร่งคืนผิวจราจรการก่อสร้างอย่างใกล้ชิด เพื่อการจราจรที่คล่องตัว (เดินทางดี)

ปัญหาปากท้องของประชาชน หาบเร่ แผงลอย และส่วย นโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้มีอย่างน้อย 15 ข้อ กระจายอยู่ในหมวดสิ่งแวดล้อมดี, โครงสร้างดี, เศรษฐกิจดี, โครงสร้างดี, บริหารจัดการดี, เรียนดี และปลอดภัยดี เตรียมโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมรองรับพื้นที่การค้าหาบเร่แผงลอย (สิ่งแวดล้อมดี, โครงสร้างดี) หาพื้นที่ของเอกชนหรือหน่วยงานราชการที่สามารถจัดเป็นพื้นที่ขายของสำหรับหาบเร่หรือศูนย์อาหาร (เศรษฐกิจดี, โครงสร้างดี) ส่งเสริมให้ผู้ค้าแผงลอยมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ (เศรษฐกิจดี) ขึ้นทะเบียนผู้ค้าแผงลอย พร้อมติดตามการดำเนินการ Registering street vendors (เศรษฐกิจดี, บริหารจัดการดี) สร้างการมีส่วนร่วมของผู้ค้าแผงลอยภาคประชาชน และเอกชนในพื้นที่ ช่วยดูแลพื้นที่การค้า (เศรษฐกิจดี) โปร่งใส ไม่ส่วย (บริหารจัดการดี) เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้เพื่อประโยชน์คนกรุงเทพฯ (บริหารจัดการดี) ฝึกออาชีพพัฒนาทักษะยุคใหม่ต่อบริษัทตลาดงาน (เศรษฐกิจดี, เรียนดี) ขยายโอกาสให้ผู้ประกอบการ ผ่านการเชื่อมโยงเศรษฐกิจภายในกรุงเทพฯ (เศรษฐกิจดี) ตลาดนัดชุมชน ตลาดนัดเขต (เศรษฐกิจดี) ช่วยหางาน

สร้างรายได้ สร้างความมั่นคง (ปลอดภัยดี, เศรษฐกิจดี) พัฒนาโอกาสและศักยภาพในตลาด กทม. (เศรษฐกิจดี) ส่งเสริมการออมและเข้าถึงแหล่งเงินทุนตั้งแต่ระดับครอบครัวถึงระดับชุมชน (เศรษฐกิจดี) ตลาด กทม. ออนไลน์ (เศรษฐกิจดี) ส่งเสริมผู้ประกอบการรายย่อยให้เข้าถึงระบบจัดซื้อจัดจ้างของ กทม. (เศรษฐกิจดี)

4.1.1 เปรียบเทียบการกำหนดนโยบาย (Policy formulation)

การกำหนดนโยบาย (Policy formulation) เป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการนโยบาย ในการศึกษาการกำหนดนโยบายผู้วิจัยจึงทำการศึกษาถึงผู้ที่กำหนดนโยบาย (ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) ผู้ที่เกี่ยวข้อง และประเภทของการกำหนดนโยบายด้วย ซึ่งในกระบวนการกำหนดนโยบายจะมีฐานคิดที่ว่า ทุกอย่างเป็นไปอย่างเปิดเผย ประชาชนหรือตัวแทนมีส่วนผลักดันการตัดสินใจ และการกำหนดนโยบาย แต่อย่างไรก็ตามยังมีระเบียบวาระอีกประเภทหนึ่ง ที่คนส่วนน้อย ซึ่งมีอำนาจเป็นผู้ผลักดันแต่กลับมีผลในทางนโยบาย เนื่องจากมีคนที่ได้รับผลประโยชน์เพียงด้านเดียวหรือมีคนที่อ้างความเป็นตัวแทน แต่ก็ไม่ใช่ตัวแทนที่แท้จริงจะเห็นได้ว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะเป็นขั้นตอน สำคัญที่ภาครัฐได้ตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม รวมไปถึงการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในสังคม (อุทัย ปริญญาสุทธินันท์, 2562) เมื่อทำการเปรียบเทียบการกำหนดนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในสมัยของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ พบว่า

4.4.1.1 การกำหนดนโยบายของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง

จากการศึกษาข้อมูลผู้วิจัยเลือกนำตัวแบบชนชั้นนำ (Elite Model) มาทำการวิเคราะห์ เนื่องจากเห็นว่า ในการกำหนดนโยบายการบริหารงานกรุงเทพมหานครของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง เข้าสู่ตำแหน่งโดยการแต่งตั้งจากคณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ก่อนได้รับแต่งตั้งมิได้มีการนำเสนอนโยบายให้ประชาชนชาวกรุงเทพมหานครตัดสินใจเลือก อีกทั้ง ในการดำเนินโครงการที่สำคัญที่มีงบประมาณมาก (เมกะโปรเจกต์) ก็มีการเตรียมการโดยคณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติมาตั้งแต่ก่อนได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังนี้

ตัวแบบชนชั้นนำ (Elite Model) จะให้ความสำคัญกับบทบาท หรืออิทธิพลของชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครองที่มีอำนาจการตัดสินใจนโยบายสาธารณะอย่างเด็ดขาด ชนชั้นปกครองจะยึดถือความพึงพอใจ (Preferences) หรือค่านิยม (Values) ของตนเองเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจนโยบาย

ถือว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่สนใจกิจกรรมทางการเมืองและไม่ได้รับข้อมูลดีพอกเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ชนชั้นนำมีบทบาทในการกำหนดความคิดเห็นของประชาชนมากกว่าที่ประชาชนจะกำหนดความคิดเห็นของชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครอง โดยประชาชนไม่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายข้าราชการทำหน้าที่เพียงนำนโยบายที่กำหนดโดยชนชั้นนำไปสู่ประชาชนเท่านั้น (Dye, 2007)

เมื่อพิจารณาการกำหนดนโยบายการบริหารกรุงเทพมหานครของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมืองแล้ว ผู้วิจัยพบว่า ในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมืองมาจากการแต่งตั้งโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ตามคำสั่ง คสช. ฉบับที่ 64/2559 เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2559 โดยที่ไม่ได้มีการนำเสนอโยบายให้ประชาชนเลือกจนอีกสองเดือนต่อมาคือ วันที่ วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2559 พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมืองจึงได้แถลงนโยบายการบริหารกรุงเทพมหานครออกมาให้ประชาชนทราบ (VOICE Online, 2564) ตามนโยบายที่เรียกว่า “ผลักดัน ทันใจ แก้ไขทันทิ” คือ แนวนโยบายการขับเคลื่อนและเดินหน้าพัฒนาเมืองหลวงเพื่อคนกรุงเทพมหานคร ควบคู่ไปกับ 1 ภารกิจพิเศษ 5 นโยบายทันใจ และ 19 ภารกิจผลักดันทันทิ โดย “1 ภารกิจพิเศษ” นั้นคือ การดูแลประชาชนที่เดินทางมาเข้ากราบถวายบังคมพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ให้ได้รับความสะดวกสบายมากที่สุด ส่วน “5 นโยบายทันใจ” ประกอบด้วย สะอาด สะดวก ปลอดภัย คุณภาพชีวิตดี วิถีพอเพียง มุ่งเน้นบริหารงานราชการแบบใสสะอาด (Thai PBS, 2559) นอกจากนี้ ในการทำโครงการที่ใช้งบประมาณจำนวนมากหรือเรียกว่า เมกะโปรเจกต์ เช่น โครงการปฏิวัติทัศน์คลองโอ่งอ่างเป็นแนวความคิดจากรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชาที่เริ่มดำเนินการขุดพื้นที่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 (ก่อนที่ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง จะได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) (มติชนออนไลน์, 2565) โดยที่ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้มีส่วนร่วมใด ๆ ไม่ได้มีความพยายามที่จะปฏิวัติทัศน์หรือพัฒนาเมืองเพื่อคนอยู่อาศัยอย่างแท้จริง แต่มุ่งพัฒนาเมืองเพื่อการท่องเที่ยวเป็นหลัก (สิรินยา วัฒนสุขชัย และเพ็ญญา ปุฒาเจริญ, 2564) โดยที่กลุ่มชนชั้นนำจะกำหนดนโยบายโดยอาศัยค่านิยม (Values) ของตนเองเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจนโยบาย ถือว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่สนใจกิจกรรมการพัฒนาเมือง และไม่ได้รับข้อมูลดีพอกเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ชนชั้นนำจึงมีบทบาทในการกำหนดความคิดเห็นของประชาชนมากกว่าที่ประชาชนจะกำหนดความคิดเห็นของชนชั้นนำ โดยประชาชนไม่มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ข้าราชการทำหน้าที่เพียงนำนโยบายที่กำหนดโดยชนชั้นนำไปสู่ประชาชนเท่านั้น (Dye, 2007)

4.4.1.2 การกำหนดนโยบายของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์

จากการศึกษาข้อมูลผู้วิจัยเลือกนำตัวแบบระบบ (Systems Model) มาทำการวิเคราะห์ เนื่องจากเห็นว่า ในการกำหนดนโยบายการบริหารกรุงเทพมหานครของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ นั้น ได้จัดทำนโยบายในภาพใหญ่ และนโยบายรายละเอียด/พื้นที่ ไม่ได้ใช้นโยบายเดียวเหมารวมทุกท้องที่ และมุ่งเน้นการแก้ปัญหาเล็ก ๆ ที่อยู่ใกล้บ้านใกล้ตัวของประชาชน หรือที่นายชัชชาติเรียกว่า "ปัญหาเส้นเลือดฝอย" มากกว่าคิดถึงโครงการลงทุนขนาดใหญ่ (เมกะโปรเจกต์) ในการกำหนดนโยบายนั้น นโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์มาจากปัญหาจริงของชาวเมืองกรุงเทพมหานคร ผ่านอาสาสมัคร และการเข้าพื้นที่พบกับคนที่อยู่อาศัยทั่วกรุงเทพฯ อยู่บนรากฐานของข้อมูลสถิติที่เป็นวิทยาศาสตร์ ร่วมกับนักวิชาการจากหลายสถาบันการศึกษา และพร้อมลงมือดำเนินการได้ทันที โดยนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ได้นำเสนอนโยบายมากถึง 216 ข้อ ภายใต้คำขวัญ "สร้างกรุงเทพฯ ให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับทุกคน" โดยจัดกลุ่มนโยบายไว้ 9 มิติ เพื่อสร้าง "กรุงเทพฯ 9 ดี" ประกอบด้วย ปลอดภัยดี สุขภาพดี สร้างสรรค์ดี สิ่งแวดล้อมดี บริหารจัดการดี เรียนดี โครงสร้างดี เศรษฐกิจดี และเดินทางดี (ชัชชาติ สิทธิพันธุ์, 2565)

การกำหนดนโยบายสาธารณะ ตัวแบบเชิงระบบ (System Model) ถือว่า นโยบายเป็นผลจากระบบการทางการเมืองที่มีแรงกดดันมาจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในระบบสังคมและนอกระบบสังคม โดยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเมือง ผลผลิตของระบบการเมืองที่พยายามตอบสนองต่อข้อเรียกร้อง หรือแรงกดดันของกลุ่มจากภายนอกกระบวนการเมือง ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะมีความสอดคล้องของระบบ ให้ความสำคัญกับระบบการเมืองที่ได้รับข้อมูลมาจากความต้องการและการสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยนำเข้า (Input) ที่เป็นความต้องการที่หลากหลาย ข้อเรียกร้อง หรือแรงสนับสนุน ที่ผ่านกระบวนการพิจารณาหรือตัดสินใจ (Process) สู่ปัจจัยนำออก (Output) คือ นโยบายสาธารณะ และกระบวนการป้อนกลับ (Feedback) เพื่อพิจารณาหรือเข้าสู่ระบบการเมืองอีกครั้ง นโยบายสาธารณะจึงเป็นผลผลิตจากระบบการเมือง (Dye, 2007)

เมื่อพิจารณาการกำหนดนโยบายการบริหารกรุงเทพมหานครของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ แล้ว ผู้วิจัยพบว่า ในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ในการกำหนดนโยบายนั้นมาจากปัญหาจริงของชาวเมือง กรุงเทพมหานคร ผ่านอาสาสมัครและการเข้าพื้นที่พบกับคนที่อยู่อาศัยทั่วกรุงเทพฯ อยู่บนรากฐานของข้อมูลสถิติที่เป็นวิทยาศาสตร์ ทั้งยังได้มีการร่วมกับนักวิชาการจากหลายสถาบันการศึกษาเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) อันเป็นความต้องการที่หลากหลาย ข้อเรียกร้อง และแรงสนับสนุนต่าง ๆ

ผ่านกระบวนการพิจารณาและตัดสินใจ (Process) ในการกำหนดนโยบายเพื่อเสนอออกมา (Output) ต่อประชาชนก่อนการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยเสนอนโยบาย 216 ข้อ ภายใต้คำขวัญ "สร้างกรุงเทพฯ ให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับทุกคน" โดยจัดกลุ่มนโยบายไว้ 9 มิติ เพื่อสร้าง "กรุงเทพฯ 9 ดี" ประกอบด้วย ปลอดภัยดี สุขภาพดี สร้างสรรค์ดี สิ่งแวดล้อมดี บริหารจัดการดี เรียนดี โครงสร้างดี เศรษฐกิจดี และเดินทางดี (ชัชชาติ สิทธิพันธุ์, 2565) นอกจากนี้ หลังจากที่มีการทราบผลการเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ก็ได้เริ่มงานทันทีโดยการสำรวจและพบปะรับทราบปัญหาของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการติดตามการแก้ไขปัญหาของประชาชนเรียกว่าปัญหาเส้นเลือดฝอยที่ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้าของการแก้ไขปัญหาได้ทุกข้อเรียกร้อง (Feedback)

4.1.2 เปรียบเทียบการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy implementations)

ในการศึกษาเกี่ยวกับการนำนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไปปฏิบัตินั้น เป็นการแสวงหาปัจจัยหรือตัวแปรที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จของการนำเอานโยบายไปปฏิบัติว่า ปัจจัยใดเป็นปัจจัยที่สร้างความสำเร็จ และปัจจัยใดเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (วรเดช จันทรศร, 2552) สมรรถนะของกรุงเทพมหานครที่จะใช้ทรัพยากรทางการบริหาร เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (Kerr, 1996) และกระทำให้เกิดเป็นรูปธรรมผ่านแผนงานหรือโครงการไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย (Rondinelli, 1983) นอกจากนี้ ยังทำการศึกษารอบคลุมถึงผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่มีความคาดหวังและเป้าหมายที่แตกต่างกันไปแต่จำเป็นต้องเข้ามาปฏิบัติงานร่วมกัน การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจึงมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายการเมือง หน่วยงานและข้าราชการของกรุงเทพมหานคร ตลอดจนประชาชนผู้ได้รับผลจากนโยบาย (สัญญา เคนาภูมิ และบุรฉัตร จันทรแดง, 2562)

ในการวิเคราะห์การนำนโยบายไปปฏิบัตินี้ ผู้วิจัยใช้ตัวแบบสหองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Intergovernmental Policy Implementation Model) พัฒนาโดย Van Horn and Van Meter (1976) เป็นการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยใช้ตัวแบบทั่วไปที่พัฒนามาจากตัวแบบการวิเคราะห์ระบบการเมืองของ Easton ผนวกกับการนำผลการศึกษาทางทฤษฎีองค์การที่ส่งผลหรือเกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติงานมาประยุกต์เข้าด้วยกัน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1. วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย (Policy Standards and Objectives)
2. ทรัพยากรนโยบาย (Policy Resources)
3. การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมการเสริมแรง (Inter-Organizational Communication and Enforcement Activities)
4. ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (The Characteristics of Lamenting Agencies)
5. เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง (Economic, Social and Political Conditions)
6. ความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ (The Disposition of Implementers) ดังนี้

4.1.2.1 การนำนโยบายไปปฏิบัติของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง

พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง หลังจากที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้แถลงนโยบายการบริหารกรุงเทพมหานครให้ประชาชนทราบ (VOICE Online, 2564) ว่า “ผลักดัน ทันใจ แก้ไขทันที” คือ แนวนโยบายการขับเคลื่อนและเดินทางพัฒนาเมืองหลวงเพื่อคนกรุงเทพมหานคร ควบคู่ไปกับ 1 ภารกิจพิเศษ 5 นโยบายทันใจ และ 19 ภารกิจผลักดันทันที โดย “1 ภารกิจพิเศษ” นั่นคือ การดูแลประชาชนที่เดินทางมาเข้ากราบถวายบังคมพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ให้ได้รับความสะดวกสบายมากที่สุด ส่วน “5 นโยบายทันใจ” ประกอบด้วย สะอาด สะดวก ปลอดภัย คุณภาพชีวิตดี วิถีพอเพียง มุ่งเน้นบริหารงานราชการแบบใสสะอาด (Thai PBS, 2559)

ในกระบวนการนำนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมืองไปปฏิบัติ สามารถวิเคราะห์ตามตัวแบบสโตนการในการนำนโยบายไปปฏิบัติของ (Van Meter & Van Horn, 1975) ได้ดังนี้

1) วัตถุประสงค์วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย (Policy Standards and Objectives) พบว่า ในการดำเนินนโยบายของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง มุ่งเน้นให้การพัฒนา กทม. ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี วิสัยทัศน์ประเทศไทย 4.0 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 รวมถึง

ความเปลี่ยนแปลงของโลกที่ไม่หยุดนิ่ง มากำหนดเป็นวาระการพัฒนารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 พร้อมเดินหน้านโยบาย NOW อย่างต่อเนื่อง ภายใต้แนวคิด “ทำจริง เห็นผลจริง” โดยมีกรอบระยะเวลา 100 วัน 200 วัน 300 วัน และ 1 ปี เป็นตัวกำหนดการทำงานที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกโครงการตามยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐธรรมนูญ สะอาด สะดวก ปลอดภัย มีคุณภาพชีวิตดี และวิถีพอเพียง สำเร็จตามเป้าหมาย สิ่งที่ขาดหายไปก็จะได้รับการเติมเต็ม ในส่วนของเสียงสะท้อนจากประชาชนถึงจุดอ่อนและข้อบกพร่องต่างๆ ในปีที่ผ่านมา ก็เร่งปรับปรุงแก้ไข เพื่อประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด และทำกรุงเทพฯ ให้ดีขึ้นต่อไป (MGR Online, 2561) โดยเป้าหมายของนโยบาย กำหนดเป็นช่วง 100 วัน 200 วัน 300 วัน และ 1 ปี ดังนี้

ใน 100 วัน เพิ่มการบริการฉับไว ใกล้เคียงชุมชน ประชาชนปลอดภัย สำหรับโครงการที่จะดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 100 วัน อาทิ การตั้งศูนย์ประสานงานโครงการจิตอาสาพระราชทานฯ กทม. และ 50 สำนักงานเขต เพื่อรักษาสภาพความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความสวยงามของคูคลองให้ยั่งยืน เพื่อเป็นการน้อมนำพระราชปณิธานของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มาเป็นแนวทางในการร่วมกันพัฒนาสภาพแวดล้อม

ใน 200 วัน พัฒนาคน พัฒนาการศึกษ เพิ่มศักยภาพโรงเรียน กทม. สำหรับการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนสังกัด กทม. และส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนในสังกัด ถือเป็นภารกิจสำคัญยิ่ง ที่ต้องเร่งดำเนินการ เพื่อสร้างมาตรฐานการเรียนรู้ และผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพสู่สังคม ซึ่งในช่วงเปิดภาคเรียนปีการศึกษา 2561 หรือ 200 วัน มีแผนงานต่าง ๆ ในการส่งเสริมการศึกษาให้นักเรียน กทม. เพื่อเพิ่มคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาพร้อมมอบโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณค่า ต่อยอดการเรียนรู้ และสานฝันสู่อาชีพในอนาคต อาทิ ให้ทุนนักเรียน 100 คน เรียนภาษาอังกฤษภาคฤดูร้อนในต่างแดน เพิ่มห้องเรียนไทย-อังกฤษ จาก 46 เป็น 52 โรงเรียน และห้องเรียนไทย-จีน 14 โรงเรียน เดินหน้าโครงการเด็กหลังห้อง ดูแลเด็กกลุ่มเสี่ยงใกล้ขีดและสร้างแรงบันดาลใจการเรียนรู้แก่เด็ก สร้างครูหัวใจ กทม. โดยจัดสรรทุนเรียนครูปีละ 100 ทุน เป็นเวลา 5 ปี แก้ไขปัญหาขาดแคลนครูในสังกัด จัดสรรโควตานักเรียนแพทย์และนักเรียนพยาบาล

ใน 300 วัน กรุงเทพฯ เปลี่ยนแปลง พร้อมบริการทันใจด้วยระบบออนไลน์ ทั้งนี้ ในช่วงเวลา 300 วัน โครงการต่างๆ ที่ดำเนินการจะเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น เห็นกรุงเทพฯ เกิดความเปลี่ยนแปลง ศูนย์สร้างสุขทุกวัยเปิดบริการครบทั้ง 50 เขต ปรับปรุงภูมิทัศน์ถนนอีก 2 สาย (ถนนเชียงใหม่ตลอดสาย และถนนสุขุมวิท 65 ถึงสถานีรถไฟฟ้าวางจาก) แล้วเสร็จ ถนนอัตลักษณ์ด้วยพันธุ์ไม้สวยงามครบทั้ง 9 เส้นทาง พื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้นด้วยสวนสาธารณะแห่งใหม่ย่านกาญจนาภิเษก-

ตัดพรานนก-พุทธมณฑลสาย 4 และการพัฒนาระบบนัดหมายออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการติดต่อรับบริการด้านงานทะเบียนและการขออนุญาตต่างๆ เป็นต้น

ใน 1 ปี ผลิตคน ผลิตงาน ทุกโครงการจับต้องได้ เห็นผลจริง โดย 1 ปีจากนี้ โครงการที่เริ่มดำเนินการนับตั้งแต่ระยะ 100 วันแรก จะเห็นผลเป็นที่ประจักษ์เพื่อแก้ไขปัญหาเมือง และประชาชนได้รับการดูแลและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น สถานีดับเพลิงย่อย 5 สถานี ดอนเมือง พหลโยธิน ร่มเกล้า ลาดพร้าว ประเวศ แล้วเสร็จพร้อมเปิดใช้ภายใน 1 ปี เพิ่มจำนวนโรงพยาบาล 2 แห่ง ได้แก่ ก่อสร้างโรงพยาบาลคลองสามวา และเปิดแผนกผู้ป่วยนอก (OPD) ชั่วคราว โรงพยาบาลบางนา Water Bank ธนาคารน้ำใต้ดิน แล้วเสร็จทั้ง 5 จุด ได้แก่ บริเวณ สน.บางเขน สวนสาธารณะใต้สะพานข้ามแยก ถนนรัชดาภิเษก ตัดถนนวิภาวดีรังสิต ใต้สะพานข้ามแยกถนน กรุงเทพกรีฑา ตัดถนนศรีนครินทร์ ปากซอยสุทธิพร 2 ถนนอโศกดินแดง และหมู่บ้านเศรษฐกิจ และแก้มลิงเก็บน้ำตามศาสตร์พระราชา แล้วเสร็จ 4 จุด Pipe Jacking แล้วเสร็จอีก 6 เส้นทาง คลองโอง่าง ได้รับการปรับปรุง เพื่อกรุงเทพฯ ปลอดภัย สวยงาม และส่งเสริมการท่องเที่ยว

2) ทรัพยากรนโยบาย (Policy Resource) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการบริหารนโยบาย พบว่า ได้ใช้ทรัพยากรคือ หน่วยงานในสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบาย โดยมีการมอบนโยบายให้หน่วยงานของกรุงเทพมหานครไปดำเนินการจัดทำแผนงานโครงการเพื่อรองรับ และให้รายงานตามช่วงเวลา 100 วัน 200 วัน 300 วันและ 1 ปี

3) การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมการเสริมแรง (Inter-Organization Communication and Enforcement Activities) มีการมอบหมายนโยบาย การประชุมชี้แจง การกำหนดให้มีการรายงานผลการดำเนินการตามนโยบายตามช่วงเวลา 100 วัน 200 วัน 300 วัน และ 1 ปี

4) ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (The Characteristics of Lamenting Agencies) หน่วยงานที่นำนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติเป็นหลัก คือ หน่วยงานต่างๆ ในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยได้มีการสั่งการให้ข้าราชการในสังกัดกรุงเทพมหานครนำไปดำเนินการ

5) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง (Economic, Social and Political Conditions) ในการดำเนินนโยบายของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง ในปี พ.ศ. 2561 สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่โดยอาศัยการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2561 และการตั้ง

งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 อย่างไรก็ตามรูปแบบของแผนปฏิบัติราชการ ประจำปียังคงเป็นไปในรูปแบบการกำหนดหมวดหมู่และการประเมินในรูปแบบที่ราชการเป็นผู้กำหนด ทำให้ยากที่จะบ่งชี้ว่า กิจกรรมหรือโครงการใดมาจากนโยบายของผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร หรือมาจากความคิดเห็นของข้าราชการประจำ

6) ความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ (The Disposition of Implementers) ได้มีการจัดประชุมทำความเข้าใจกับหน่วยงานต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครเพื่อให้นำเอานโยบาย NOW “ทำจริง เห็นผลจริง” ไปปฏิบัติ โดยการให้ข้าราชการในสังกัดกรุงเทพมหานครนำเอานโยบายไปปฏิบัติ

4.1.2.2 การนำนโยบายไปปฏิบัติของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์

นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 หลังจากที่มีการทราบผลการเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ก็ได้เริ่มงานทันทีโดยการสำรวจและพบปะรับทราบปัญหาของประชาชนชาว กรุงเทพมหานคร มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการติดตามการแก้ไขปัญหาของประชาชนเรียกว่าปัญหาเส้นเลือดฝอยที่ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้าของการแก้ไขปัญหาได้ ทุกข้อเรียกร้อง แต่ในวันแรกที่เข้าดำรงตำแหน่งก็ได้ทราบว่า กรุงเทพมหานครมีงบลงทุนเหลืออยู่เพียง 94 ล้านบาทเท่านั้น (BBC News ไทย, 2565) ทำให้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ดำเนินการผ่านกระบวนการวางแผนและวิธีการงบประมาณ โดยการผลักดันนโยบาย “กรุงเทพ 9 ดี” ลงสู่แผนปฏิบัติการ (Action Plan) คือ เข้าสู่แผนปฏิบัติราชการกรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2566 (ซึ่งได้มีการอนุมัติแผนปฏิบัติราชการไปก่อนหน้าที่จะเข้าดำรงตำแหน่ง คือ เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2564) เพื่อให้สามารถนำไปจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการต่อไป ตามบันทึกของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล ที่ กท 0502/1447 ลงวันที่ 12 กรกฎาคม 2565 โดยในการปรับแผนปฏิบัติการนี้ ดำเนินการโดยการประชุมทำความเข้าใจและจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนกรุงเทพ 9 ดี นโยบายเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2565 ประกอบด้วยรองผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครเป็นประธานที่ประชุม ได้มอบนโยบายให้หน่วยงานของกรุงเทพมหานครพิจารณาภารกิจที่สอดคล้องกับนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสั่งการให้หน่วยงานทบทุนภารกิจของหน่วยงานที่สอดคล้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทั้งภารกิจที่เป็นหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน และจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยระบุเป้าหมายและผลที่ได้รับจากการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมในแต่ละช่วงเวลา เช่น ระยะเวลา 100 วัน ระยะเวลา 200 วัน และระยะเวลา 300 วัน เป็นต้น ซึ่งได้รวบรวมโครงการต่าง ๆ เพื่อบรรจุเพิ่มเติมในแผนปฏิบัติราชการ

กรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นจำนวน 43 โครงการ งบประมาณ 1,132,121,752 บาท

เมื่อพิจารณาแผนงาน/โครงการของหน่วยงานที่ได้รับพิจารณาบรรจุเพิ่มเติมใน แผนปฏิบัติการราชการกรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2566 ดังกล่าว แยกตามหน่วยงานจำนวน 16 หน่วยงาน มีจำนวน 43 โครงการ งบประมาณโดยรวม 1,132,121,752 บาท หน่วยงานที่ได้รับการ บรรจุเพิ่มมากที่สุดคือ สำนักพัฒนาสังคมจำนวน 6 โครงการ งบประมาณ 455,452,100 บาท คิดเป็น ร้อยละ 40.23 รองลงมาคือ สำนักงานการแพทย์จำนวน 7 โครงการ งบประมาณ 247,835,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 21.89 ลำดับที่สามคือ สำนักสิ่งแวดล้อมจำนวน 2 โครงการ งบประมาณ 100,211,800 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.85 และเมื่อพิจารณาตามชื่อโครงการลำดับต้น ได้แก่ ลำดับแรกคือ โครงการชุมชน เข้มแข็งเพื่อพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง งบประมาณ 403,200,000 บาท โครงการฝึกอบรมวิชาชีพ 1 เขต 1 โรงเรียน งบประมาณ 46,500,000 บาท โครงการบริหารจัดการ ระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้าในศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรุงเทพมหานคร งบประมาณ 2,622,800 บาท เป็นต้น (กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ กรุงเทพมหานคร, 2565)

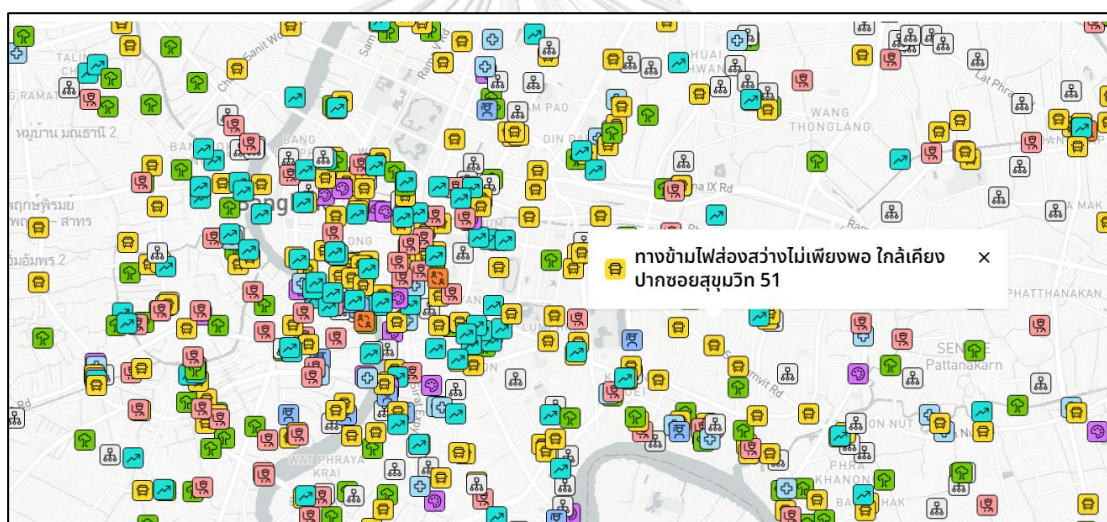
ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ในกระบวนการนำนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์จะผลักดันนโยบายในส่วนที่ต้องใช้งบประมาณโดยผ่านการปรับปรุงแผนปฏิบัติ ราชการ สามารถวิเคราะห์ตามตัวแบบสหองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ของ Van Meter and Van Horn (1975) ดังนี้

1) วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย (Policy Standards and Objectives) พบว่า เป้าหมายของนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์จะมุ่งเน้น “กรุงเทพฯ 9 ดี” เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สิ่งแวดล้อม สุขภาพ เศรษฐกิจ การเรียน ความปลอดภัย เป็นต้น มีทั้งนโยบายโดยรวมและรายเขต โดยมีการระบุเป้าหมายและผลที่ได้รับจากการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมในแต่ละช่วงเวลา เช่น ระยะเวลา 100 วัน 200 วัน 300 วัน เป็นต้น (กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ กรุงเทพมหานคร, 2565) เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการวัดผล ซึ่งการกำหนดมาตรฐานนโยบายและเป้าหมายนโยบายที่ ชัดเจนจะส่งผลให้การวัดผลการปฏิบัติตามนโยบายเป็นไปได้อย่างชัดเจน

2) ทรัพยากรนโยบาย (Policy Resource) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการบริหารนโยบาย พบว่า ได้มีการใช้ทรัพยากรคือ หน่วยงานในสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบาย โดยมีการมอบนโยบายให้หน่วยงานของกรุงเทพมหานครพิจารณาภารกิจที่สอดคล้องกับนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสั่งการให้หน่วยงานทบทวนภารกิจของหน่วยงานที่สอดคล้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทั้งภารกิจที่เป็นหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน และจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เพื่อใช้ในการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566) โดยระบุเป้าหมายและผลที่ได้รับจากการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมในแต่ละช่วงเวลา เช่น ระยะเวลา 100 วัน ระยะเวลา 200 วัน และระยะเวลา 300 วัน เป็นต้น ซึ่งได้รวบรวมโครงการต่างๆ เพื่อบรรจุเพิ่มเติมในแผนปฏิบัติการราชการกรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นจำนวน 43 โครงการงบประมาณ 1,132,121,752 บาท เป็นการปรับปรุงแผนปฏิบัติการประจำปีที่ได้มีการอนุมัติไปก่อนหน้านี้ที่นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

3) การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมการเสริมแรง (Inter-Organization Communication and Enforcement Activities) การสื่อสารระหว่างองค์กรเพื่อเป็นการสื่อสารเกี่ยวกับมาตรฐานงานและวัตถุประสงค์นโยบาย เพื่อให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติตามแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบแผนงานโครงการ โดยมีความเข้าใจและเห็นชอบกันทั้งหมด พบว่า ในการสื่อสารระหว่างองค์กรใช้การสื่อสารคือ การจัดประชุมทำความเข้าใจและจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนกรุงเทพฯ 9 ดี โดยมอบนโยบายให้หน่วยงานของกรุงเทพมหานครพิจารณาภารกิจที่สอดคล้องกับนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และดำเนินการทบทวนภารกิจของหน่วยงานที่สอดคล้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ทั้งภารกิจหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน และจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยระบุเป้าหมายและผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมแต่ละช่วงเวลา เช่น ระยะเวลา 100 วัน เป็นต้น (กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการกรุงเทพมหานคร, 2565) นอกจากนี้แล้วยังได้มีการสื่อสารกับประชาชนโดยตรงผ่านการรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการข้อเรียกร้องของประชาชนผ่านเว็บไซต์ชื่อว่า ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ มีรายละเอียดของนโยบาย 216 นโยบาย ประกอบด้วยเหตุผลในการกำหนดนโยบายแต่ละนโยบาย ตลอดจนรายละเอียดคำอธิบายนโยบาย และมีช่องทางรับข้อเสนอแนะจากประชาชนในทุกนโยบาย (ชัชชาติ สิทธิพันธุ์, 2565) ที่ระบุพื้นที่ดำเนินการ ความคืบหน้าของการดำเนินการอย่างเป็นปัจจุบัน

4) ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (The Characteristics of Lamenting Agencies) หน่วยงานที่นำนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติเป็นหลัก คือ หน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยได้มีการสั่งการให้ข้าราชการในสังกัดกรุงเทพมหานครอ่านและทำความเข้าใจนโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ให้เข้าใจ และนำไปดำเนินการ ในส่วนของโครงการ/กิจกรรมที่ต้องใช้งบประมาณก็ให้มีการปรับปรุงแผนปฏิบัติการประจำปี (กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ กรุงเทพมหานคร, 2565) และในบางกิจกรรมที่ไม่ใช้งบประมาณก็ให้ดำเนินการทันที ซึ่งในการดำเนินนโยบายโดยผ่านกลไกหน่วยงานราชการมีทั้งความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติกับผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครผู้กำหนดนโยบาย โดยที่ไม่เปลี่ยนแปลงความหมายของข้อความนโยบาย

ภาพที่ 4. 1 ตัวอย่างแผนที่นโยบายรายเขต (District Policies) ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์

ที่มา : ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ (2565)

5) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง (Economic, Social and Political Conditions) เป็นการคำนึงถึงการจัดสรรทรัพยากรให้หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีความเพียงพอต่อการส่งเสริมให้แผนงานโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ ซึ่งในเงื่อนไขของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในปีแรก เป็นช่วงที่มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2566 ไปแล้ว ทำให้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีปัญหาด้านการขาดแคลนงบประมาณ

หรือการตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2566 ไม่สอดคล้องกับนโยบาย ดังนั้น จึงได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยให้หน่วยงานในสังกัดกรุงเทพมหานครทบทวนโครงการ/กิจกรรมให้สอดคล้องกับนโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ แล้วเสนอเข้ามาเพื่อปรับปรุงแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2566 เพื่อใช้ในการจัดสรรงบประมาณต่อไป โดยหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณที่ปรับปรุงเพิ่มเติมจะเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวกับด้านสังคม สุขภาพ และความ เป็นอยู่ของประชาชนเป็นหลัก คือ ในจำนวน 43 โครงการ งบประมาณโดยรวม 1,132,121,752 บาท ที่ปรับปรุงเพิ่มเติมในแผนปฏิบัติการ หน่วยงานที่ได้รับการบรรจุเพิ่มมากที่สุดคือ สำนักพัฒนาสังคม งบประมาณ 455,452,100 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.23 รองลงมาคือ สำนักงานแพทย์ งบประมาณ 247,835,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.89 ลำดับที่สามคือ สำนักสิ่งแวดล้อม งบประมาณ 100,211,800 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.85 และเมื่อพิจารณาตามชื่อโครงการลำดับต้น ได้แก่ ลำดับแรกคือ โครงการชุมชนเข้มแข็งเพื่อพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง งบประมาณ 403,200,000 บาท โครงการฝึกอบรมวิชาชีพ 1 เขต 1 โรงเรียน งบประมาณ 46,500,000 บาท โครงการบริหารจัดการระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้าในศูนย์อำนวยการจัดการความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรุงเทพมหานคร งบประมาณ 2,622,800 บาท เป็นต้น (กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ, 2565) นอกจากนี้ในด้านสังคมและการเมือง นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ยังได้รับการสนับสนุนจากประชาชนด้วยการส่งข้อเรียกร้องเข้ามาในหลายช่องทาง และนำมาสรุปเปิดเผยให้ประชาชนได้รับทราบ ติดตามความคืบหน้าได้ผ่านทางเว็บไซต์ ซึ่งมีจำนวนมากกว่าสองแสนข้อเรียกร้อง (ชัชชาติ สิทธิพันธุ์, 2565) เป็นการนำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการติดตามการแก้ไขปัญหาของประชาชนเรียกว่าปัญหาเส้นเลือดฝอยที่ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้าของการแก้ไขปัญหาได้ทุกข้อเรียกร้อง (Feedback)

6) ความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ (The Disposition of Implementers) ได้มีการจัดประชุมทำความเข้าใจกับหน่วยงานต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครเพื่อให้นำเอานโยบาย กรุงเทพฯ 9 ดี 216 นโยบายไปปฏิบัติ โดยการให้ข้าราชการในสังกัดกรุงเทพมหานครทำการศึกษานโยบายอย่างละเอียด และทำการปรับปรุงภารกิจให้สอดคล้องกับนโยบาย มีการปรับปรุงแผนปฏิบัติการประจำปี การจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับนโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ พร้อมทั้งมีการกำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในนโยบายทำการรายงานตามห้วงเวลา เช่น 100 วัน 200 วัน 300 วัน เป็นต้น พร้อมกับการเปิดเผยการแก้ไขปัญหาเส้นเลือดฝอยให้ประชาชนได้รับทราบ สามารถติดตามผลการดำเนินการหรือติดตามความคืบหน้าได้

4.1.3 เปรียบเทียบการประเมินผลนโยบาย (Policy evaluations)

การประเมินผลนโยบายเป็นกระบวนการทบทวนตรวจสอบ และวิเคราะห์ถึง ประสิทธิภาพและประสิทธิผล หรือสัมฤทธิ์ผลของนโยบายที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด ตลอดจนเป็นการติดตามความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้น ๆ (ศุภชัย ยาวะประภา, 2550) เนื่องจากในการวิจัยนี้เป็นการเปรียบเทียบการประเมินผลนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ซึ่งมีห้วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงใช้การวิเคราะห์จากข้อมูลทุติยภูมิเป็นหลัก คือ การวิเคราะห์จากเอกสารของทางราชการและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์การประเมินผลนโยบายของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมืองในการบริหารงานกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2561 และวิเคราะห์การประเมินผลนโยบายของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ในการบริหารงานกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2566 ดังนี้

4.1.3.1 การประเมินผลนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ พล.ต.อ. อัศวิน ขวัญเมือง

พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง หลังจากดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาครบ 1 ปีที่ได้ประกาศแผนขับเคลื่อน กทม. ปี 2561 โดยใช้กรอบการทำงาน 100 วัน 200 วัน 300 วัน จนถึง 1 ปี ที่ได้ประกาศนโยบาย NOW “ทำจริง เห็นผลจริง” เมื่อครบ 1 ปีได้แถลงผลการดำเนินงานตามนโยบาย ดังนี้ (PPTV, 2561)

100 วัน เพิ่มการบริการฉับไว ใกล้เคียงชุมชน ประชาชนปลอดภัย

จัดตั้งศูนย์ประสานงานโครงการจิตอาสาพระราชทานฯ กทม. และ 50 สำนักงานเขต เพื่อรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบ และความสวยงามของคูคลอง ในส่วนของบริการเพื่อประชาชน มีโครงการนัดหมอล่วงหน้ารักษาเร็วขึ้น ให้ประชาชนนัดหมายผ่านศูนย์ BFC เพื่อลดเวลาในการรอพบแพทย์ โครงการทิ้งเป็นที่เก็บเป็นเวลา ทั้งบนบกและริมน้ำครบทุกพื้นที่ 855 จุด และโครงการ กทม. เมืองสว่าง ไฟติดทุกดวงในสวนสาธารณะ, สะพาน, ถนน, ตรอก และซอย รวมแล้วกว่า 6,065 จุด เพื่อความปลอดภัยของประชาชน

200 วัน พัฒนาค้น พัฒนาการศึกษา เพิ่มศักยภาพโรงเรียน กทม.

ส่งเสริมการศึกษาให้แก่นักเรียนกรุงเทพมหานคร โดยให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน 100 คน สำหรับเรียนภาษาอังกฤษภาคฤดูร้อนในต่างแดน เดินหน้าโครงการเด็กหลังห้อง ดูแลเด็กใน

กลุ่มเสี่ยงอย่างใกล้ชิด รวมถึงจัดสรรทุกเรียนครูปีละ 100 ทุน เป็นเวลา 5 ปี และ Pipe Jacking หรือ ท่อลอดช่วยเพิ่มการระบายน้ำจะแล้วเสร็จใน 2 เส้นทางจากทั้งหมด 10 เส้นทาง การปรับปรุงภูมิทัศน์ย่านปากคลองตลาด เปิดสวนสาธารณะฝั่งธนบุรีแห่งใหม่ 2 สวน ประกอบด้วยสวนเพชรเกษม 69 และ สวนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมิถรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

300 วัน กรุงเทพฯ เปลี่ยนแปลง พร้อมบริการทันใจด้วยระบบออนไลน์

ตั้งศูนย์สร้างสุขทุกวัยเปิดบริการครบทั้ง 50 เขต การปรับปรุงภูมิทัศน์ถนน 2 สาย สร้างถนนอัตลักษณ์ด้วยพันธุ์ไม้สวยงามครบทั้ง 9 เส้นทาง มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้นด้วยสวนสาธารณะ แห่งใหม่ย่านกาญจนาภิเษก และการพัฒนาระบบนัดหมายออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ ประชาชนในการติดต่อรับบริการด้านงานทะเบียนและการขออนุญาตต่างๆ

1 ปี ผลิตคน ผลิตงาน ทุกโครงการจับต้องได้ เห็นผลจริง

โครงการที่เริ่มดำเนินการนับตั้งแต่ 100 วันแรกจะแล้วเสร็จ ได้แก่ โครงการสร้าง สถานีดับเพลิงย่อย 5 สถานี, โครงการเพิ่มโรงพยาบาล 2 แห่ง, โครงการ Water Bank ธนาคารน้ำใต้ ดิน จะแล้วเสร็จทั้ง 5 จุด, โครงการแก้มลิงเก็บน้ำตามศาสตร์พระราชา แล้วเสร็จ 4 จุด และโครงการ Pipe Jacking แล้วเสร็จอีก 6 เส้นทาง

4.1.3.2 การประเมินผลนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์

หลังจากที่นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ได้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มาเป็นเวลา 1 ปี ได้แถลงผลการดำเนินงานในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ภายใต้นโยบาย 9 ด้าน 9 ดี 216 นโยบาย ดังนี้

ในช่วงแรกที่เข้ามาในเดือนมิถุนายน 2565 งบประมาณปี พ.ศ. 2566 ของ กรุงเทพมหานครได้ดำเนินการเสร็จแล้ว แต่ได้เริ่มการใช้งบประมาณเพื่อนโยบายอย่างจริงจัง คือ งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมปี พ.ศ. 2566 กว่า 9,000 ล้านบาท เป็นช่วงที่เริ่มเห็นการใช้งบประมาณ เพื่อนโยบายมากขึ้น (สำนักงานประชาสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร, 2566) และประชาชนสามารถเข้าไปดูสิ่งทำได้ทางเว็บไซต์ <http://openpolicy.bangkok.go.th>

โดยสำหรับช่วงแรกมี Key Driver 5 เรื่องหลักที่ได้ทำ คือ

1. การให้ความสำคัญกับเส้นเลือดฝอย โดยไม่ได้ละเลยเส้นเลือดใหญ่ที่เข้มแข็ง ซึ่งที่ผ่านมาเราเห็นว่ากรุงเทพฯ อ่อนแอที่เส้นเลือดฝอย หากทำให้เส้นเลือดฝอยแข็งแรงและประสานกับเส้นเลือดใหญ่ให้เข้มแข็งได้ จะทำให้ทั้ง 2 ส่วนทำงานไปด้วยกันได้

2. การเปลี่ยน Mind set ข้าราชการ โดยใช้ People Centric คือ เอาประชาชนเป็นศูนย์กลาง หันหน้าหาประชาชน ตอบสนองประชาชนตลอดเวลา ทำให้เป็นหัวใจหลักในการทำงานและผู้บริหารต้องทำให้เห็นเป็นตัวอย่างแก่ลูกน้อง

3. Technology Driver คือ การใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นตัวเปลี่ยน เป็นตัวเพิ่มประสิทธิภาพของเมือง เช่น Open Data การเปิดเผยข้อมูล การให้ใบอนุญาตออนไลน์ การให้บริการ Telemedicine เป็นต้น ซึ่งเห็นผลชัดเจน อนาคตต่อไปจะไม่หวนกลับไปในรูปแบบเดิมแล้ว เทคโนโลยีจะเข้ามาเปลี่ยนและจะถูกนำมาใช้อย่างเหมาะสม เกิดประโยชน์ ตอบโจทย์ประชาชน

4. เรื่องของความโปร่งใส เป็นโจทย์ที่ประชาชนฝากให้ตั้งแต่เริ่มแรก การเปลี่ยน Mind set ผู้บริหารในเรื่องการแต่งตั้งโยกย้ายที่เป็นธรรม ไม่เก็บส่วย เพื่อให้ทุกอย่างเดินหน้าไปได้ด้วยความโปร่งใส

5. สร้างภาคีเครือข่าย เพราะปีแรกงบประมาณไม่เพียงพอ มีเพียงความร่วมมือจากชุมชน หอการค้า หน่วยงานภาครัฐ เอกชน กิจกรรมที่เกิดขึ้นได้จึงเกิดจากภาคีเครือข่ายทำให้เมืองขับเคลื่อน และคาดว่าภาคีเครือข่ายจะร่วมขับเคลื่อน กทม. ต่อไปในปีที่ 2-4 ด้วย

สำหรับนโยบายของกรุงเทพมหานคร จาก 9 ด้าน 9 ดี เดิม ได้แก่ เดินทางดี ปลอดภัยดี โครงสร้างดี สุขภาพดี สิ่งแวดล้อมดี เศรษฐกิจดี สร้างสรรค์ดี เรียนดี และบริหารจัดการดี ซึ่งประกอบด้วย 216 นโยบาย ได้มีการปรับเปลี่ยนให้เข้าใจง่าย สอดคล้องกับรูปแบบการทำงานจริง และตอบสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้น เป็น 9 ด้าน 9 ดี ใหม่ ได้แก่ เดินทางดี ปลอดภัยดี โปร่งใสดี (ใหม่) สิ่งแวดล้อมดี สุขภาพดี เรียนดี เศรษฐกิจดี สังคมดี (ใหม่) และบริหารจัดการดี รวม 226 นโยบาย โดยเริ่มดำเนินการไปแล้ว 211 นโยบาย ส่วน 11 นโยบายที่ยังไม่ได้ดำเนินการ เป็นนโยบายที่ต้องมีการประสานงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น และมี 4 นโยบายยุติการดำเนินการ เช่น นโยบายห้องให้นมเด็ก ซึ่งไม่ค่อยมีผู้ใช้บริการเนื่องจากประชาชนไม่นิยมมีบุตร นโยบายรถห้องสมุดเคลื่อนที่ลงไปถึงชุมชน เนื่องจากชุมชนมีพื้นที่ถนนเล็ก จึงปรับเปลี่ยนเป็นห้องสมุดออนไลน์ เป็นต้น

สำหรับทุกนโยบายจะมีการนำขึ้นเว็บไซต์ <http://openpolicy.bangkok.go.th> เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามาดูได้ว่ามีความคืบหน้าอย่างไร ปัญหาอุปสรรคอย่างไร โดยช่วงปีแรก

นั้นเป็นเรื่องของการทำ Sandbox กับ Prototype เนื่องจากในหลายมิติ เช่น การศึกษา สาธารณสุข ไม่สามารถนำนโยบายใหม่ไปปฏิบัติทั่วทั้งกรุงเทพฯ ได้เนื่องจากหากเกิดความผิดพลาดจะมีผลกระทบที่รุนแรง ฉะนั้น หลักการของการทำ Sandbox คือ ทำต้นแบบเล็ก ๆ ก่อน เช่น เลือก 1 โรงเรียน หรือ เลือกคลัสเตอร์ของสาธารณสุข อาทิ ราชพิพัฒน์โมเดล ดุสิตโมเดล เป็นต้น ปีแรกจึงเป็นปีของการทดสอบแนวคิด ส่วนปี 2 ปี 3 จะเป็นเรื่องของการขยายผลแนวคิดที่สำเร็จ เช่น Chrome Classroom จะมีการเพิ่มจำนวนโรงเรียนมากขึ้น ราชพิพัฒน์โมเดลก็ขยายเป็น Bangkok Zoning เป็นต้น

ส่วนที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ไม่สามารถทำได้ภายในระยะเวลาเพียง 1 ปี ยังมีการสานต่อจากสมัยผู้ว่าฯ สุขุมพันธุ์ และผู้ว่าฯ อัศวินฯ ได้แก่ โครงการปรับปรุงโรงพยาบาลกลาง 4 พันล้านบาท โครงการก่อสร้างโรงพยาบาลบางนา 3 พันล้านบาท โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำบึงหนองบอน 4.9 พันล้านบาท โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองเปรมประชากรจากคลองบางบัวลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา 8.2 พันล้านบาท โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองทวีวัฒนาบริเวณคอคอด 2.2 พันล้านบาท โครงการก่อสร้างทางยกระดับ ถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง 1.66 พันล้านบาท โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาแยกเกียกกายช่วงที่ 2 ประมาณ 9 ร้อยล้านบาท โครงการก่อสร้างปรับปรุงถนนรามคำแหง 24 และหัวหมาก 7 ร้อยล้านบาท รถไฟฟ้าสายสีเขียวส่วนต่อขยาย บางหว้า-ตลิ่งชัน 14,804 ล้านบาท รถไฟฟ้าสายสีเงิน 48,380 ล้านบาท รถไฟฟ้าสายสีเทา 29,130 ล้านบาท รวมถึงยังมีกรณีโครงการขนาดใหญ่ซึ่งเป็นโครงการเริ่มใหม่ ได้แก่ โครงการบำบัดน้ำเสียคลองเตย 5.5 พันล้านบาท โครงการต่อเชื่อมพุทธมณฑลสาย 3 กับ 4 ประมาณ 1.3 พันล้านบาท โครงการก่อสร้างถนนเชื่อมระหว่างถนนรัตนโกสินทร์สมโภช ถนนนิมิตใหม่ 3 พันล้านบาท โครงการกำจัดขยะมูลฝอยโดยระบบเตาเผาขยะ 1,000 ตันต่อวัน 4.4 พันล้านบาท โครงการก่อสร้างอาคารโรงพยาบาลหลวงพ่อทวีศักดิ์ฯ 2 พันล้านบาท

ความคืบหน้าของนโยบาย 9 ด้าน 9 ดี มีดังนี้

1. ปลอดภัยดี

กทม.ดำเนินการแก้ไขจุดเสี่ยงภัยและอาชญากรรม ด้วยการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าดับ 28,000 ดวง จากไฟที่ดับประมาณ 28,100 ดวง เปลี่ยนหลอดไฟเป็นหลอด LED 11,400 ดวง จากเป้าหมาย 25,000 ดวง คาดว่าจะแล้วเสร็จภายในอีก 2 เดือน ติดตั้งกล้องป้องกันภัยด้านอาชญากรรมเพิ่ม 160 กล้อง รวมเป็น 60,972 กล้อง ปรับระบบการขอภาพจากกล้อง CCTV ให้สามารถขอได้ภายใน 24 ชั่วโมง ตรวจสอบสถานประกอบการกลางคืนกว่า 300 แห่ง ปรับปรุง ทางม้าลาย

โดยทาสีขาว 378 แห่ง ทาสีแดง 156 แห่ง ติดไฟปทุมทศคามถนน 52 แห่ง ติดไฟกระพริบ 50 แห่ง รวบรวมฐานข้อมูลเมือง 28 ชุด รวบรวมเป็น 5 Risk Map ประกอบด้วย จุดเสี่ยงน้ำท่วม อัคคีภัย ฝุ่น ทรัพย์สิน และสารเคมี รวมถึงมีการนำแบบแปลนอาคารเข้าระบบแล้วกว่า 5,000 แห่ง นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มทรัพยากร ทักษะและข้อมูลความปลอดภัยชุมชน สร้างระบบเครือข่ายในพื้นที่จัดการสาธารณภัยด้วยการพัฒนาแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับเขต แล้วเสร็จ 25 สำนักงานเขต

2. โปร่งใสดี

หัวใจของความโปร่งใสคือ การนำ Traffy Fondue เข้ามาใช้ ซึ่งการทุจริตคอร์รัปชันไม่ใช่เพียงแต่เรื่องเงินเท่านั้น แต่เรื่องเวลาก็รวมอยู่ด้วย การที่ไม่แก้ปัญหาให้รวดเร็วเหมือนเป็นการทุจริตเวลาของประชาชน เพราะเขาต้องอยู่กับปัญหาความยากลำบาก ซึ่ง Traffy Fondue เป็นพลังที่เข้ามาเปลี่ยนวิธีการทำงานของ กทม. ทำให้ข้าราชการและบุคลากรของกทม. ตื่นตัวอย่างรุนแรง โดยมีประชาชนแจ้งเรื่องเข้ามาประมาณ 300,000 เรื่อง แก้เสร็จแล้วประมาณ 200,000 เรื่อง และมีการทำงานระหว่างหน่วยงานอย่างไร้รอยต่อ มีการเปิดเผยชุดข้อมูลจากเดิม 400 ชุดข้อมูล ปัจจุบันเปิดเผย 720 ชุดข้อมูล ตามความต้องการของประชาชน มีการเปิดเผยข้อมูลจัดซื้อจัดจ้าง ขออนุญาต บริการออนไลน์ (Open Bangkok) โดยนำการจัดซื้อจัดจ้างของกรุงเทพมหานครเข้าสู่ระบบการเปิดเผยข้อมูล e-GP ของ กทม. มากกว่ามาตรฐานกรมบัญชีกลาง เปิดบริการ กทม.ออนไลน์ ผ่าน BMA OSS เริ่มจากขออนุญาตก่อสร้างอาคารไม่เกิน 300 ตร.ม. มีการเปิดเว็บไซต์ติดตามการทำงานของ กทม. อีกทั้งยังมีการยกระดับความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ร่วมมือกับ ACT GBDI สถานทูตอังกฤษ และ ป.ป.ช. ในการจัดการแก้ไขปัญหาทุจริตและการสร้างความโปร่งใสในการทำงานร่วมกัน มีการเปิดศูนย์ต่อต้านทุจริต กทม. เพิ่มช่องทางการรับเรื่องทุจริต เร่งรัดการสอบสวนและลงโทษผู้กระทำความผิด

3. เศรษฐกิจดี

เพิ่มโอกาสตลาดแรงงานและมีการฝึกอาชีพคนเมือง ด้วยการดึงความร่วมมือจากเอกชนร่วมพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพ พร้อมเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการ เช่น หลักสูตรแม่บ้านโรงแรม หลักสูตร Caregiver ดูแลผู้สูงอายุ มีการจัดระบบสอบโดยรับคนพิการเข้าเป็นข้าราชการครั้งแรกของหน่วยงานรัฐ 9 อัตรา สร้างการจ้างงานในคนพิการแล้ว มีการร่วมมือกับกรุงเทพฯ ออกสินค้าช่วยเหลือผู้ค้าหาบเร่ฯ เพิ่มพื้นที่ Hawker Center ตลาดค้าขาย ปรับสัดส่วนคณะกรรมการหาบเร่ฯ

ให้มีส่วนร่วมจาก ผู้ค้า ประชาชน และนักวิชาการมากขึ้น มีการทำฐานข้อมูลผู้ค้า 19,000 ราย พร้อมออก QR code ให้กับร้านค้า มีการเริ่มทำต้นแบบพัฒนาจุดซั๊กล้าง บ่อดักไขมัน รวมถึงได้มีการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Soft Power) และเศรษฐกิจย่าน เทศกาล 12 เดือน 12 เทศกาล ต่อเนื่อง สร้างอัตลักษณ์ 11 ย่าน ผ่านการสนับสนุนทั้ง software และ hardware ตลอดจนเร่งอนุมัติการถ่ายภาพยนตร์ในกรุงเทพฯ ได้ภายใน 3 วัน

4. เดินทางดี

เริ่มจากการปรับปรุงทางเท้า 221.47 กม. มีมาตรฐานทางเท้าใหม่เป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก เพื่อให้ทางเท้าแข็งแรงขึ้น มีการปรับลานทางเดินเลียบบคลองแสนแสบเพื่อให้ทุกคนเข้าถึงได้ เป็น Universal Design มีการยุบ รวม ย้าย ผู้ค้านอกจุดผ่อนผัน คี้นทางเท้าให้ประชาชน 140 จุด เพิ่มความคล่องตัวการเดินทางด้วยการร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เช่น การไฟฟ้านครหลวง รถไฟฟ้า ฯลฯ รวมทั้งการก่อสร้างในความรับผิดชอบของกทม.เอง เพื่อคืนผิวจราจร อาทิ บริเวณรถไฟฟ้าสายสีส้ม สะพานเชื่อมเพลิง สะพานข้ามแยก ณ ระนอง มีการจัดเทศกิจช่วยดูแลจราจร 890 จุดทุกวัน มีการติดตั้ง CCTV กวดขันวินัยจราจร รวม 30 จุด จับผู้ทำผิดแล้วกว่า 400 ราย นอกจากนี้ยังมีส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งสาธารณะและเพิ่มทางเลือกในการเดินทาง โดยพัฒนา BMA Feeder นำร่อง 4 เส้นทาง ติดตั้งจุดจอดจักรยาน 100 จุด รวม 900 คัน สำหรับเป็น Feeder เพื่อให้สามารถขี่จักรยานเข้ามาสู่อู่ไฟฟ้าได้ ด้านการป้องกันและแก้ปัญหาหน้าท่วม ได้มีการลอกท่อ 7,115.4 กม. ลอกคลองและเปิดทางน้ำไหล รวม 2,948 กม. พร้อมได้มีการเร่งรัดดำเนินการให้แล้วเสร็จตามแผน เพราะเป็นเส้นเลือดฝอยสำคัญที่ทำให้น้ำลดลงได้เร็วเมื่อเกิดฝนตก

5. สิ่งแวดล้อมดี

ดำเนินโครงการปลูกต้นไม้ล้านต้น โดยปลูกต้นไม้แล้ว 400,000 ต้น สวน 15 นาที เริ่มดำเนินการกว่า 100 แห่ง เพิ่มแล้วเสร็จ 28 แห่ง (26 ไร่) มี Pet Park 5 แห่ง ซึ่งมีสัตว์เลี้ยงมาใช้แล้วมากกว่า 4,500 ตัว ในส่วนของการจัดการอากาศกทม.มีการตรวจฝุ่น 9,291 สถานีประกอบการตรวจควันดำ 131,537 คัน รวบรวมเซนเซอร์ฝุ่นเข้าระบบ 622 จุด ด้านการจัดการขยะ ประชาชนและผู้ประกอบการร่วมโครงการแยกขยะมากกว่า 6,400 ราย ขยะลดลง 300-700 ตัน/วัน ซึ่งทำให้ประหยัดงบประมาณไปหลัก 100 ล้านบาท มีการติดตั้งคอกเขียว 99 จุด 152 คอก บนถนนสายหลัก เพื่อการทิ้งขยะและจัดเก็บตามเวลา ป้องกันสัตว์มากัดแทะ ป้องกันขยะไหลลงท่อระบายน้ำ เมื่อเกิดฝนตก ทั้งนี้ จะมีการขยายผลไปทุกถนนที่มีการวางถุงขยะไม่เป็นระเบียบต่อไป

6. สุขภาพดี

สนับสนุนและพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพชุมชนทุกกลุ่ม ยกระดับสุขภาพปฐมภูมิและเครือข่ายสาธารณสุข เพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่เชื่อมโยงไร้รอยต่อ พัฒนานวัตกรรมการรักษาพยาบาล อาทิ เปิด 22 คลินิกพิเศษหลากหลาย ให้บริการกว่า 5,900 ครั้ง มี Motorlance หน่วยมอเตอร์ไซค์ฉุกเฉิน 50 คัน ครอบคลุม 50 เขต เพื่อให้เข้าถึงเหตุได้เร็วภายใน 8 นาที มีการนำร่องให้บริการหมอถึงชุมชนผ่าน Mobile Medical Unit ใน 104 ชุมชน ให้บริการมากกว่า 4,000 ครั้ง เพิ่ม Excellent Center และศูนย์เวชศาสตร์เขตเมือง เป็น 15 แห่ง เปิดให้บริการ Telemedicine หมอทางไกลในโรงพยาบาลสังกัด กทม. 11 แห่ง เพิ่มเวลาการให้บริการในศูนย์บริการสาธารณสุข เพิ่มบริการเชิงรุก เพิ่มศักยภาพการส่งต่อ มีการยกระดับศูนย์บริการสาธารณสุข “พลัส” 6 ศูนย์ มีเตียงพักคอยดูอาการ ลดการส่งต่อโรงพยาบาล ลดระยะเวลาในการสรุปข้อมูลการส่งตัวผู้ป่วยจาก 1 วัน เป็น 1 ชั่วโมง อีกทั้งยังมีนโยบายโรงพยาบาล 10,000 เตียง ปัจจุบันมีผู้ป่วยระยะฟื้นฟูรักษาในชุมชน 18,654 เตียง ที่เข้าระบบสุขภาพของ กทม. ซึ่งจะมีแพทย์และพยาบาลไปเยี่ยมทุกเดือน

7. สังคมดี

เปิดพื้นที่สาธารณะเพื่อรองรับกิจกรรมที่หลากหลาย โดยการเปิดระบบจองพื้นที่สาธารณะ 21 แห่ง ทั้งหมดนี้ไม่ได้ใช้งบประมาณแต่เป็นการใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วพัฒนาให้ประชาชนเข้าถึงได้ มีการจัดดนตรีในสวน 13 สวน 51 ครั้ง 156 วงดนตรี ซึ่งทำให้ประชาชนที่มาเดินเล่นออกกำลังกายในสวนสามารถรับฟังดนตรีไปด้วยได้ เปิดพื้นที่แสดงดนตรี Bangkok Street Performer 12 จุด มีคนมาแสดงมากกว่า 200 วง และปรับปรุง 62 อาคาร ให้ Universal Design ให้ทุกคนเข้าถึงได้ นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนเงื่อนไขการดำรงชีพคนไร้บ้าน คนพิการ และกลุ่มเปราะบาง ซึ่งได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเปิดจุดบริการคนไร้บ้าน (Drop In) เรื่อง อาหาร งาน รักษาพยาบาล ตัดผม อาบน้ำ ทำบัตรประชาชน แจกอาหารไปมากกว่า 17,000 กล่อง จากการตรวจสอบล่าสุดคนไร้บ้านลดลงประมาณ 490 คน จากปี 2565 เนื่องจากมีการส่งต่อให้กับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ดูแลด้วย อีกทั้งลดเวลาในการออกบัตรคนพิการจาก 3 วัน เป็น 3 ชั่วโมง ซึ่งออกบัตรแล้วกว่า 895 ราย ส่งต่ออาหารส่วนเกินผ่าน Bangkok Food Bank ช่วยกลุ่มเปราะบาง 10,000 มื้อ 4,500 คน และในอนาคตจะขยายผลให้จริงจังกมากขึ้น มีการจัดตั้งอาสาสมัครเทคโนโลยี (อสท.) 525 ชุมชน เป็นคนรุ่นใหม่ที่เข้าใจเทคโนโลยีลงชุมชนและช่วยคนในชุมชนให้เข้าใจ

ในเทคโนโลยีต่าง ๆ มากขึ้น และยังเพิ่มค่าตอบแทน ให้กับคณะกรรมการชุมชน จากแต่ก่อน คณะกรรมการทำงานในรูปแบบเสียสละไม่ได้รับค่าตอบแทน

8. เรียนดี

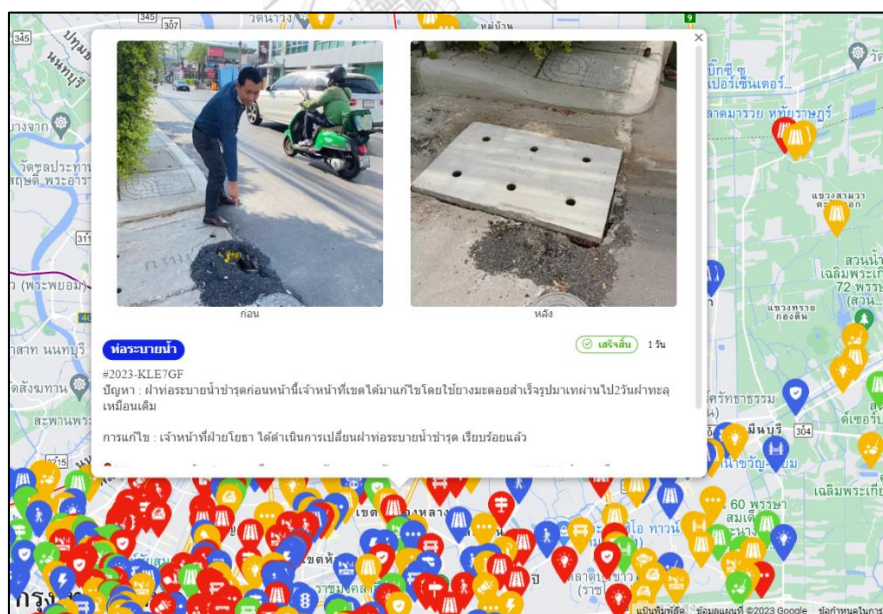
ส่งเสริมการเรียนรู้เด็กเล็กก่อนวัยเรียน (2-6 ปี) โดยการปรับค่าอาหารกลางวันและอาหารเสริมจาก 20 เป็น 32 บาท สำหรับเด็กที่อยู่ในศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน ให้ค่าวัสดุอุปกรณ์จาก 100 เป็น 600 บาท ทำให้เราสามารถดูแลเด็กก่อนวัยเรียนได้ดีขึ้น สํารวจข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนทั้ง 274 ศูนย์ (100%) เพื่อจัดสรรงบประมาณปี 2567 มีการพัฒนาสวัสดิการครูและนักเรียน โดยที่กทม.อุดหนุนค่าอาหาร ค่าชุด 1,171 ล้านบาท เพิ่มเติมจากรัฐบาลให้มา แจกผ้าอนามัยกว่า 380,772 ชิ้น 341 โรงเรียน ให้กับนักเรียนมากกว่า 23,000 คน ในอนาคตจะแจกให้ครบ 100% เนื่องจากเป็นภาระของนักเรียนและเป็นเรื่องที่ กทม. ต้องช่วยดูแล แจกหมวกกันน็อก 120,000 ใบ เพิ่มความปลอดภัยในการเดินทางของนักเรียน ซึ่งเรื่องนี้มีเครือข่ายที่มาร่วมกับกับกทม. ไม่ได้ใช้งบประมาณอีกเช่นกัน เราต้องการคืนครูให้กับเด็ก ทำให้ครูมีเวลาสอนและดูแลเด็กมากขึ้น โดยการจ้างพนักงานธุรการมากกว่า 300 คน มาช่วยลดภาระงานครู เนื่องจากทุกวันนี้ครูเสียเวลาไปกับงานธุรการ รวมถึงพัฒนาคุณภาพอาหารในโรงเรียน มีการจัดสัปดาห์ 3 วันต่อสัปดาห์ ใน 437 โรงเรียน มีโปรแกรมที่สามารถถ่ายรูปรวตรวจสอบคุณภาพอาหารได้ อีกทั้งยังมีการ Transform หลักสูตร และห้องเรียนดิจิทัล เปิดโรงเรียนวันหยุด คือ Saturday School และหลังเลิกเรียน คือ After School เป็นโปรแกรมที่ส่งเสริมเด็กไม่ต้องไปวิ่งเล่นที่อื่น สำหรับผู้ปกครองที่มารับตอนเย็นโดยลูกยังอยู่หลังเลิกเรียนได้ มี 16 วิชา 52 โรงเรียนดูแลนักเรียนมากกว่า 1,000 คน มีโครงการติดตั้งคอมพิวเตอร์ 21,553 เครื่อง 437 โรงเรียน ซึ่งทุกโรงเรียนจะมีคอมพิวเตอร์ใหม่ ขณะนี้อยู่กระบวนการเริ่มติดตั้งและเริ่มใช้งาน อีกทั้งเพิ่มวิชาซีพีเลือกเสรีให้กับนักเรียนใน 109 โรงเรียน นำระบบ Google Classroom เข้ามาใช้ในโรงเรียน กทม. (Active learning) จะเห็นว่าเรื่องเรียนดีมีเรื่องที่น่าสนุกมากมาย เชื่อว่าในปีที่ 2 จะขยายผลไปได้อีกหลายเรื่อง

9. บริหารจัดการดี

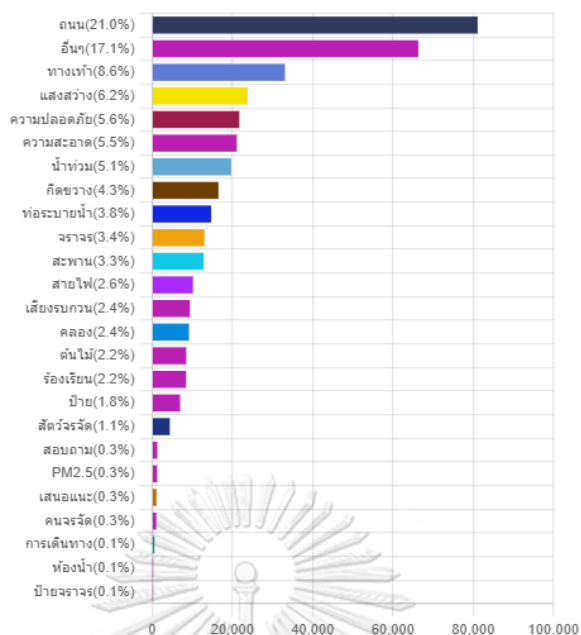
พัฒนาระบบงาน เงิน คน และระเบียบให้มีประสิทธิภาพ จัดสรรงบกลางปี 2566 กว่า 5,024 ล้านบาท ลงเส้นเลือดฝอย เพื่อปรับปรุงเขตที่ปัญหาเรื่องน้ำท่วมและเรื่องถนน และจัดสรรงบ 200,000 บาทต่อชุมชน ซึ่งทางสภากรุงเทพมหานครจัดสรรงบให้มา เป็นการให้ประชาชนร่วมตัดสินใจถึงความต้องการของประชาชนเอง มีการยกเลิกข้อบัญญัติล้าสมัยเกี่ยวกับควบคุมอาคาร

11 ฉบับ ทำประกันอุบัติเหตุให้พนักงานกวาด 9,079 คน ที่ดินใน กทม. 99.42% ถูกประเมินเพื่อจัดเก็บภาษี ทำให้การจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพมากขึ้น และจัดทำงบประมาณแบบ Zero-Based Budgeting มีมูลค่างบประมาณมากกว่า 1,000 ล้านบาท เนื่องจากรายการเดิมที่ไม่จำเป็นออกไป และทำเฉพาะรายการที่จำเป็นเท่านั้น ทั้งยังมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมบริหารจัดการเมือง โดยจัดตั้งสภาเมืองคนรุ่นใหม่ สร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการกำหนดทิศทางเมือง จัด Hack BKK ดึงบริษัทที่มีศักยภาพร่วมพัฒนาแพลตฟอร์มให้คนกรุงเทพฯ

นอกจากนั้น ยังมีการรายงานผลการแก้ไขปัญหาข้อเรียกร้องของประชาชนในกรุงเทพมหานครผ่านทางเว็บไซต์ เรียกว่า ปัญหาเส้นเลือดฝอย ที่แสดงให้เห็นถึงการรับเรื่องการดำเนินการ และเรื่องที่เสร็จสิ้น (ชัชชาติ สิทธิพันธุ์, 2565) จากข้อมูลสถิติการแจ้งปัญหาเส้นเลือดฝอย ณ วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 พบว่า มีจำนวนเรื่องที่ได้รับทั้งหมด 284,367 เรื่อง แยกเป็นอยู่ระหว่างรอรับเรื่อง 1,552 เรื่อง (ร้อยละ 1) อยู่ระหว่างดำเนินการ 9,032 เรื่อง (ร้อยละ 3) ส่งต่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ 61,355 เรื่อง (ร้อยละ 22) เสร็จสิ้นแล้ว 205,375 เรื่อง (ร้อยละ 72)

ภาพที่ 4. 2 ตัวอย่างการรายงานปัญหาเส้นเลือดฝอยให้สาธารณะทราบผ่านทางเว็บไซต์ในการดำเนินการตามนโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
ที่มา : ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ (2565)

ภาพที่ 4. 3 ปัญหาเส้นเลือดฝอยแยกตามประเภทปัญหาเส้นเลือดฝอย
ที่มา : ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ (2565)

การให้ความสำคัญต่อการนำนโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ได้มีการรายงานข้อเรียกร้องของประชาชนอย่างเปิดเผยในแต่ละขั้นตอน มีตัวเลขทางสถิติที่ชี้วัดผลการดำเนินการที่ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

*แผนที่จะแสดง 1,000 ปัญหาล่าสุด ที่สามารถค้นหาปัญหาด้วยรายละเอียดของปัญหา หรือ รหัสเรื่องแจ้ง

ภาพที่ 4.4 สรุปสถิติการแจ้งปัญหาเส้นเลือดฝอย

ที่มา : ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ (2565)

4.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง กับผู้ว่าฯ สัจจกรของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ได้กำหนดนโยบายกรุงเทพฯ เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับทุกคน ตามดัชนีชี้วัดเมืองน่าอยู่ (The Global Live ability Index) ของ Economist Intelligence Unit (EIU) ประกอบด้วย 9 มิติ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมดี สุขภาพดี เดินทางดี ปลอดภัยดี บริหารจัดการดี โครงสร้างดี เศรษฐกิจดี สร้างสรรค์ดี และเรียนดี จำนวน 216 นโยบาย ซึ่งกรุงเทพมหานครได้ขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติโดยมีการกำหนดเป้าหมาย และการวัดผลของหน่วยงาน (Objective and Key Results: OKRs) ครอบคลุมทุกมิติ สำหรับมิติ ด้านบริหารจัดการดี จำนวน 32 นโยบาย กรุงเทพมหานครได้กำหนดให้สำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบนโยบาย “ผู้ว่าฯ สัจจกร” (สำนักเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร, 2566)

กิจกรรมผู้ว่าฯ สัจจกร เป็นกิจกรรมที่จัดทำโดยสำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้รับทราบข้อมูลการบริหารจัดการของสำนักงานเขต/สำนักที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทั้ง 9 มิติ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อปรับปรุงการ

ดำเนินงานของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดลงพื้นที่ ณ สำนักงานเขตในวันเสาร์ หรือวันอาทิตย์ของสัปดาห์ และ ณ สำนัก ในวันและเวลาราชการ ซึ่งมีการดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้

1) ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ร่วมกันระหว่างคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ข้าราชการ และบุคลากรของหน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้อง เช่น กิจกรรมปลูกต้นไม้ เป็นต้น

2) การประชุมเรื่องนำเสนอข้อมูลการบริหารจัดการของสำนักงานเขต/สำนักที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทั้ง 9 มิติ ตลอดจนนำเสนอปัญหาและอุปสรรคด้านต่าง ๆ ของสำนักงานเขต/สำนัก

3) รับประทานอาหารกลางวันร่วมกันระหว่างคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ข้าราชการและบุคลากรของหน่วยงาน เพื่อหารือข้อราชการนำไปสู่การแก้ไข หรือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

4) การลงพื้นที่พบปะเยี่ยมเยียนและรับฟังปัญหา/ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้ว่าฯ สัจจร จะประกอบด้วย ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปลัดกรุงเทพมหานคร ประธานที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองปลัดกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการสำนัก และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 24 คน รายละเอียดดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	12	50.00
	หญิง	12	50.00
ประสบการณ์ในการทำงานหรือการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร	น้อยกว่า 5 ปี	4	16.67
	5 - 10 ปี	6	25.00
	11 - 15 ปี	5	20.83

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน	ร้อยละ
16 ปีขึ้นไป	9	37.50
สถานะ		
ข้าราชการประจำ	12	50.00
ภาคประชาชน	12	50.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นเพศชาย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และเพศหญิง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานหรือเคยมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร 16 ปีขึ้นไป จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมาคือ 5-10 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นข้าราชการประจำ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และภาคประชาชน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 50

4.2.1 การมีส่วนร่วมเสนอนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร

กิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร เป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้รับทราบข้อมูลการบริหารจัดการของสำนักงานเขต/สำนักที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทั้ง 9 มิติ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามพบว่า ภายในกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนและกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมิได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่อย่างใด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก พล.ต.อ. อัศวิน ขวัญเมือง ได้รับการแต่งตั้งจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจึงไม่มีการรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในการกำหนดนโยบายโดยอาศัยเวทีกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน (หน้าหนัก 24) ส่วนนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ แม้ว่าจะมีการรวบรวมข้อมูลศึกษาปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนไว้เป็นจำนวนมากก็ตาม แต่ก็เป็นการรวบรวมข้อมูลและนำเสนอเสนอแนะนโยบายต่อประชาชนชาวกรุงเทพมหานครก่อนที่จะมีการเลือกตั้งผู้ว่า

ราชการกรุงเทพมหานคร ดังนั้น จึงไม่ได้มีการกำหนดนโยบายโดยอาศัยกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจรแต่อย่างใด (หน้าหน้า 24)

ตารางที่ 4. 2 การมีส่วนร่วมเสนอ นโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการ

เนื้อหา	ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	
	สมัยของพล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง (หน้าหน้า)	สมัยของนายชัชชาติ สิทธิพันธ์ (หน้าหน้า)
ไม่มีส่วนร่วม	24	24

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ในการเสนอหรือกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทั้งของ พล.ต.อ. อัศวิน ขวัญเมือง และของนายชัชชาติ สิทธิพันธ์ ในกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และในกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจรนั้น ประชาชนต่างไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายหรือการเสนอนโยบายที่ได้ตกลงไปแล้วขณะดำรงตำแหน่งแต่อย่างใด ทั้งนี้ เนื่องจากได้มีการแถลงนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครก่อนหรือขณะที่เริ่มดำรงตำแหน่ง ซึ่งเป็นช่วงก่อนที่จะมีการดำเนินกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และผู้ว่าฯ สัญจร

4.2.2 การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบในนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ การได้รับประโยชน์หรือผลกระทบในนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า ในส่วนของภาคประชาชนนั้นจะมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชนในช่วงที่มีการจัดกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และผู้ว่าฯ สัญจร โดยข้อเรียกร้องต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะได้รับการแก้ไขปัญหาหรือได้รับการชี้แจงจากหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ ส่วนระบบงานภายในนั้น ข้าราชการจะเป็นผู้รวบรวมปัญหา ความต้องการ จัดทำรายงาน การประสานงานกับส่วนที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาตามข้อเรียกร้อง

ตารางที่ 4.3 การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบในนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร

เนื้อหา	ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	
	สมัยของพล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง (น้ำหนัก)	สมัยของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ (น้ำหนัก)
การรวบรวมข้อมูลปัญหา ความต้องการ และ ข้อเสนอแนะ	3	5
การชี้แจงทำความเข้าใจ	1	-
การดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอ	4	4
การทำฐานข้อมูลชุมชนเพื่อจัดสวัสดิการขั้น พื้นฐาน และการพัฒนาชุมชน	2	4
ประสานงานกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา	2	2
ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการพัฒนา ชุมชน	3	3
การรายงานผลการดำเนินงาน	4	4

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชนในช่วงที่มีการจัดกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนและผู้ว่าฯ สัญจร โดยข้อเรียกร้องต่าง ๆ ส่วนใหญ่ จะได้รับการแก้ไขปัญหาหรือได้รับการชี้แจงจากหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ ส่วนข้าราชการจะเป็นผู้รวบรวมปัญหา ความต้องการ จัดทำรายงาน การประสานงานกับส่วนที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาตามข้อเรียกร้อง

4.2.3 การรับรู้การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร

ในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจรนั้น ทำให้ภาคประชาชนได้มีโอกาสรู้การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยในส่วนของภาคประชาชนได้มีส่วนรับทราบ

ความคืบหน้าในการดำเนินงาน และภาคราชการได้มีการลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา และการรายงานความคืบหน้า

ตารางที่ 4. 4 การรับรู้การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร

เนื้อหา	ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	
	สมัยของพล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง (น้ำหนัก)	สมัยของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ (น้ำหนัก)
รับทราบความคืบหน้าในการดำเนินงาน	3	4
การลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา	2	4
การรายงานความคืบหน้า	3	3

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจรนั้นมีส่วนทำให้ประชาชนได้มีโอกาสรับรู้การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตลอดจนความคืบหน้าในการดำเนินงาน และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

4.2.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลนโยบายการพัฒนาชุมชนในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร

ในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจรพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดไม่ได้มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลนโยบายการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ทั้ง พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ซึ่งอาจเนื่องมาจากกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนหรือผู้ว่าฯ สัญจรเป็นการมุ่งเน้นการรับฟังปัญหาและการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ จึงไม่ได้มีการนำกิจกรรมการประเมินผลนโยบายมาใช้ แต่ก็มี การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการในระดับพื้นที่

ตารางที่ 4.5 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร

เนื้อหา	ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	
	สมัยของพล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง (น้ำหนัก)	สมัยของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ (น้ำหนัก)
ไม่มีส่วนร่วม	24	24
การสำรวจความพึงพอใจ	3	2

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ในช่วงการดำเนินกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดไม่ได้มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลนโยบายการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ทั้ง พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ซึ่งอาจเนื่องมาจากกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนหรือผู้ว่าฯ สัญจรเป็นการมุ่งเน้นการรับฟังปัญหาและการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ จึงไม่ได้มีการนำกิจกรรมการประเมินผลนโยบายมาใช้ แต่ก็มี การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการในระดับพื้นที่

4.2.5 ทศนคติต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ทศนคติต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทั้ง 2 ท่านได้ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยการเปิดโอกาสให้มีการเสนอปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนผ่านกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนและกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร และจากช่องทางอื่น ๆ

ตารางที่ 4. 6 ทศนคติต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในช่วงกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร

เนื้อหา	ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	
	สมัยของพล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง (น้ำหนัก)	สมัยของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ (น้ำหนัก)
การเปิดโอกาสให้เสนอนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	18	16
การเปิดโอกาสให้เสนอเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาชุมชน	2	1
ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน	12	12

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ในกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร ได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเสนอปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนผ่านกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนและกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจรเช่นเดียวกัน

4.2.6 ความคิดเห็นทั่วไปต่อนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

สำหรับความคิดเห็นทั่วไปต่อนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ มีภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ในการดำเนินนโยบายบางเรื่องอาจยังติดขัดกับข้อกฎหมาย และงบประมาณ

ตารางที่ 4. 7 ความคิดเห็นทั่วไปต่อนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

เนื้อหา	ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	
	สมัยของพล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง (น้ำหนัก)	สมัยของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ (น้ำหนัก)
สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้	2	2

เนื้อหา	ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	
	สมัยของพล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง (น้ำหนัก)	สมัยของนายชัชชาติ สิทธิพันธ์ (น้ำหนัก)
มีภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง	1	-
มีความเป็นรูปธรรม	1	1

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ประชาชนทั่วไปไม่มีความคิดเห็นต่อนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้บ้าง มีหลายภาคส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ในการดำเนินนโยบายบางเรื่องอาจยังติดขัดกับข้อกฎหมาย และงบประมาณ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary Study) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งเป็นการศึกษาจากเอกสารของทางราชการ รายงานการวิจัย ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ โดยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา สามารถสรุปผล อภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปผล

ในการวิเคราะห์นโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในสมัยของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง เปรียบเทียบกับของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์นี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) โดยทำการศึกษาแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย ดังนี้

5.1.1 เปรียบเทียบการกำหนดนโยบาย (Policy formulation)

1) การกำหนดนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง ในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมืองมาจากการแต่งตั้งโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ โดยที่ไม่ได้มีการนำเสนอโยบายให้ประชาชนเลือก หลังจากที่ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมืองได้แถลงนโยบายการบริหารกรุงเทพมหานครเรียกว่า “ผลักดัน ทันใจ แก้ไขทันที” คือ แนวนโยบายการขับเคลื่อนและเดินหน้าพัฒนาเมืองหลวงเพื่อคนกรุงเทพมหานคร ควบคู่ไปกับ 1 ภารกิจพิเศษ 5 นโยบายทันใจ และ 19 ภารกิจผลักดันทันที โดย “1 ภารกิจพิเศษ” นั่นคือ การดูแลประชาชนที่เดินทางมาเข้ากราบถวายบังคมพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ให้ได้รับความสะดวกสบายมากที่สุด ส่วน “5 นโยบายทันใจ” ประกอบด้วย สะอาด สะดวก ปลอดภัย คุณภาพชีวิตดี วิถีพอเพียง มุ่งเน้นบริหารงานราชการแบบใสสะอาด นอกจากนั้น ในการทำโครงการที่ใช้งบประมาณจำนวนมากหรือเรียกว่า เมกะโปรเจกต์ เช่น โครงการปรับภูมิทัศน์คลองโอ่งอ่าง เป็นแนวความคิดจากรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาที่เริ่มดำเนินการขอคืนพื้นที่ตั้งแต่ปี 2558 (ก่อนที่ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมืองจะ

ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) โดยที่ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้มีส่วนร่วม ดังนั้น การกำหนดนโยบายของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมืองจึงสอดคล้องกับตัวแบบชนชั้นนำ (Elite Model) ของ Dye (2007) ที่จะให้ความสำคัญกับบทบาท หรืออิทธิพลของชนชั้น หรือชนชั้นปกครองที่มีอำนาจการตัดสินใจนโยบายสาธารณะอย่างเด็ดขาด ชนชั้นปกครองจะยึดถือความพึงพอใจ (Preferences) หรือค่านิยม (Values) ของตนเองเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจนโยบาย ถือว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่สนใจกิจกรรมทางการเมืองและไม่ได้รับข้อมูลดีพอกเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ชนชั้นนำมีบทบาทในการกำหนดความคิดเห็นของประชาชนมากกว่าที่ประชาชนจะกำหนดความคิดเห็นของชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครอง โดยประชาชนไม่มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ข้าราชการทำหน้าที่เพียงนำนโยบายที่กำหนดโดยชนชั้นนำไปสู่ประชาชนเท่านั้น

2) การกำหนดนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์

มีความสอดคล้องกับตัวแบบระบบ (Systems Model) ของ Dye (2007) เนื่องจากในการกำหนดนโยบายของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์นั้น ได้จัดทำนโยบายในภาพใหญ่ และนโยบายรายเขต/พื้นที่ ไม่ได้ใช้นโยบายเดียวเหมารวมทุกท้องที่ และมุ่งเน้นการแก้ปัญหาเล็ก ๆ ที่อยู่ใกล้บ้านใกล้ตัวของประชาชน ที่เรียกว่า "ปัญหาเส้นเลือดฝอย" มากกว่าคิดถึงโครงการลงทุนขนาดใหญ่ (เมกะโปรเจกต์) ในการกำหนดนโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์มาจากปัญหาจริงของชาวเมืองกรุงเทพมหานคร ผ่านอาสาสมัครและการเข้าพื้นที่พบกับคนที่อยู่อาศัยทั่วกรุงเทพฯ อยู่บนรากฐานของข้อมูลสถิติที่เป็นวิทยาศาสตร์ ร่วมกับนักวิชาการจากหลายสถาบันการศึกษา และพร้อมลงมือดำเนินการได้ทันที โดยนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ได้นำเสนอนโยบายมากถึง 216 ข้อ ภายใต้คำขวัญ "สร้างกรุงเทพฯ ให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับทุกคน" โดยจัดกลุ่มนโยบายไว้ 9 มิติ เพื่อสร้าง "กรุงเทพฯ 9 ดี" ประกอบด้วย ปลอดภัยดี สุขภาพดี สร้างสรรค์ดี สิ่งแวดล้อมดี บริหารจัดการดี เรียนดี โครงสร้างดี เศรษฐกิจดี และเดินทางดี

ในการกำหนดนโยบายนั้นมาจากปัญหาจริงของชาวเมืองกรุงเทพมหานครผ่านอาสาสมัครและการเข้าพื้นที่พบกับคนที่อยู่อาศัยทั่วกรุงเทพฯ อยู่บนรากฐานของข้อมูลสถิติที่เป็นวิทยาศาสตร์ ทั้งยังได้มีการร่วมกับนักวิชาการจากหลายสถาบันการศึกษาเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) อันเป็นความต้องการที่หลากหลาย ข้อเรียกร้อง และแรงสนับสนุนต่าง ๆ ผ่านกระบวนการพิจารณา และตัดสินใจ (Process) ในการกำหนดนโยบายเพื่อเสนอออกมา (Output) ต่อประชาชนก่อนการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยเสนอนโยบาย "สร้างกรุงเทพฯ ให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับทุกคน" เรียกว่า "กรุงเทพฯ 9 ดี" โดยจัดกลุ่มนโยบายไว้ 9 มิติ ประกอบด้วย ปลอดภัยดี สุขภาพดี

สร้างสรรค์ดี สิ่งแวดล้อมดี บริหารจัดการดี เรียนดี โครงสร้างดี เศรษฐกิจดี และเดินทางดี นอกจากนี้ยังมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามการแก้ไขปัญหาของประชาชนเรียกว่า “ปัญหาเส้นเลือดฝอย” ที่ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้าของการแก้ไขปัญหาได้ทุกข้อเรียกร้องผ่านเว็บไซต์อย่างเป็นปัจจุบันและปรับปรุงข้อมูลตลอดเวลา

5.1.2 เปรียบเทียบการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy implementations)

การวิเคราะห์การนำนโยบายไปปฏิบัตินี้ ผู้วิจัยใช้ตัวแบบสหองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Intergovernmental Policy Implementation Model) พัฒนาโดย Van Horn and Van Meter (1976) เป็นการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยใช้ตัวแบบทั่วไปที่พัฒนามาจากตัวแบบการวิเคราะห์ระบบการเมืองของ Easton ผสมกับการนำผลการศึกษาด้านทฤษฎีองค์การที่ส่งผลหรือเกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติงานมาประยุกต์เข้าด้วยกัน ดังนี้

1) การนำนโยบายไปปฏิบัติของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมืองไปปฏิบัติ

ในการนำนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมืองไปปฏิบัติ สามารถวิเคราะห์ตามตัวแบบสหองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติของ (Van Meter & Van Horn, 1975) ได้ดังนี้

1) วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย (Policy Standards and Objectives) พบว่า ในการดำเนินนโยบายของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง มุ่งเน้นให้การพัฒนา กทม. ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี วิสัยทัศน์ประเทศไทย 4.0 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 รวมถึงความเปลี่ยนแปลงของโลกที่ไม่หยุดนิ่ง มากำหนดเป็นวาระการพัฒนากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2561 พร้อมเดินหน้านโยบาย NOW อย่างต่อเนื่อง ภายใต้แนวคิด “ทำจริง เห็นผลจริง” โดยมีกรอบระยะเวลา 100 วัน 200 วัน 300 วัน และ 1 ปี เป็นตัวกำหนดการทำงานที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกโครงการตามยุทธศาสตร์การพัฒนากรุงเทพฯ สะอาด สะดวก ปลอดภัย มีคุณภาพชีวิตดี และวิถีพอเพียงสำเร็จตามเป้าหมาย สิ่งที่ขาดหายไปก็จะได้รับการเติมเต็ม ในส่วนของเสียงสะท้อนจากประชาชนถึงจุดอ่อนและข้อบกพร่องต่างๆ ในปีที่ผ่านมา ก็เร่งปรับปรุงแก้ไข เพื่อประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดและทำกรุงเทพฯ ให้ดีขึ้นต่อไป โดยเป้าหมายของนโยบาย กำหนดเป็นช่วง 100 วัน 200 วัน 300 วัน และ 1 ปี

2) ทรัพยากรนโยบาย (Policy Resource) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการบริหารนโยบาย พบว่า ได้ใช้ทรัพยากรคือ หน่วยงานในสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบาย โดยมีการมอบนโยบายให้หน่วยงานของกรุงเทพมหานครไปดำเนินการจัดทำแผนงานโครงการเพื่อรองรับ และให้รายงานตามช่วงเวลา 100 วัน 200 วัน 300 วันและ 1 ปี

3) การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมการเสริมแรง (Inter-Organization Communication and Enforcement Activities) มีการมอบหมายนโยบาย การประชุมชี้แจงการกำหนดให้มีการรายงานผลการดำเนินการตามนโยบาย

4) ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (The Characteristics of Implementing Agencies) หน่วยงานที่นำนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติเป็นหลัก คือ หน่วยงานต่างๆ ในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยได้มีการสั่งการให้ข้าราชการในสังกัดกรุงเทพมหานครนำไปดำเนินการ

5) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง (Economic, Social and Political Conditions) ในการดำเนินนโยบายของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง ในปี พ.ศ. 2561 สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่โดยอาศัยการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2561 และการตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 อย่างไรก็ตามรูปแบบของแผนปฏิบัติการประจำปียังคงเป็นไปในรูปแบบการกำหนดหมวดหมู่และการประเมินในรูปแบบที่ราชการเป็นผู้กำหนด ทำให้ยากที่จะบ่งชี้ว่า กิจกรรมหรือโครงการใดมาจากนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือมาจากความคิดเห็นของข้าราชการประจำ นอกจากนี้ ในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา การดำเนินงานของ กทม. จะยึดตามนโยบายของรัฐบาล

6) ความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ (The Disposition of Implementers) ได้มีการจัดประชุมทำความเข้าใจกับหน่วยงานต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครเพื่อให้นำเอานโยบาย NOW “ทำจริง เห็นผลจริง” ไปปฏิบัติ โดยการให้ข้าราชการในสังกัดกรุงเทพมหานครนำเอานโยบายไปปฏิบัติ

2) การนำนโยบายไปปฏิบัติของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ไปปฏิบัติ

นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 ก็ได้เริ่มนำนโยบายไปปฏิบัติผ่านกระบวนการวางแผนและวิธีการงบประมาณ โดยการผลักดันนโยบาย “กรุงเทพ 9 ดี” ลงสู่แผนปฏิบัติการ (Action Plan) คือ เข้าสู่แผนปฏิบัติการกรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2566 ซึ่งได้มีการอนุมัติแผนปฏิบัติการไป

ก่อนหน้าที่จะดำรงตำแหน่ง แต่เพื่อให้สามารถนำไปจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ จึงได้มีการสั่งการให้หน่วยงานในสังกัดกรุงเทพมหานครทำการทบทวนภารกิจของหน่วยงานที่สอดคล้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทั้งภารกิจที่เป็นหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน และจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยระบุเป้าหมายและผลที่ได้รับจากการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมในแต่ละช่วงเวลา เช่น ระยะเวลา 100 วัน ระยะเวลา 200 วัน และระยะเวลา 300 วัน เป็นต้น ซึ่งได้รวบรวมโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อบรรจุเพิ่มเติมในแผนปฏิบัติการราชการกรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยพบว่าแผนงาน/โครงการของหน่วยงานที่ได้รับพิจารณาบรรจุเพิ่มเติมในแผนปฏิบัติการราชการกรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2566 นั้น มากที่สุดคือ สำนักพัฒนาสังคม งบประมาณ 455,452,100 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.23 รองลงมาคือ สำนักการแพทย์ งบประมาณ 247,835,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.89 กระบวนการนำนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์จะผลักดันนโยบายในส่วนที่ต้องใช้งบประมาณโดยผ่านการปรับปรุงแผนปฏิบัติการ สามารถวิเคราะห์ตามตัวแบบสหองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ของ Van Meter and Van Horn (1975) ดังนี้

1) วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย (Policy Standards and Objectives) พบว่า เป้าหมายของนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์จะมุ่งเน้น “กรุงเทพฯ 9 ดี” เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สิ่งแวดล้อม สุขภาพ เศรษฐกิจ การเรียน ความปลอดภัย เป็นต้น มีทั้งนโยบายโดยรวมและรายละเอียดที่มีการระบุเป้าหมายและผลที่ได้รับจากการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมในแต่ละช่วงเวลา เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการวัดผล

2) ทรัพยากรนโยบาย (Policy Resource) พบว่า ได้มีการใช้ทรัพยากรคือหน่วยงานในสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบาย โดยมีการมอบนโยบายให้หน่วยงานของกรุงเทพมหานครพิจารณาภารกิจที่สอดคล้องกับนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสั่งการให้หน่วยงานทบทวนภารกิจของหน่วยงานที่สอดคล้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทั้งภารกิจที่เป็นหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน และจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เพื่อใช้ในการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นจำนวน 43 โครงการ งบประมาณ 1,132,121,752 บาท เป็นการปรับปรุงแผนปฏิบัติการประจำปีที่ได้มีการอนุมัติไปก่อนหน้านี้ที่นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์จะได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

3) การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมการเสริมแรง (Inter-Organization Communication and Enforcement Activities) การสื่อสารระหว่างองค์กรที่ใช้ คือ การจัดประชุมทำความเข้าใจและจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนกรุงเทพฯ 9 ดี โดยมอบนโยบายให้หน่วยงานของกรุงเทพมหานครพิจารณาภารกิจที่สอดคล้องกับนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และดำเนินการทบทวนภารกิจของหน่วยงานที่สอดคล้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ทั้งภารกิจหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน และจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยระบุเป้าหมายและผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมแต่ละช่วงเวลา เช่น ระยะเวลา 100 วัน เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังได้มีการสื่อสารกับประชาชนโดยตรงผ่านการรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการขอเรียกร้องของประชาชนผ่านเว็บไซต์ มีรายละเอียดของนโยบาย 216 นโยบาย ประกอบด้วยเหตุผลในการกำหนดนโยบายแต่ละนโยบาย ตลอดจนรายละเอียดคำอธิบายนโยบาย และมีช่องทางรับข้อเสนอแนะจากประชาชนในทุกนโยบาย มีการระบุพื้นที่ดำเนินการ ความคืบหน้าของการดำเนินการอย่างเป็นปัจจุบัน

4) ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (The Characteristics of Lamenting Agencies) เป็นหลัก คือ หน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยได้มีการสั่งการให้ข้าราชการในสังกัดกรุงเทพมหานครอ่านและทำความเข้าใจนโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ให้เข้าใจ และนำไปดำเนินการ ในส่วนของโครงการ/กิจกรรมที่ต้องใช้งบประมาณก็ให้มีการปรับปรุงแผนปฏิบัติการประจำปี และในบางกิจกรรมที่ไม่ใช้งบประมาณก็ให้ดำเนินการทันที ซึ่งในการดำเนินนโยบายโดยผ่านกลไกหน่วยงานราชการมีทั้งความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติกับผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครผู้กำหนดนโยบาย โดยที่ไม่เปลี่ยนแปลงความหมายของข้อความนโยบาย

5) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง (Economic, Social and Political Conditions) เป็นการคำนึงถึงการจัดสรรทรัพยากรให้หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีความเพียงพอต่อการส่งเสริมให้แผนงานโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ ซึ่งเมื่อนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในปีแรก เป็นช่วงที่มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2566 ไปแล้ว ทำให้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีปัญหาด้านการขาดแคลนงบประมาณหรือการตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2566 ไม่สอดคล้องกับนโยบาย ดังนั้น จึงได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยให้หน่วยงานในสังกัดกรุงเทพมหานครทบทวนโครงการ/กิจกรรมให้สอดคล้องกับนโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ แล้วเสนอเข้ามาเพื่อปรับปรุง

แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2566 เพื่อใช้ในการจัดสรรงบประมาณต่อไป เป็นปรับแผนปฏิบัติการเพื่อการมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นหลัก นอกจากนี้ในด้านสังคมและการเมือง นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ยังได้รับการสนับสนุนจากประชาชนด้วยการส่งข้อเรียกร้องเข้ามาในหลายช่องทาง และนำมาสรุปเปิดเผยให้ประชาชนได้รับทราบ ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้าได้ผ่านทางเว็บไซต์ ซึ่งมีจำนวนมากกว่าสองแสนข้อเรียกร้อง เป็นการนำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการติดตามการแก้ไขปัญหาของประชาชนเรียกว่าปัญหาเส้นเลือดฝอยที่ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้าของการแก้ไขปัญหาได้ทุกข้อเรียกร้อง

6) ความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ (The Disposition of Implementers) ได้มีการจัดประชุมทำความเข้าใจกับหน่วยงานต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครเพื่อนำเอานโยบาย กรุงเทพฯ 9 ดี 216 นโยบายไปปฏิบัติ โดยการให้ข้าราชการในสังกัดกรุงเทพมหานครทำการศึกษานโยบายอย่างละเอียด และทำการปรับปรุงภารกิจให้สอดคล้องกับนโยบาย มีการปรับปรุงแผนปฏิบัติการประจำปี การจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับนโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ พร้อมทั้งมีการกำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในนโยบายทำการรายงานตามห้วงเวลา เช่น 100 วัน 200 วัน 300 วัน เป็นต้น พร้อมกับการเปิดเผยการแก้ไขปัญหาเส้นเลือดฝอยให้ประชาชนได้รับทราบ สามารถติดตามผลการดำเนินการหรือติดตามความคืบหน้าได้

5.1.3 เปรียบเทียบการประเมินผลนโยบาย (Policy evaluations)

1) การประเมินผลนโยบายของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง หลังจากดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครบ 1 ปีที่ได้ประกาศแผนขับเคลื่อน กทม. ปี 2561 โดยใช้กรอบการทำงาน 100 วัน 200 วัน 300 วัน จนถึง 1 ปี ที่ได้ประกาศนโยบาย NOW “ทำจริง เห็นผลจริง” เมื่อครบ 1 ปีได้แถลงผลการดำเนินตามนโยบาย ดังนี้

100 วัน เพิ่มการบริการฉับไว ใกล้ชิดชุมชน ประชาชนปลอดภัย ได้แก่ จัดตั้งศูนย์ประสานงานโครงการจิตอาสาพระราชทานฯ กทม. และ 50 สำนักงานเขต เพื่อรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบ และความสวยงามของคูคลอง ในส่วนของบริการเพื่อประชาชน มีโครงการนัดหมอ ล่วงหน้ารักษาเร็วขึ้น ให้ประชาชนนัดหมายผ่านศูนย์ BFC เพื่อลดเวลาในการรอพบแพทย์ โครงการทิ้งเป็นที่เก็บเป็นเวลา ทั้งบนบกและริมน้ำครบทุกพื้นที่ 855 จุด และโครงการ กทม.เมืองสว่าง ไฟติดทุกดวงในสวนสาธารณะ, สะพาน, ถนน, ตรอก และซอย รวมแล้วกว่า 6,065 จุด เพื่อความปลอดภัยของประชาชน

200 วัน พัฒนาคมน พัฒนาการศึกษา เพิ่มศักยภาพโรงเรียน กทม. ได้แก่ ส่งเสริมการศึกษาให้แก่นักเรียนกรุงเทพมหานคร โดยให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน 100 คน สำหรับเรียนภาษาอังกฤษภาคฤดูร้อนในต่างแดน เดินหน้าโครงการเด็กหลังห้อง ดูแลเด็กในกลุ่มเสี่ยงอย่างใกล้ชิด รวมถึงจัดสรรทุกเรียนครูปีละ 100 ทุน เป็นเวลา 5 ปี และ Pipe Jacking หรือท่อลอดช่วยเพิ่มการระบายน้ำจะแล้วเสร็จใน 2 เส้นทางจากทั้งหมด 10 เส้นทาง การปรับปรุงภูมิทัศน์ย่านปากคลองตลาด เปิดสวนสาธารณะฝั่งธนบุรีแห่งใหม่ 2 สวน ประกอบด้วย สวนเพชรเกษม 69 และ สวนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมิหรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

300 วัน กรุงเทพฯ เปลี่ยนแปลง พร้อมบริการทันใจด้วยระบบออนไลน์ ได้แก่ ตั้งศูนย์สร้างสุขทุกวัยเปิดบริการครบทั้ง 50 เขต การปรับปรุงภูมิทัศน์ถนน 2 สาย สร้างถนนอัตลักษณ์ด้วยพันธุ์ไม้สวยงามครบทั้ง 9 เส้นทาง มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้นด้วยสวนสาธารณะแห่งใหม่ย่านกาญจนาภิเษก และการพัฒนาระบบนัดหมายออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการติดต่อรับบริการด้านงานทะเบียนและการขออนุญาตต่างๆ

1 ปี ผลិតคน ผลิตงาน ทุกโครงการจับต้องได้ เห็นผลจริง ได้แก่ โครงการที่เริ่มดำเนินการนับตั้งแต่ 100 วันแรกจะแล้วเสร็จ ได้แก่ โครงการสร้างสถานிடับเพลิงย่อย 5 สถานี, โครงการเพิ่มโรงพยาบาล 2 แห่ง, โครงการ Water Bank ธนาคารน้ำใต้ดิน จะแล้วเสร็จทั้ง 5 จุด, โครงการแก้มลิงเก็บน้ำตามศาสตร์พระราชา แล้วเสร็จ 4 จุด และโครงการ Pipe Jacking แล้วเสร็จอีก 6 เส้นทาง

1) การประเมินผลนโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ โดยหลังจากที่ได้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาเป็นเวลา 1 ปี ได้แถลงผลการดำเนินงานในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาภายใต้นโยบาย 9 ด้าน 9 ดี 216 นโยบาย ดังนี้

ในช่วงแรกที่เข้ามาในเดือนมิถุนายน 2565 งบประมาณปี พ.ศ. 2566 ของกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการเสร็จแล้ว แต่ได้เริ่มการใช้งบประมาณเพื่อนโยบายอย่างจริงจัง ใช้งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมปี พ.ศ. 2566 กว่า 9,000 ล้านบาท เป็นช่วงที่เริ่มเห็นการใช้งบประมาณเพื่อนโยบายมากขึ้น และประชาชนสามารถเข้าไปดูสิ่งที่ทำได้ทางเว็บไซต์ <http://openpolicy.bangkok.go.th> สำหรับช่วงแรกมี Key Driver 5 เรื่องหลักที่ได้ทำ คือ 1. การให้ความสำคัญกับเส้นเลือดฝอย โดยไม่ได้ละเลยเส้นเลือดใหญ่ที่เข้มแข็ง ซึ่งที่ผ่านมาเราเห็นว่ากรุงเทพฯ อ่อนแอที่เส้นเลือดฝอย หากทำให้เส้นเลือดฝอยแข็งแรงและประสานกับเส้นเลือดใหญ่ให้เข้มแข็ง

ได้ จะทำให้ทั้ง 2 ส่วนทำงานไปด้วยกันได้ 2. การเปลี่ยน Mind set ข้าราชการ โดยใช้ People Centric คือ เอาประชาชนเป็นศูนย์กลาง หันหน้าหาประชาชน ตอบสนองประชาชนตลอดเวลา ทำให้เป็นหัวใจหลักในการทำงานและผู้บริหารต้องทำให้เห็นเป็นตัวอย่างแก่ลูกน้อง 3. Technology Driver คือ การใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นตัวเปลี่ยน เป็นตัวเพิ่มประสิทธิภาพของเมือง เช่น Open Data การเปิดเผยข้อมูล การให้ใบอนุญาตออนไลน์ การให้บริการ Telemedicine เป็นต้น ซึ่งเห็นผลชัดเจนอนาคตต่อไปจะไม่หวนกลับไปในรูปแบบเดิมแล้ว เทคโนโลยีจะเข้ามาเปลี่ยนและจะถูกนำมาใช้อย่างเหมาะสม เกิดประโยชน์ ตอบโจทย์ประชาชน 4. เรื่องของความโปร่งใส เป็นโจทย์ที่ประชาชนฝากให้ตั้งแต่เริ่มแรก การเปลี่ยน Mind set ผู้บริหารในเรื่องการแต่งตั้งโยกย้ายที่เป็นธรรม ไม่เก็บส่วย เพื่อให้ทุกอย่างเดินหน้าไปได้ด้วยความโปร่งใส และ 5. สร้างภาคีเครือข่าย เพราะปีแรกงบประมาณไม่เพียงพอ มีเพียงความร่วมมือจากชุมชน หอการค้า หน่วยงานภาครัฐ เอกชน กิจกรรมที่เกิดขึ้นได้จึงเกิดจากภาคีเครือข่ายทำให้เมืองขับเคลื่อน และคาดว่าภาคีเครือข่ายจะร่วมขับเคลื่อนทอม.ต่อไปในปีที่ 2-4 ด้วย

สำหรับนโยบายของกรุงเทพมหานคร จาก 9 ด้าน 9 ดี เดิม ได้แก่ เดินทางดี ปลอดภัยดี โครงสร้างดี สุขภาพดี สิ่งแวดล้อมดี เศรษฐกิจดี สร้างสรรค์ดี เรียนดี และบริหารจัดการดี ซึ่งประกอบด้วย 216 นโยบาย ได้มีการปรับเปลี่ยนให้เข้าใจง่าย สอดคล้องกับรูปแบบการทำงานจริง และตอบสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้น เป็น 9 ด้าน 9 ดี ใหม่ ได้แก่ เดินทางดี ปลอดภัยดี โปร่งใสดี (ใหม่) สิ่งแวดล้อมดี สุขภาพดี เรียนดี เศรษฐกิจดี สังคมดี (ใหม่) และบริหารจัดการดี รวม 226 นโยบาย โดยเริ่มดำเนินการไปแล้ว 211 นโยบาย ส่วน 11 นโยบายที่ยังไม่ได้ดำเนินการ เป็นนโยบายที่ต้องมีการประสานงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น และมี 4 นโยบายยุติการดำเนินการ เช่น นโยบายห้องให้นมเด็ก ซึ่งไม่ค่อยมีผู้ใช้บริการเนื่องจากประชาชนไม่นิยมมีบุตร นโยบายรถห้องสมุดเคลื่อนที่ลงไปถึงชุมชน เนื่องจากชุมชนมีพื้นที่ถนนเล็ก จึงปรับเปลี่ยนเป็นห้องสมุดออนไลน์ เป็นต้น

สำหรับทุกนโยบายจะมีการนำขึ้นเว็บไซต์ <http://openpolicy.bangkok.go.th> เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามาดูได้ว่ามีความคืบหน้าอย่างไร ปัญหาอุปสรรคอย่างไร โดยช่วงปีแรกนั้นเป็นเรื่องของการทำ Sandbox กับ Prototype เนื่องจากในหลายมิติ เช่น การศึกษา สาธารณสุข ไม่สามารถนำนโยบายใหม่ไปปฏิบัติทั่วทั้งกรุงเทพฯ ได้เนื่องจากหากเกิดความผิดพลาดจะมีผลกระทบที่รุนแรง ฉะนั้น หลักการของการทำ Sandbox คือ ทำต้นแบบเล็ก ๆ ก่อน เช่น เลือก 1 โรงเรียน หรือเลือกคลัสเตอร์ของสาธารณสุข อาทิ ราชพิพัฒน์โมเดล ดุสิตโมเดล เป็นต้น ปีแรกจึงเป็นปีของการทดสอบแนวคิด ส่วนปี 2 ปี 3 จะเป็นเรื่องของการขยายผลแนวคิดที่สำเร็จ เช่น Chrome

Classroom จะมีการเพิ่มจำนวนโรงเรียนมากขึ้น ราชพิพัฒน์โมเดลก็ขยายเป็น Bangkok Zoning เป็นต้น

ส่วนที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ไม่สามารถทำได้ภายในระยะเวลาเพียง 1 ปี ยังมีการสานต่อจากสมัยผู้ว่าฯ สุขุมพันธุ์ และผู้ว่าฯ อัศวินฯ ได้แก่ โครงการปรับปรุงโรงพยาบาลกลาง 4 พันล้านบาท โครงการก่อสร้างโรงพยาบาลบางนาฯ 3 พันล้านบาท โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำบึงหนองบอน 4.9 พันล้านบาท โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองเปรมประชากรจากคลองบางบัวลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา 8.2 พันล้านบาท โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองทวีพัฒนาบริเวณคอขวด 2.2 พันล้านบาท โครงการก่อสร้างทางยกระดับ ถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง 1.66 พันล้านบาท โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาแยกเกียกกายช่วงที่ 2 ประมาณ 9 ร้อยล้านบาท โครงการก่อสร้างปรับปรุงถนนรามคำแหง 24 และหัวหมาก 7 ร้อยล้านบาท รถไฟฟ้าสายสีเขียวส่วนต่อขยาย บางหว้า-ตลิ่งชัน 14,804 ล้านบาท รถไฟฟ้าสายสีเงิน 48,380 ล้านบาท รถไฟฟ้าสายสีเทา 29,130 ล้านบาท รวมถึงยังมีการผลักดันโครงการขนาดใหญ่ซึ่งเป็นโครงการเริ่มใหม่ ได้แก่ โครงการบำบัดน้ำเสียคลองเตย 5.5 พันล้านบาท โครงการต่อเชื่อมพุทธมณฑลสาย 3 กับ 4 ประมาณ 1.3 พันล้านบาท โครงการก่อสร้างถนนเชื่อมระหว่างถนนรัตนโกสินทร์สมโภช ถนนนิมิตใหม่ 3 พันล้านบาท โครงการกำจัดขยะมูลฝอยโดยระบบเตาเผาขยะ 1,000 ตันต่อวัน 4.4 พันล้านบาท โครงการก่อสร้างอาคารโรงพยาบาลหลวงพ่อทวีศักดิ์ฯ 2 พันล้านบาท

ความคืบหน้าของนโยบาย 9 ด้าน 9 ดี มีดังนี้

1. ปลอดภัยดี ได้แก่ การแก้ไขจุดเสี่ยงภัยและอาชญากรรม ด้วยการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าดับ 28,000 ดวง จากไฟที่ดับประมาณ 28,100 ดวง เปลี่ยนหลอดไฟเป็นหลอด LED 11,400 ดวง จากเป้าหมาย 25,000 ดวง คาดว่าจะแล้วเสร็จภายในอีก 2 เดือน ติดตั้งกล้องป้องกันภัยด้านอาชญากรรมเพิ่ม 160 กล้อง รวมเป็น 60,972 กล้อง ปรับระบบการขอภาพจากกล้อง CCTV ให้สามารถขอได้ภายใน 24 ชั่วโมง ตรวจสอบประกอบการกลางคืนกว่า 300 แห่ง ปรับปรุงทางม้าลายโดยทาสีขาว 378 แห่ง ทาสีแดง 156 แห่ง ติดไฟปุ่มกดข้ามถนน 52 แห่ง ติดไฟกระพริบ 50 แห่ง รวบรวมฐานข้อมูลเมือง 28 ชุด รวบรวมเป็น 5 Risk Map ประกอบด้วย จุดเสี่ยงน้ำท่วม อัคคีภัย ฝุ่น ทรัพย์สิน และสารเคมี รวมถึงมีการนำแบบแปลนอาคารเข้าระบบแล้วกว่า 5,000 แห่ง นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มทรัพยากร ทักษะและข้อมูลความปลอดภัยชุมชน สร้างระบบเครือข่ายในพื้นที่จัดการสาธารณภัยด้วยการพัฒนาแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับเขต แล้วเสร็จ 25 สำนักงานเขต

2. โปร่งใสได้แก่ การนำ Traffy Fondue เข้ามาใช้ ซึ่งการทุจริตคอร์รัปชัน ไม่ใช่เพียงแต่เรื่องเงินเท่านั้น แต่เรื่องเวลาก็รวมอยู่ด้วย การที่ไม่แก้ปัญหาให้รวดเร็วเหมือนเป็นการทุจริตเวลาของประชาชน เพราะเขาต้องอยู่กับปัญหาความยากลำบาก ซึ่ง Traffy Fondue เป็นพลังที่เข้ามาเปลี่ยนวิธีการทำงานของ กทม. ทำให้ข้าราชการและบุคลากรของกทม. ตื่นตัวอย่างรุนแรง โดยมีประชาชนแจ้งเรื่องเข้ามาประมาณ 300,000 เรื่อง แก้เสร็จแล้วประมาณ 200,000 เรื่อง และมีการทำงานระหว่างหน่วยงานอย่างไร้รอยต่อ มีการเปิดเผยชุดข้อมูลจากเดิม 400 ชุดข้อมูล ปัจจุบันเปิดเผย 720 ชุดข้อมูล ตามความต้องการของประชาชน มีการเปิดเผยข้อมูลจัดซื้อจัดจ้าง ขออนุญาตบริการออนไลน์ (Open Bangkok) โดยนำการจัดซื้อจัดจ้างของกรุงเทพมหานครเข้าสู่ระบบการเปิดเผยข้อมูล e-GP ของ กทม. มากกว่ามาตรฐานกรมบัญชีกลาง เปิดบริการ กทม. ออนไลน์ ผ่าน BMA OSS เริ่มจากขออนุญาตก่อสร้างอาคารไม่เกิน 300 ตร.ม. มีการเปิดเว็บไซต์ติดตามการทำงานของ กทม. อีกทั้งยังมีการยกระดับความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ร่วมมือกับ ACT GBDI สถานทูตอังกฤษ และ ป.ป.ช. ในการจัดการแก้ไขปัญหาทุจริตและการสร้างความโปร่งใสในการทำงานร่วมกัน มีการเปิดศูนย์ต่อต้านทุจริต กทม. เพิ่มช่องทางการรับเรื่องทุจริตเร่งรัดการสอบสวนและลงโทษผู้กระทำความผิด

3. เศรษฐกิจดี ได้แก่ การเพิ่มโอกาสตลาดแรงงานและการฝึกอาชีพคนเมือง ด้วยการดึงความร่วมมือจากเอกชนร่วมพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพ พร้อมเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการ เช่น หลักสูตรแม่บ้านโรงแรม หลักสูตร Caregiver ดูแลผู้สูงอายุ มีการจัดระบบสอบโดยรับคนพิการ เข้าเป็นข้าราชการครั้งแรกของหน่วยงานรัฐ 9 อัตรา สร้างการจ้างงานในคนพิการแล้วมีการร่วมมือกับกรุงไทย ออกสินเชื่อ ช่วยเหลือผู้ค้าหาบเร่ฯ เพิ่มพื้นที่ Hawker Center ตลาดค้าขาย ปรับสัดส่วนคณะกรรมการหาบเร่ฯ ให้มีส่วนร่วมจาก ผู้ค้า ประชาชน และนักวิชาการมากขึ้นมีการทำฐานข้อมูลผู้ค้า 19,000 ราย พร้อมออก QR code ให้กับร้านค้า มีการเริ่มทำต้นแบบพัฒนาจุดซั๊กล้าง บ่อดักไขมัน รวมถึงได้มีการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Soft Power) และเศรษฐกิจย่าน เทศกาล 12 เดือน 12 เทศกาล ต่อเนื่อง สร้างอัตลักษณ์ 11 ย่าน ผ่านการสนับสนุนทั้ง software และ hardware ตลอดจนเร่งอนุมัติการถ่ายภาพยนตร์ในกรุงเทพฯ ได้ภายใน 3 วัน

4. เดินทางดี ได้แก่ การปรับปรุงทางเท้า 221.47 กม. มีมาตรฐานทางเท้าใหม่เป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก เพื่อให้ทางเท้าแข็งแรงขึ้น มีการปรับลานทางเดินเลียบบคลองแสนแสบเพื่อให้ทุกคนเข้าถึงได้ เป็น Universal Design มีการยุบ รวม ย้าย ผู้ค้าออกจุดผ่อนผัน คีนทางเท้าให้ประชาชน 140 จุด เพิ่มความคล่องตัวการเดินทางด้วยการร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เช่น การไฟฟ้า

นครหลวง รถไฟฟ้า ฯลฯ รวมทั้งการก่อสร้างในความรับผิดชอบของกทม.เอง เพื่อคืนผิวจราจร อาทิ บริเวณรถไฟสายสีส้ม สะพานเชื่อมเพลิง สะพานข้ามแยก ณ ระนอง มีการจัดเทศกิจช่วยดูแลจราจร 890 จุดทุกวัน มีการติดตั้ง CCTV กวดขันวินัยจราจร รวม 30 จุด จับผู้ทำผิดแล้วกว่า 400 ราย นอกจากนี้ยังมีส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งสาธารณะและเพิ่มทางเลือกในการเดินทาง โดยพัฒนา BMA Feeder นาร่อง 4 เส้นทาง ติดตั้งจุดจอดจักรยาน 100 จุด รวม 900 คัน สำหรับเป็น Feeder เพื่อให้สามารถขี่จักรยานเข้ามาสู่รถไฟฟ้าได้ ด้านการป้องกันและแก้ปัญหาหน้าท่วม ได้มีการลอกท่อ 7,115.4 กม. ลอกคลองและเปิดทางน้ำไหล รวม 2,948 กม. พร้อมได้มีการเร่งรัดดำเนินการให้แล้วเสร็จตามแผนเพราะเป็นเส้นเลือดฝอยสำคัญที่ทำให้น้ำลดลงได้เร็วเมื่อเกิดฝนตก

5. สิ่งแวดล้อมดี ได้แก่ การดำเนินโครงการปลูกต้นไม้ล้านต้น โดยปลูกต้นไม้แล้ว 400,000 ต้น สวน 15 นาที่ เริ่มดำเนินการกว่า 100 แห่ง เพิ่มแล้วเสร็จ 28 แห่ง (26 ไร่) มี Pet Park 5 แห่ง ซึ่งมีสัตว์เลี้ยงมาใช้แล้วมากกว่า 4,500 ตัว ในส่วนของการจัดการอากาศ กทม. มีการตรวจฝุ่น 9,291 สถานีประกอบการ ตรวจควันดำ 131,537 คัน รวบรวมเซนเซอร์ฝุ่นเข้าระบบ 622 จุด ด้านการจัดการขยะ ประชาชนและผู้ประกอบการร่วมโครงการแยกขยะมากกว่า 6,400 ราย ขยะลดลง 300-700 ตัน/วัน ซึ่งทำให้ประหยัดงบประมาณไปในหลัก 100 ล้านบาท มีการติดตั้งคอกเปียก 99 จุด 152 คอก บนถนนสายหลัก เพื่อการทิ้งขยะและจัดเก็บตามเวลา ป้องกันสัตว์มากัดแทะ ป้องกันขยะไหลลงท่อระบายน้ำเมื่อเกิดฝนตก ทั้งนี้ จะมีการขยายผลไปทุกถนนที่มีการวางถังขยะไม่เป็นระเบียบต่อไป

6. สุขภาพดี ได้แก่ การสนับสนุนและพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพชุมชนทุกกลุ่ม ยกระดับสุขภาพปฐมภูมิและเครือข่ายสาธารณสุข เพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่เชื่อมโยงไร้รอยต่อ พัฒนานวัตกรรมบริการรักษาพยาบาล อาทิ เปิด 22 คลินิกพิเศษหลากหลายให้บริการกว่า 5,900 ครั้ง มี Motorlance หน่วยมอเตอร์ไซค์ฉุกเฉิน 50 คัน ครอบคลุม 50 เขต เพื่อให้เข้าถึงเหตุได้เร็วภายใน 8 นาที มีการนำร่องให้บริการหมอถึงชุมชนผ่าน Mobile Medical Unit ใน 104 ชุมชน ให้บริการมากกว่า 4,000 ครั้ง เพิ่ม Excellent Center และศูนย์เวชศาสตร์เขตเมือง เป็น 15 แห่ง เปิดให้บริการ Telemedicine หมอทางไกลในโรงพยาบาลสังกัด กทม. 11 แห่ง เพิ่มเวลาการให้บริการในศูนย์บริการสาธารณสุข เพิ่มบริการเชิงรุก เพิ่มศักยภาพการส่งต่อ มีการยกระดับศูนย์บริการสาธารณสุข “พลัส” 6 ศูนย์ มีเตียงพักคอยดูอาการ ลดการส่งต่อโรงพยาบาล ลดระยะเวลาในการสรุปข้อมูลการส่งตัวผู้ป่วยจาก 1 วัน เป็น 1 ชั่วโมง อีกทั้ง ยังมีนโยบายโรงพยาบาล 10,000 เตียง ปัจจุบันมีผู้ป่วยระยะฟื้นฟูรักษาในชุมชน 18,654 เตียง ที่เข้าระบบสุขภาพของ กทม. ซึ่งจะมีแพทย์และพยาบาลไปเยี่ยมทุกเดือน

7. สังคมดี ได้แก่ เปิดพื้นที่สาธารณะเพื่อรองรับกิจกรรมที่หลากหลาย โดยการเปิดระบบจองพื้นที่สาธารณะ 21 แห่ง ทั้งหมดนี้ไม่ได้ใช้งบประมาณแต่เป็นการใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วพัฒนาให้ประชาชนเข้าถึงได้ มีการจัดดนตรีในสวน 13 สวน 51 ครั้ง 156 วงดนตรี ซึ่งทำให้ประชาชนที่มาเดินเล่นออกกำลังกายในสวนสามารถรับฟังดนตรีไปด้วยได้ เปิดพื้นที่แสดงดนตรี Bangkok Street Performer 12 จุด มีคนมาแสดงมากกว่า 200 วง และปรับปรุง 62 อาคาร ให้ Universal Design ให้ทุกคนเข้าถึงได้ นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนเงื่อนไขการดำรงชีพคนไร้บ้าน คนพิการ และกลุ่มเปราะบาง ซึ่งได้มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง โดยเปิดจุดบริการคนไร้บ้าน (Drop In) เรื่องอาหาร งาน รักษาพยาบาล ตัดผม อาบน้ำ ทำบัตรประชาชน แจกอาหารไปมากกว่า 17,000 กล่อง จากการตรวจสอบล่าสุดคนไร้บ้านลดลงประมาณ 490 คน จากปี 2565 เนื่องจากมีการส่งต่อให้กับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ดูแลด้วย อีกทั้งลดเวลาในการออกบัตรคนพิการจาก 3 วัน เป็น 3 ชั่วโมง ซึ่งออกบัตรแล้วกว่า 895 ราย ส่งต่ออาหารส่วนเกินผ่าน Bangkok Food Bank ช่วยกลุ่มเปราะบาง 10,000 มื้อ 4,500 คน และในอนาคตจะขยายผลให้จริงจังกมากขึ้น มีการจัดตั้งอาสาสมัครเทคโนโลยี (อสท.) 525 ชุมชน เป็นคนรุ่นใหม่ที่เข้าใจเทคโนโลยีลงชุมชนและช่วยคนในชุมชนให้เข้าใจในเทคโนโลยีต่าง ๆ มากขึ้น และยังเพิ่มค่าตอบแทน ให้กับคณะกรรมการชุมชน จากแต่ก่อนคณะกรรมการทำงานในรูปแบบเสียสละไม่ได้รับค่าตอบแทน

8. เรียนดี ได้แก่ ส่งเสริมการเรียนรู้เด็กเล็กก่อนวัยเรียน (2-6 ปี) โดยการปรับค่าอาหารกลางวันและอาหารเสริมจาก 20 เป็น 32 บาท สำหรับเด็กที่อยู่ในศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน ให้ค่าวัสดุอุปกรณ์จาก 100 เป็น 600 บาท ทำให้เราสามารถดูแลเด็กก่อนวัยเรียนได้ดีขึ้น สำรวจข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนทั้ง 274 ศูนย์ (100%) เพื่อจัดสรรงบประมาณปี 2567 มีการพัฒนาสวัสดิการครูและนักเรียน โดยที่กทม.อุดหนุนค่าอาหาร ค่าชุด 1,171 ล้านบาท เพิ่มเติมจากที่รัฐบาลให้มา แจกผ้าอนามัยกว่า 380,772 ชิ้น 341 โรงเรียน ให้กับนักเรียนมากกว่า 23,000 คน ในอนาคตจะแจกให้ครบ 100% เนื่องจากเป็นภาระของนักเรียนและเป็นเรื่องที่ กทม. ต้องช่วยดูแล แจกหมวกกันน็อก 120,000 ใบ เพิ่มความปลอดภัยในการเดินทางของนักเรียน ซึ่งเรื่องนี้มีเครือข่ายที่มาร่วมกับ กทม. ไม่ได้ใช้งบประมาณอีกเช่นกัน เราต้องการคืนครูให้กับเด็ก ทำให้ครูมีเวลาสอนและดูแลเด็กมากขึ้น โดยการจ้างพนักงานธุรการมากกว่า 300 คน มาช่วยลดภาระงานครู เนื่องจากทุกวันนี้ครูเสียเวลาไปกับงานธุรการ รวมถึงพัฒนาคุณภาพอาหารในโรงเรียน มีการจัดสัปดาห์ 3 วันต่อสัปดาห์ ใน 437 โรงเรียน มีโปรแกรมที่สามารถถ่ายรูปรวตรวจสอบคุณภาพอาหารได้ อีกทั้งยังมีการ Transform หลักสูตร และห้องเรียนดิจิทัล เปิดโรงเรียนวันหยุด คือ Saturday School และหลังเลิกเรียน คือ

After School เป็นโปรแกรมที่ส่งเสริมเด็กไม่ต้องไปวิ่งเล่นที่อื่น สำหรับผู้ปกครองที่มารับตอนเย็นโดยลูกยังอยู่หลังเลิกเรียนได้ มี 16 วิชา 52 โรงเรียนดูแลนักเรียนมากกว่า 1,000 คน มีโครงการติดตั้งคอมพิวเตอร์ 21,553 เครื่อง 437 โรงเรียน ซึ่งทุกโรงเรียนจะมีคอมพิวเตอร์ใหม่ ขณะนี้อยู่กระบวนการเริ่มติดตั้งและเริ่มใช้งาน อีกทั้งเพิ่มวิชาซีพีเลือกเสรีให้กับนักเรียนใน 109 โรงเรียน นำระบบ Google Classroom เข้ามาใช้ในโรงเรียน กทม. (Active learning) จะเห็นว่าเรื่องเรียนดีมีเรื่องที่น่าสนุกมากมาย เชื่อว่าในปีที่ 2 จะขยายผลไปได้อีกหลายเรื่อง

9. บริหารจัดการดี ได้แก่ พัฒนาระบบงาน เงิน คน และระเบียบให้มีประสิทธิภาพ จัดสรรงบกลางปี 2566 กว่า 5,024 ล้านบาท ลงเส้นเลือดฝอย เพื่อปรับปรุงเขตที่ปัญหาเรื่องน้ำท่วมและเรื่องถนน และจัดสรรงบ 200,000 บาทต่อชุมชน ซึ่งทางสภากรุงเทพมหานครจัดสรรงบให้มาเป็นการให้ประชาชนร่วมตัดสินใจถึงความต้องการของประชาชนเอง มีการยกเลิกข้อบัญญัติล้ำสมัยเกี่ยวกับควบคุมอาคาร 11 ฉบับ ทำประกันอุบัติเหตุให้พนักงานกวาด 9,079 คน ที่ดินใน กทม. 99.42% ถูกประเมินเพื่อจัดเก็บภาษี ทำให้การจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพมากขึ้น และจัดทำงบประมาณแบบ Zero-Based Budgeting มีมูลค่างบประมาณมากกว่า 1,000 ล้านบาท เนื่องจากนำรายการเดิมที่ไม่จำเป็นออกไปและทำเฉพาะรายการที่จำเป็นเท่านั้น ทั้งยังมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมบริหารจัดการเมือง โดยจัดตั้งสภาเมืองคนรุ่นใหม่ สร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการกำหนดทิศทางเมือง จัด Hack BKK ดึงบริษัทที่มีศักยภาพร่วมพัฒนาแพลตฟอร์มให้คนกรุงเทพฯ

นอกจากนั้น ยังมีการรายงานผลการแก้ไขปัญหาข้อเรียกร้องของประชาชนในกรุงเทพมหานครผ่านทางเว็บไซต์ เรียกว่า ปัญหาเส้นเลือดฝอย ที่แสดงให้เห็นถึงการรับเรื่องการดำเนินการ และเรื่องที่เสร็จสิ้น จากข้อมูลสถิติการแจ้งปัญหาเส้นเลือดฝอย ณ วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 พบว่า มีจำนวนเรื่องที่ได้รับทั้งหมด 284,367 เรื่อง แยกเป็นอยู่ระหว่างรอรับเรื่อง 1,552 เรื่อง (ร้อยละ 1) อยู่ระหว่างดำเนินการ 9,032 เรื่อง (ร้อยละ 3) ส่งต่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ 61,355 เรื่อง (ร้อยละ 22) เสร็จสิ้นแล้ว 205,375 เรื่อง (ร้อยละ 72)

5.1.4 กิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง กับผู้ว่าฯ สัญจรของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์

กิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน และกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจรเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้รับทราบข้อมูลการบริหารจัดการของสำนักงานเขต/สำนักที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตลอดจนปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดลงพื้นที่ ณ สำนักงานเขต จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 คน พบว่า ภายในกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนและกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมิได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่อย่างใด ทั้งนี้ เนื่องจาก พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจึงไม่ได้รวบรวมข้อมูลจากประชาชนในการกำหนดนโยบายโดยอาศัยเวทีกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน ส่วนนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ แม้ว่าจะมีการรวบรวมข้อมูล ศึกษาปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนไว้เป็นจำนวนมากก็ตาม แต่ก็เป็นกรรวบรวมข้อมูลและนำเสนอนโยบายต่อประชาชนชาวกรุงเทพมหานครก่อนที่จะมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ดังนั้น จึงไม่ได้มีการกำหนดนโยบายโดยอาศัยกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจรแต่อย่างใด

การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ พบว่า ในส่วนของภาคประชาชนจะมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชนในช่วงที่มีการจัดกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนและผู้ว่าฯ สัญจร โดยข้อเรียกร้องต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะได้รับการแก้ไขปัญหา หรือมีการชี้แจงจากส่วนราชการให้ทราบ มีการรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ส่วนข้าราชการจะมีส่วนร่วมในการรวบรวม รายงาน ประสานงานกับส่วนที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหตามข้อเรียกร้อง แต่ในการติดตามประเมินผลนโยบายการพัฒนาชุมชนนั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดไม่ได้มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทั้งในสมัยของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ซึ่งอาจเนื่องมาจากกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนหรือผู้ว่าฯ สัญจรเป็นการมุ่งเน้นการรับฟังปัญหาและการแก้ไขปัญหในระดับพื้นที่ จึงไม่ได้มีการใช้ประเมินผลนโยบาย แต่ก็มีการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการในระดับพื้นที่

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครว่า ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทั้ง 2 ท่านได้ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยการเปิดโอกาสให้มีการเสนอปัญหา

และความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนผ่านกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนและกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจรและจากช่องทางอื่น ๆ

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 นโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง

เมื่อวิเคราะห์นโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง โดยใช้ตัวแบบชนชั้นนำ (Elite Model) ของ Dye (2007) มาทำการวิเคราะห์ จะพบว่า ในการกำหนดนโยบายการบริหารงานกรุงเทพมหานครของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง เข้าสู่ตำแหน่งโดยการแต่งตั้งจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ก่อนได้รับแต่งตั้งมิได้มีการนำเสนอโยบายให้ประชาชนชาวกรุงเทพมหานครตัดสินใจเลือก อีกทั้ง ในการดำเนินโครงการที่สำคัญที่มีงบประมาณมาก (เมกะโปรเจกต์) ก็มีการเตรียมการโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติมาตั้งแต่ก่อนได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในการทำโครงการที่ใช้งบประมาณจำนวนมากหรือเรียกว่า เมกะโปรเจกต์ จากรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งกลุ่มชนชั้นนำจะกำหนดนโยบายโดยอาศัยค่านิยมของตนเองเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจนโยบาย ถือว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่สนใจกิจกรรมการพัฒนาเมือง และไม่ได้รับข้อมูลดีพอกเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ชนชั้นนำจึงมีบทบาทในการกำหนดความคิดเห็นของประชาชนมากกว่าที่ประชาชนจะกำหนดความคิดเห็นของชนชั้นนำโดยประชาชนไม่มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ข้าราชการทำหน้าที่เพียงนำนโยบายที่กำหนดโดยชนชั้นนำไปสู่ประชาชนเท่านั้น ในส่วนของการประเมินผลนโยบายของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง หลังจากดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครบ 1 ปีที่ได้ประกาศแผนขับเคลื่อน กทม. ปี 2561 โดยใช้กรอบการทำงาน 100 วัน 200 วัน 300 วัน จนถึง 1 ปี ที่ได้ประกาศนโยบาย NOW “ทำจริง เห็นผลจริง” เมื่อครบ 1 ปีได้แถลงผลการดำเนินตามนโยบาย

5.2.2 นโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์

เมื่อวิเคราะห์นโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ โดยใช้ตัวแบบระบบ (Systems Model) ของ Dye (2007) มาทำการวิเคราะห์ โดยในการกำหนดนโยบายการบริหารงานกรุงเทพมหานครของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์นั้น ได้จัดทำนโยบายในภาพใหญ่ และนโยบายรายเขต/พื้นที่ ไม่ได้ใช้นโยบายเดียวเหมาะสมรวมทุกท้องที่ มุ่งเน้นการแก้ปัญหาเล็ก ๆ ที่อยู่ใกล้บ้านใกล้ตัวของประชาชน หรือที่เรียกว่า "ปัญหาเส้นเลือดฝอย" มากกว่าคิดถึงโครงการลงทุนขนาดใหญ่ (เมกะโปรเจกต์) ในการกำหนดนโยบายจะมาจากปัญหาจริงของชาวเมืองกรุงเทพมหานคร

ผ่านอาสาสมัครและการเข้าพื้นที่พบกับคนที่อยู่อาศัยทั่วกรุงเทพฯ อยู่บนรากฐานของข้อมูลสถิติที่เป็นวิทยาศาสตร์ คิดสร้างสรรค์ร่วมกับนักวิชาการจากหลายสถาบันการศึกษา โดยนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ได้นำเสนอนโยบายมากถึง 216 ข้อ ภายใต้คำขวัญ "สร้างกรุงเทพฯ ให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับทุกคน" โดยจัดกลุ่มนโยบายไว้ 9 มิติ เพื่อสร้าง "กรุงเทพฯ 9 ดี" ประกอบด้วย ปลอดภัยดี สุขภาพดี สร้างสรรค์ดี สิ่งแวดล้อมดี บริหารจัดการดี เรียนดี โครงสร้างดี เศรษฐกิจดี และเดินทางดี ในการนำนโยบายไปปฏิบัติผ่านกระบวนการวางแผนและวิธีการงบประมาณ โดยการผลักดันนโยบาย "กรุงเทพฯ 9 ดี" ลงสู่แผนปฏิบัติการ (Action Plan) คือ เข้าสู่แผนปฏิบัติราชการกรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2566 ที่มีการอนุมัติไปก่อนหน้านี้ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์จะดำรงตำแหน่ง จึงทำการปรับแผนปฏิบัติการโดยการประชุมทำความเข้าใจและจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนกรุงเทพฯ 9 ดี ให้องค์กรในสังกัดกรุงเทพมหานครทบทวนภารกิจของหน่วยงานที่สอดคล้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทั้งภารกิจที่เป็นหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน และจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยระบุเป้าหมายและผลที่ได้รับจากการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมในแต่ละช่วงเวลา เช่น ระยะเวลา 100 วัน ระยะเวลา 200 วัน และระยะเวลา 300 วัน และ 1 ปี เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการวัดผล ซึ่งการกำหนดมาตรฐานนโยบายและเป้าหมายนโยบายที่ชัดเจนจะส่งผลให้การวัดผลการปฏิบัติตามนโยบายเป็นไปได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังมีการรายงานผลการแก้ไขปัญหาข้อเรียกร้องของประชาชนในกรุงเทพมหานครผ่านทางเว็บไซต์ เรียกว่า ปัญหาเส้นเลือดฝอย ที่แสดงให้เห็นถึงการรับเรื่อง การดำเนินการ และเรื่องที่เสร็จสิ้น จากข้อมูลสถิติการแจ้งปัญหาเส้นเลือดฝอย ณ วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 พบว่า มีจำนวนเรื่องที่ได้รับทั้งหมด 284,367 เรื่อง แยกเป็นอยู่ระหว่างรอรับเรื่อง 1,552 เรื่อง (ร้อยละ 1) อยู่ระหว่างดำเนินการ 9,032 เรื่อง (ร้อยละ 3) ส่งต่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ 61,355 เรื่อง (ร้อยละ 22) เสร็จสิ้นแล้ว 205,375 เรื่อง (ร้อยละ 72)

5.2.3 กิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง กับผู้ว่าฯ สัญจรของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ เป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้รับทราบข้อมูลการบริหารจัดการของสำนักงานเขต/สำนักที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตลอดจนปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดลงพื้นที่ ณ สำนักงานเขต พบว่า ภายในกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนและกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจร ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมิได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่อย่างใด ทั้งนี้

เนื่องจาก พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง ได้รับการแต่งตั้งจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจึงไม่ได้รวบรวมข้อมูลจากประชาชนในการกำหนดนโยบายโดยอาศัยเวทีกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชน ส่วนนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ แม้ว่าจะมีการรวบรวมข้อมูล ศึกษาปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนไว้เป็นจำนวนมากก็ตาม แต่ก็เป็นการรวบรวมข้อมูลและนำเสนอนโยบายต่อประชาชนชาวกรุงเทพมหานครก่อนที่จะมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ดังนั้น จึงไม่ได้มีการกำหนดนโยบายโดยอาศัยกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจรแต่อย่างใด การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ พบว่า ในส่วนของภาคประชาชนจะมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชนในช่วงที่มีการจัดกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนและผู้ว่าฯ สัญจร โดยข้อเรียกร้องต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะได้รับการแก้ไขปัญหามีการแจ้งและรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ส่วนข้าราชการจะมีส่วนร่วมในการรวบรวมปัญหา ความต้องการ จัดทำรายงาน การประสานงานกับส่วนที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหตามข้อเรียกร้อง แต่ในการติดตามประเมินผลนโยบายการพัฒนาชุมชนนั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดก็ไม่ได้มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ทั้งในสมัยของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง และของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ซึ่งอาจเนื่องมาจากกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนหรือผู้ว่าฯ สัญจรเป็นการมุ่งเน้นการรับฟังปัญหาและการแก้ไขปัญหในระดับพื้นที่ จึงไม่ได้มีการนำกิจกรรมการประเมินผลนโยบายมาใช้ แต่ก็มี การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการในระดับพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครว่า ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทั้ง 2 ท่านได้ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยการเปิดโอกาสให้มีการเสนอปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนผ่านกิจกรรมผู้ว่าฯ พบประชาชนและกิจกรรมผู้ว่าฯ สัญจรและจากช่องทางอื่น ๆ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิเคราะห์กระบวนการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย เปรียบเทียบระหว่างนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในสมัยของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง กับของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ พบว่า การกำหนดนโยบายของ พล.ต.อ.อัศวิน ขวัญเมือง มีได้มีการนำปัญหาและข้อเรียกร้องของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ นั้น ไม่ได้ใช้แผนปฏิบัติการประจำปี การตั้ง

งบประมาณรายจ่ายประจำปีให้สอดคล้องกับนโยบายของตนที่กำหนด การบริหารงาน กรุงเทพมหานครจึงเป็นไปตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร 20 ปีที่กำหนดให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศ 20 ปีของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา และดำเนินการตามโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง ซึ่งแตกต่างจากการกำหนดนโยบายของ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ที่จะทำการรวบรวมปัญหาของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครกำหนดเป็นนโยบายในภาพรวม และนโยบายย่อยรายเขต มีการนำเสนอนโยบายให้ประชาชนพิจารณา ผ่านการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในการดำเนินนโยบายได้มีการประชุมและทำความเข้าใจกับหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัด กรุงเทพมหานคร มีการปรับปรุงแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2566 ให้มีความสอดคล้องกับนโยบายของตน นอกจากนี้ ได้มีการจัดระบบการรับข้อเรียกร้องของประชาชนและมีการรายงานผลการรับข้อเรียกร้องผ่านทางเว็บไซต์ โดยแสดงเรื่องที่รับไว้ เรื่องที่อยู่ระหว่างดำเนินการ เรื่องที่ส่งเรื่องไปยังหน่วยงานอื่นที่ไม่ได้อยู่ในสังกัดกรุงเทพมหานคร และเรื่องที่แล้วเสร็จอย่างละเอียด ในการประเมินผลนโยบายได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามนโยบายต่าง ๆ และเสนอความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า นโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่มาจาก การเลือกตั้ง จะให้ความสำคัญต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน เพื่อให้ประชาชนตัดสินใจเลือกนโยบายผ่านการเลือกตั้ง การดำเนินนโยบายและการประเมินผลนโยบายมีการดำเนินการอย่างจริงจัง เปิดเผยให้ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้าได้ ทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย และการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการบริหารจัดการพื้นที่ในระดับจังหวัดของประเทศไทยจะให้ความสำคัญต่อการปกครองส่วนภูมิภาค คือ ในรูปของจังหวัด และอำเภอ ที่อาศัยผู้บริหารมาจากการแต่งตั้งของรัฐบาลกลาง ทำให้ผู้บริหารขาดความสนใจในการดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาของประชาชน ทำให้ท้องถิ่นขาดการพัฒนา ดังนั้น จึงควรจัดรูปแบบการปกครองพื้นที่ระดับเขตจังหวัดจากราชการส่วนภูมิภาคเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ที่กำหนดเขตรับผิดชอบตามเขตจังหวัด ทั้งการถ่ายโอนอำนาจของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นส่วนภูมิภาคให้สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ยกเลิกราชการส่วนภูมิภาค) โดยอาจนำร่องจังหวัดที่มีความพร้อมก่อน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยจากเอกสารและการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีข้อจำกัดเกี่ยวกับห้วงเวลาที่แตกต่างกันระหว่างผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทั้ง 2 ท่าน ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามขาดการรับรู้ข้อมูลอย่างเพียงพอ เนื่องจากจำไม่ได้ และขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปจึงควรนำวิธีการวิจัยเชิงปริมาณมาประกอบด้วย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนทั่วไปที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร กำหนดตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้นโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ทศนคติของประชาชนที่มีต่อนโยบาย อีกทั้งการวิจัยในครั้งนี้เป็นเพียงการเปรียบเทียบข้อมูลนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเพียง ท่านละ 1 ปีเท่านั้น ทำให้ข้อมูลที่น่าวิเคราะห์อาจไม่ครอบคลุมและเพียงพอ จึงไม่สามารถอนุมานถึงการปฏิบัติหน้าที่ในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้ทั้งหมด ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาข้อมูลจากการดำรงตำแหน่งของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในแต่ละสมัย (คราวละ 4 ปี) เพื่อความครอบคลุมของข้อมูลมากขึ้น

บรรณานุกรม

- Anderson, D. T. (1994). *Barnacles. Structure, Function, Development and Evolution*. Chapman & Hall.
- Anderson, J. E. (2000). *Public Policy Making : An Introduction*. Houghton Mifflin Company.
- BBC News ไทย. (2565). ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ : สักรวจบ กทม. ไปไหน ท่ามกลางคราเม่า “งบเหลือ 94 ล้าน”. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566. <https://www.bbc.com/thai/thailand-61671797>
- Donsire, A. (1990). *Implementation Theory and Bureaucracy*. Billing and Sons.
- Dye, T. R. (2007). *Understanding public policy (12th ed.)*. Simon and Schuster.
- Kerr, D. H. (1996). The Logic of Policy and Successful. *Policy Sciences*, 7(351-363).
- Lipsky, M. (1980). *Street-Level Bureaucracy: Dilemmas of the Individual in Public Service*. Russell Sage Foundation.
- Lowi, T. (1964). American Business, Public Policy, Case-Studies and Political Theory. *World Politics*, 16(4), 677-715.
- MGR Online. (2561). “อัสวิน” ประกาศสานต่อนโยบาย “NOW ทำจริง เห็นผลจริง” วอนคนกรุงร่วมเป็นเจ้าของบ้านเดินหน้าไปด้วยกัน . สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566 . <https://mgronline.com/online/section/detail/9610000028332>
- PostToday. (2559). ผู้ว่าฯ กทม. ประกาศ 5 นโยบาย 19 ภารกิจทันใจทำทันที . <https://www.posttoday.com/politics/470325>
- PPTV. (2561). “ผู้ว่าฯ อัสวิน” ประกาศแผนขับเคลื่อนกทม.ปี’61-เช็กผลงานปี’60. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2561. <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/74325>
- Pressman, J. L., & Wildavsky, A. B. (1979). *Implementation (2nd ed.)*. University of California Press.
- Rondinelli, D. A. (1983). Implementing decentralization programmes in Asia: a comparative analysis. *Public Administration and Development*, 3, 181-207.
- Sabatier, P. A., & Meter, D. S. (1980). The Implementation of Public Policy: A Framework of Analysis. *Policy Studies Journal*, 8(special issue), 538-550.
- Teawtour. (2551). กรุงเทพมหานคร ข้อมูลทั่วไป. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2566. <http://www.teawtourthai.com/bangkok/>
- Thai PBS. (2559). เปิดนโยบาย "ผู้ว่าฯ สัมหล่น" พล.ต.อ.อัสวิน ขวัญเมือง. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน

2566. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/258716>
- The Active. (2565). แผนพัฒนา กทม. มีไว้ทำไม ? คนทำไม่ได้ใช้ คนใช้ไม่ได้ทำ. 20 มีนาคม 2566. <https://theactive.net/data/bangkok-development-plan-ep1/>
- Van Horn, C. E., & Van Meter, D. S. (1976). *The Implementation of Intergovernmental Policy*. Sage.
- Van Meter, D. S., & Van Horn, C. E. (1975). The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework. *Administration and Society*, 6(4), 445-488.
- VOICE Online. (2564). โคนใจคนกรุงหรือไม่? 4 ปี ผู้ว่าฯ กทม. (ม.44) 'อศวิน ขวัญเมือง' อยู่ยาวปีที่ 5 ผู้ว่าฯ ลากตั้ง. สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2566. <https://voicetv.co.th/read/xCJOn3WEt>
- Williams, W. (1975). Implementation Analysis and Assessment. *Policy Analysis*, 1(3), 531-566.
- กรุงเทพมหานคร. (2565). สรุปผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2566. <https://main.bangkok.go.th/Page/77/ผลการเลือกตั้ง>
- กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ กรุงเทพมหานคร. (2565). ใบแทรกแผนปฏิบัติการ กรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2566. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566. https://webportal.bangkok.go.th/public/user_files_editor/1_3_0_/action-plan/Plan66%20plus.pdf
- กัญญาณัฐ เสี่ยงใหญ่. (2564). หลักการ ตัวแบบและกระบวนการในการกำหนดนโยบายสาธารณะ. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2566, จาก <http://site.bsru.ac.th/padm/wp-content/uploads/2021/03/หลักการ-ตัวแบบและกระบวนการในการกำหนดนโยบายสาธารณะ-ผศ.ดร.กัญญาณัฐ.pdf>
- ขวัญใจ เป็ยหนองเข้. (2565). ตัวแบบการลดความเสี่ยงภัยแล้งในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม]. มหาสารคาม.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2560). รายงานฉบับสมบูรณ์ ประเมินผลการนำแผนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2560 - 2564 ไปสู่การปฏิบัติ ระยะต้นแผน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์]. กรุงเทพมหานคร.
- ชัชชาติ สิทธิพันธุ์. (2565). นโยบายชัชชาติ สิทธิพันธุ์. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566. <https://www.chadchart.com/policy>
- ประวิต เอราวรรณ์. (2555). การวิจัยปฏิบัติการ. ดอกหญ้าวิชาการ.
- พระครูปลัดประวิทย์ วุโธ และคณะ. (2564). การกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลไทย. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(3), 29-43.
- พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์. (2565). ก่อนจะถึงการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภา

- กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2565. สถาบันพระปกเกล้า.
- พีรพัฒน์ พันศิริ. (2559). เอกสารประกอบการสอน รายวิชา การพัฒนาองค์กรชุมชน . คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- มติชนออนไลน์. (2565). นายกษัยัน โขบายปรับภูมิทัศน์ทั่วกรุง ชูโครงการคลองโอ่งอ่าง ยกระดับคุณภาพชีวิต . สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566 .
https://www.matichon.co.th/politics/news_3268540
- รพีพัทธ์ สุขสมเกษม. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. กรุงเทพมหานคร.
- วรเดช จันทรศร. (2552). การประเมินผลในระบบเปิด. สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์.
- วิษณุ ปัญญาองค์ และสถาพร วิชัยรัมย์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การนำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไปปฏิบัติที่เทศบาลตำบลในจังหวัดบุรีรัมย์. รมย สาร, 15(2), 225-272. <https://so03.tc-i-thaijo.org/index.php/jhusoc/article/download/201611/140805/615810>
- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2550). นโยบายสาธารณะ (พิมพ์ครั้งที่ 7). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. (2552). นโยบายสาธารณะแนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). เสมาธรรม.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2559). วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(2), 101-126.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2560). การประเมินผลนโยบายสาธารณะ : หลักการ รูปแบบ และวิธีการ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 11(1), 33-48.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2564). การวิเคราะห์การกำหนดนโยบายสาธารณะในมิติทางรัฐศาสตร์. วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, 28(2), 43-68.
- สัญญา เคนาภูมิ และบรรณิษฐ์ จันทรแดง. (2562). ตัวแบบทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ. วารสารบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 3(1), 95-116.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร. (2566). ถ้อยแถลง ครบ 1 ปี แดงผลงาน “ทำงาน ทำงาน ทำงาน พลิกชีวิตคนกรุงฯ” ชี้แจงผลงานความร่วมมือจากภาคีแบบไร้รอยต่อ. สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2566. <https://pr-bangkok.com/?p=130314>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2566, จาก. <https://dictionary.orst.go.th/>
- สำนักเลขาธิการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร. (2566). อนุมัติในหลักการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในกิจกรรม "ผู้ว่าฯ กทม. สัญจร" ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566. <https://circular.bangkok.go.th/doc/20230206/9066.pdf>

- สิรินยา วัฒนสุขชัย และเพ็ญญา ปุปผาเจริญ. (2564). ความน่ายินร้ายของ ‘คลองโอ่งอ่าง’ กับรางวัล ‘ต้นแบบ’ การพัฒนาเมืองที่เต็มไปด้วยคำถาม. *The MOMENTUM*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566.
- สุชาติ เศษทองจันทร์ ลิ้มปนนาคทอง. (2560). การพัฒนาชุมชนเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเมือง กรณีศึกษา เคหะชุมชนท่าทราย เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการบริหารจัดการสาธารณะ ครั้งที่ 4, ขอนแก่น. <https://conference.kku.ac.th/cola/conference/r/pm2017>
- สุมิตร สุวรรณ. (2554). รัฐกับแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- เสน่ห์ ชัยโต. (2558). แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อนรรฆพร สายวิเศษกุล และอาภาภัทร สังข์สมุทร. (2565). *No One can save Bangkok?* เมื่อ ‘อัสวิน’ ไม่ได้จี้ฆ่าขามากู้ กทม. อย่างที่คุยกัน ใว้หน้า. *urban creature*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566. <https://urbancreature.co/aswin-kwanmuang-bangkok-governor/>
- อนรรักษ์ อนันตนาธร. (2563). การประเมินผลการนำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไปสู่การปฏิบัติ. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 31(1), 62-73.
- อมรรัตน์ มารูปหมอก. (2554). การประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. กรุงเทพมหานคร.
- อรัญญ์ กักผล. (2551). ประวัติและความเป็นมาของกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2566. <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ประวัติและความเป็นมาของกรุงเทพมหานคร>
- อรัญญ์ กักผล. (2558). ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2566. <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร>
- อุทัย ปริชญาสุทธินันท์. (2562). นโยบายสาธารณะกับชุมชนบางเหริยง : ประเด็นทบทวนสู่ความสำเร็จและยั่งยืนของการขับเคลื่อนนโยบาย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10 (1) , 9 1 -1 0 2 . https://so02.tci-thaijo.org/index.php/human_ubu/article/download/182708/148188/675140

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

Mrs. Pattamapat Kuhavichanon

วัน เดือน ปี เกิด

31 July 1995

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY